

**ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (EBRD)**

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μεταφράσεις υπηρεσιακών εγγράφων παρέχονται από EBRD μόνο για τη διευκόλυνση του αναγνώστη. Ενώ η EBRD καταβάλει δέουσα επιμέλεια για να εξασφαλίσει την αυθεντικότητα της μετάφρασης, η EBRD δεν εγγυάται ή προσυπογράφει την ακρίβεια της μετάφρασης. Πιθανή εξάρτηση από μια τέτοια μετάφραση γίνεται με ευθύνη του αναγνώστη. Σε καμία περίπτωση η EBRD, οι εργαζόμενοι της ή οι αντιπρόσωποι της δεν είναι υπόλογοι στους αναγνώστες ή σε οποιονδήποτε άλλο για τυχόν ανακρίβεια, σφάλμα, παράλειψη, διαγραφή, εξάλειψη και /ή οποιαδήποτε άλλη μεταβολή του περιεχομένου της μετάφρασης, ανεξάρτητα από την αιτία ή για τυχόν ζημιές που προκύπτουν από αυτή. Σε περίπτωση διαφοράς ή αντίφασης μεταξύ της Αγγλικής και της μεταφρασμένης εκδοχής, η Αγγλική εκδοχή υπερισχύει.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
1 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	6
1.1 Το ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΣΗΜΕΡΑ	6
1.2 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΕΚΘΕΣΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΧΩΡΑΣ	6
2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	8
2.1 ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ	8
2.2 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	9
2.3 ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΦΘΩΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ	11
2.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	12
2.5 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	13
2.6 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ – ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΤΗΝ EBRD .	14
2.7 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	19
2.8 ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ.....	21
3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ	22
3.1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	22
3.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ.....	25
3.3 ΠΙΘΑΝΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	35
3.4 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ.....	36
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	38
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	42
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ	43
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4 – ΝΟΜΙΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ	50
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5 – ΕΠΙΠΕΔΟ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΦΥΛΩΝ	54

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ελλάδα εφαρμόζει αυτόβουλα τις αρχές της πολυκομματικής δημοκρατίας, της πολυφωνίας και της οικονομίας της αγοράς σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Άρθρο 1 της Συμφωνίας Ίδρυσης της Τράπεζας.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου 2008-13 η ελληνική οικονομία διήλθε μια περίοδο δραματικής οικονομικής συρρίκνωσης κατά την οποία η παραγωγή μειώθηκε κατά περίπου ¼ και η ανεργία ξεπέρασε το 25%. Μετά από σύντομη αναθέρμανση το 2014, το επόμενο έτος ήταν οικονομικά ασταθές. Κατά το α' εξάμηνο του 2015 επλήγη σημαντικά η οικονομική εμπιστοσύνη όταν επικράτησε έντονη πολιτική αβεβαιότητα για την αποπληρωμή του ελληνικού χρέους ενώ η ελληνική οικονομία εισήλθε σε νέο κύκλο ύφεσης το β' εξάμηνο του ίδιου έτους. Οι προοπτικές ταχείας ανάκαμψης είναι περιορισμένες δεδομένης της απουσίας επενδύσεων κατά τα τελευταία χρόνια αλλά και της αναγκαιότητας λήψης περισσότερων βραχυπρόθεσμων μέτρων λιτότητας ώστε το χρέος να εισέλθει σε τροχιά βιωσιμότητας. Ωστόσο, εφόσον διατηρηθεί μακροοικονομική και πολιτική σταθερότητα, και οι επενδύσεις κινηθούν ανοδικά ως προς τα σημερινά πολύ χαμηλά επίπεδα, ενισχύονται οι πιθανότητες μεσοπρόθεσμης ανάκαμψης από το 2017 και μετά. Την επιστροφή στην ανάπτυξη αναμένεται να καθορίσουν η συνέχιση της μεταστροφής προς ένα περισσότερο εξαγωγικό μοντέλο ανάπτυξης και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που διαθέτει η Ελλάδα σε τομείς όπως ο τουρισμός, η διαχείριση εφοδιαστικής αλυσίδας, οι ενεργειακές επενδύσεις περιφερειακής εμβέλειας, η ενεργειακή αποδοτικότητα, η επεξεργασία τροφίμων και τα φαρμακευτικά προϊόντα.

Η επίτευξη θετικής αναπτυξιακής τροχιάς στην οικονομία προϋποθέτει πως η Ελλάδα θα βασιστεί σε κάποιες από τις μεταρρυθμίσεις στις οποίες προχώρησε τα τελευταία χρόνια με στόχο περαιτέρω πρόοδο προς τη δημιουργία μιας οικονομίας αποτελεσματικής και προσανατολισμένης στην αγορά. Από τη στιγμή που η Ελλάδα συμφώνησε το πρώτο πρόγραμμα διάσωσης με τους διεθνείς πιστωτές το 2010, σημειώθηκε ανάμεικτη πρόοδος σε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Προ του 2015, οι αρχές πραγματοποίησαν απτά και σημαντικά βήματα σε διάφορα πεδία, όπως σε θέματα μεταρρύθμισης της φορολογικής πολιτικής, εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης, σταθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος και απελευθέρωσης του κλάδου ηλεκτρικής ενέργειας και των μεταφορών. Το Μνημόνιο που συμφωνήθηκε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Αύγουστο του 2015 θέτει ως στόχο τη συνέχιση στήριξης των μεταρρυθμίσεων σε αυτούς τους τομείς. Από τη στιγμή που υπεγράφη το Μνημόνιο παρατηρήθηκε αξιόλογη πρόοδος, κυρίως στον τραπεζικό τομέα με την επιτυχή ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των τεσσάρων μεγάλων τραπεζών με την υποστήριξη της EBRD, αλλά και την μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος. Ωστόσο η πλήρης υλοποίηση ορισμένων δεσμεύσεων με βάση το πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων όπως οι ιδιωτικοποιήσεις και οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας παραμένουν ως πρόκληση για την κυβέρνηση.

Αυτό ακριβώς το πλαίσιο έφερε την EBRD στην Ελλάδα για συγκεκριμένη χρονική περίοδο με πρωταρχικό στόχο να συμβάλλει στην ανάκαμψη και να ενισχύσει την προσαρμοστικότητα της ελληνικής οικονομίας ενισχύοντας το ρόλο του ιδιωτικού τομέα, αποτελώντας καταλύτη επενδύσεων, στηρίζοντας τις μεταρρυθμίσεις και εμβαθύνοντας την περιφερειακή ολοκλήρωση. Εστιάζοντας στη μόχλευση των βασικών δυνατοτήτων της, ειδικότερα σε πεδία στα οποία μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά, αλλά και συντονισμένα με τις δραστηριότητες άλλων διεθνών χρηματοδοτικών φορέων στην Ελλάδα, η Τράπεζα βρίσκεται

σε πλεονεκτική θέση ώστε να μπορέσει να διαχειριστεί αυτές τις προκλήσεις με τη στρατηγική της για τη χώρα.

Συμμορφούμενη με την απόφαση που έλαβε το Συμβούλιο των Διοικητών, που ορίζει πως η Τράπεζα δε θα προχωρήσει σε νέες επιχειρησιακές δράσεις στην Ελλάδα μετά το τέλος του 2020, η παρούσα στρατηγική για τη Ελλάδα πρόκειται να καλύψει το σύνολο της εν λόγω περιόδου και να καθορίσει τη δραστηριότητα της Τράπεζας στην Ελλάδα ως το 2020. Δεδομένου του πεπερασμένου χρόνου δράσης της, η Τράπεζα θα καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε οι δραστηριότητές της να είναι εμπροσθοβαρείς, όπου αυτό καθίσταται εφικτό και εφόσον το επιτρέπουν οι συνθήκες που επικρατούν στην αγορά.

- Προτεραιότητα 1: Στήριξη της αναζωογόνησης και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του ιδιωτικού τομέα μέσω στροφής σε ένα περισσότερο εξαγωγικό μοντέλο ανάπτυξης:** Τα τελευταία επτά συναπτά έτη βαθιάς ύφεσης έχουν θέσει σε δοκιμασία τον ιδιωτικό τομέα. Διπασμένες για κεφάλαια και αντιμέτωπες με τη μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης, οι εταιρίες ανέστειλαν τα περισσότερα επενδυτικά τους προγράμματα, με το σχηματισμό κεφαλαίου να αγγίζει ένα ιδιαίτερα χαμηλό 10% του ΑΕΠ το 2014 έναντι 27% το 2007. Οι εξαγωγικές επιχειρήσεις, πολλές εκ των οποίων είναι μικρομεσαίες, επλήγησαν ιδιαίτερα στη διάρκεια της κρίσης, με το λόγο των εξαγωγών προς το ΑΕΠ να υστερεί σημαντικά στην Ελλάδα σε σχέση με άλλα κράτη στην ευρύτερη περιοχή. Την ίδια στιγμή, οι εταιρίες οι οποίες κατόρθωσαν να επιβιώσουν της κρίσης διαθέτουν περισσότερο ευέλικτη διάρθρωση και βρίσκονται σε καλύτερη θέση ώστε να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό στις εξωτερικές αγορές. Οι μεγάλες περικοπές στους μισθούς και ο περιορισμός του κόστους τα τελευταία χρόνια ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα, αρκεί οι εταιρίες να αποκτήσουν ξανά πρόσβαση σε χρηματοδότηση. Επιπροσθέτως, τα μέτρα που σκοπεύουν να εφαρμόσουν οι αρχές για την απελευθέρωση των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών υποστηρίζουν αυτή τη στροφή προς ένα εξαγωγικό αναπτυξιακό μοντέλο. Δεδομένου αυτού του πλαισίου, η Τράπεζα πρόκειται να στηρίζει την αναζωογόνηση της οικονομικής ανάπτυξης, πρωτίστως καλύπτοντας τις ανάγκες των εταιριών με εξαγωγικές προοπτικές σε δανειακά και ίδια κεφάλαια, αν και όχι αποκλειστικώς και μόνον αυτών των εταιριών. Αυτή η κίνηση αναμένεται να μεταφέρει σε εγχώριους και διεθνείς επενδυτές το μήνυμα της βιωσιμότητας και της θελκτικότητας των επενδυτικών ευκαιριών στην Ελλάδα. Η Τράπεζα πρόκειται επίσης να στηρίζει την αναβάθμιση των προδιαγραφών ενεργειακής αποδοτικότητας και της εταιρικής διακυβέρνησης όπως και να συνδράμει τη μεταφορά δεξιοτήτων και κατάρτισης και να συμβουλευσει σε θέματα εξαγωγικής ετοιμότητας ώστε να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα και προσαρμοστικότητα των ελληνικών εταιριών σε συνθήκες οικονομικής αστάθειας.
- Προτεραιότητα 2: Στήριξη της σταθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού τομέα και εμβάθυνση της διαμεσολάβησης για να διευκολυνθεί η πρόσβαση του ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση:** Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση συγκαταλέγεται μεταξύ των σημαντικότερων προβλημάτων των επιχειρήσεων καθώς οι πιστώσεις προς την οικονομία βαίνουν διαρκώς μειούμενες από την έναρξη της κρίσεως. Ο τραπεζικός τομέας συνεχίζει να παρουσιάζει αυξημένα ποσοστά μη-εξυπηρετούμενων δανείων. Οι τέσσερις συστημικές τράπεζες ανακεφαλαιοποιήθηκαν, με τη στήριξη της EBRD, και είναι σε θέση να προχωρήσουν εκ νέου σε χορηγήσεις προς την πραγματική οικονομία, εφόσον μπορέσουν να βελτιώσουν τη θέση ρευστότητας τους, και για το λόγο αυτό η Τράπεζα πρόκειται να παράσχει ένα φάσμα χρηματοδοτικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων πιστωτικών γραμμών για εμπορικές συναλλαγές μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς επίσης για ενεργειακή

αποδοτικότητα και για αλυσίδες αξίας. Επιπρόσθετη στήριξη αναμένεται να προσφέρουν οι επενδύσεις της EBRD σε εξυπηρέτηση μη-εξυπηρετούμενων δανείων ή/και σε πλατφόρμες αναδιάρθρωσης, οι οποίες θα επιτρέψουν στις τράπεζες να επικεντρωθούν σε νέες χορηγήσεις ενώ ενδέχεται και η συμμετοχή της σε μεγάλες μεμονωμένες αναδιρθρώσεις μαζί με εγχώριες τράπεζες και εξειδικευμένα funds. Η EBRD πρόκειται να συμμετάσχει επίσης στη βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης στον τραπεζικό τομέα, προτείνοντας, ως ενεργή μέτοχος, ισχυρές ανεξάρτητες υποψηφιότητες για θέσεις ΔΣ, αλλά και παρέχοντας συμβουλευτικές υπηρεσίες σε σχέση με τις ακολουθούμενες πιστωτικές πολιτικές έτσι ώστε οι τέσσερις συστημικές τράπεζες να χρηματοδοτήσουν και πάλι την πραγματική οικονομία. Επιπρόσθετα, η Τράπεζα σκοπεύει να στηρίξει την εμπάθυνση της τραπεζικής διαμεσολάβησης προς την πραγματική οικονομία πέραν των τραπεζικών χορηγήσεων, ιδίως μέσα από τις κεφαλαιαγορές, αναλαμβάνοντας ρόλο βασικού επενδυτή σε εκδόσεις εταιρικών και τραπεζικών ομολόγων.

- **Προτεραιότητα 3: Στήριξη της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην εμπορευματοποίηση των κλάδων ενέργειας και υποδομών για ενίσχυση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και ποιοτική βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών κοινής ωφελείας:** Λόγω της γεωγραφικής της θέσεως η Ελλάδα αποτελεί 'φυσικό' εμπορικό και επενδυτικό εταίρο για πολλές χώρες που βρίσκονται πέριξ αυτής και αποτελούν χώρες υποδοχής επενδύσεων της Τράπεζας. Οι δυνατότητες περιφερειακής ολοκλήρωσης μπορούν να αξιοποιηθούν καλύτερα μέσω ιδιωτικοποιήσεων στην ενέργεια και τις υποδομές όπως και μέσω εμπορευματοποίησης των υπηρεσιών κοινής ωφελείας, όπου η Τράπεζα διαθέτει πολύτιμη πείρα και μπορεί να συνεπικουρήσει. Αυτό θα επιτρέψει στην Ελλάδα και τις όμορες χώρες να καλλιεργήσουν βαθύτερους δεσμούς στο εμπόριο και τις υποδομές, θα συμβάλλει περαιτέρω στην περιφερειακή ενεργειακή ολοκλήρωση και θα βελτιώσει την ποιότητα των υπηρεσιών κοινής ωφελείας. Η Τράπεζα πρόκειται να προσφέρει τη βοήθειά της τόσο σε ιδιωτικοποιήσεις όσο και εναλλακτικά σε εμπορευματοποιήσεις, ιδιαίτερος εκεί όπου αυτές οδηγούν σε βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων υπηρεσιών, αύξηση ανταγωνιστικότητας και περιφερειακή ολοκλήρωση. Η Τράπεζα επίσης θα συμμετάσχει σε διαβουλεύσεις με τις αρχές της χώρας για τη στήριξη των μεταρρυθμίσεων της αγοράς ενέργειας ώστε να διασφαλιστεί ότι το κανονιστικό και θεσμικό πλαίσιο ενθαρρύνουν τις επενδύσεις.

1 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

1.1 Το Χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας σήμερα

Ποσοστό του ιδιωτικού τομέα: 100% την 31^η Μαΐου 2016

Κλάδος	Κατηγορία	Αριθμός Επενδύσεων	Αξία (€m)	% Ποσοστό επί του συνόλου	Ενεργητικό	% Ποσοστό επί του Ενεργητικού
Ενέργεια	Φυσικοί Πόροι	1	67	18%	36	11%
	Ενέργεια και Ηλεκτροπαραγωγή	0	0	0%	0	0%
		1	67	18%	36	11%
Χρηματοδοτικοί Φορείς	Καταθετικές πιστώσεις (τραπεζικοί φορείς)	4	228	61%	228	71%
	Ασφαλιστικοί, Συνταξοδιστικοί, Αμοιβαία	1	6	2%	6	2%
	Κεφάλαια Χρηματοδότηση Leasing	0	0	0%	0	0%
	Μη-καταθετικές πιστώσεις (μη-τραπεζικοί φορείς)	0	0	0%	0	0%
		5	234	63%	234	73%
Βιομηχανία, Εμπόριο και Γεωργία	Αγροτικές επιχειρήσεις	0	0	0%	0	0%
	Ταμεία Συμμετοχών	1	20	5%	0	0%
	Επικοινωνίες	1	50	13%	50	16%
	Μεταποίηση και Υπηρεσίες	0	0	0%	0	0%
	Ακίνητα και Τουρισμός	0	0	0%	0	0%
		2	70	19%	50	16%
Υποδομές	Δημοτικές και Περιβαλλοντικές Υποδομές	0	0	0%	0	0%
	Μεταφορές	0	0	0%	0	0%
		0	0	0%	0	0%
Σύνολο		8	371	100%	320	100%

Πηγή: EBRD

1.2 Εφαρμογή στρατηγικών κατευθύνσεων έκθεσης Αξιολόγησης Χώρας

Η Ελλάδα αποτελεί χώρα εργασιών της EBRD από την 27η Φεβρουαρίου 2015 στη βάση έκθεσης αξιολόγησης (Αξιολόγηση Χώρας) η οποία ανέδειξε τις ακόλουθες επιχειρησιακές προτεραιότητες:

- Διευκόλυνση της πρόσβασης του ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση, και

- Στήριξη της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην εμπορευματοποίηση των υποδομών με στόχο την περιφερειακή ολοκλήρωση και τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών κοινής ωφελείας.

Η ταχύτερη και πλέον εμφανής παρέμβαση της Τράπεζας έως σήμερα αφορά τη συμμετοχή της στην ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών. Και ενώ η Αξιολόγηση Χώρας δεν προέβλεπε επενδύσεις ιδίων κεφαλαίων στον τραπεζικό τομέα, ο οποίος έδειχνε τότε αρκούντως κεφαλαιοποιημένος (όπως επιβεβαίωναν ο έλεγχος ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού και οι δοκιμασίες αντοχής που διενήργησε η ΕΚΤ τον Οκτώβριο του 2014), η επιδείνωση της πολιτικής και της οικονομικής κρίσης (που οδήγησαν σε μεγαλύτερους όγκους μη-εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων και μικρότερες αξίες εγγυήσεων), όπως και οι πιο αυστηρές κεφαλαιακές απαιτήσεις που επέβαλλε η ΕΚΤ, αποκάλυψαν το μεγάλο κενό σε ίδια κεφάλαια του τραπεζικού τομέα. Η ΕΚΤ διενήργησε έλεγχο ποιότητας στοιχείων ενεργητικού και δοκιμασίες αντοχής με στοιχεία του τέλους Ιουνίου 2015 που αποκάλυψαν έλλειμμα κεφαλαίων της τάξεως των €4,4 δισ σύμφωνα με το βασικό σενάριο αναφοράς, ή €14,4 δισ στην περίπτωση του δυσμενούς σεναρίου, για τις τέσσερις συστημικές τράπεζες που εν τέλει ύψωσαν κεφάλαια €9 δισ από ιδιώτες επενδυτές και € 5,4 δισ από το πρόγραμμα οικονομικής αρωγής του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης (ΕΜΣ). Η EBRD επένδυσε €250 εκατ. στις τέσσερις συστημικές τράπεζες και το IFC €150 εκατ., συνεισφέροντας στην επιτυχή ανακεφαλαιοποίηση και αποκαθιστώντας κλίμα εμπιστοσύνης στον τραπεζικό τομέα. Προκειμένου να περιοριστούν περαιτέρω τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες λόγω μη-εξυπηρετούμενων δανείων, η EBRD διερευνά το περιθώριο επενδύσεων σε πλατφόρμες εξυπηρέτησης όπως και την άμεση συμμετοχή σε αναδιαρθρώσεις εταιριών.

Προκειμένου να στηρίξει την πρώτη προτεραιότητα της έκθεσης αξιολόγησης της χώρας, (*Πρόσβαση του ιδιωτικού τομέα σε χρηματοδότηση*), η Τράπεζα ενέκρινε πιστωτικά όρια ύψους €180 εκατ. για μέσα διευκόλυνσης χρηματοδότησης του εμπορίου προς τις τέσσερις συστημικές τράπεζες, ώστε να υποστηρίξει το εκ νέου άνοιγμα εμπορικών πιστωτικών γραμμών σε μια περίοδο που οι περισσότερες εμπορικές τράπεζες της αλλοδαπής είχαν αναστείλει τα όρια για ελληνικές τράπεζες. Αναμένεται ότι οι Ελληνικές τράπεζες θα κάνουν χρήση του Προγράμματος Χρηματοδότησης Εμπορίου της EBRD ωφελώντας τοπικούς εξαγωγείς αλλά και εισαγωγείς ενδιάμεσων αγαθών και εξοπλισμού.

Επιπροσθέτως, η επένδυση της EBRD ποσού €20 εκατ σε ειδικό ταμείο κεφαλαιουχικών συμμετοχών μεγέθους €150 εκατ., που εστιάζει σε ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις μικρομεσαίες/μεσαίας κεφαλαιοποίησης, ενισχύει τα διαθέσιμα κεφάλαια και αναμένεται να αποτελέσει καταλύτη προσέλκυσης και κινητοποίησης περισσότερων κεφαλαίων εξωτερικού στον εν λόγω κλάδο. Η Τράπεζα επένδυσε επίσης €50 εκατ σε έκδοση ομολόγου αξίας €350 εκατ. του ΟΤΕ, της κορυφαίας ιδιωτικής εταιρίας-παρόχου υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα και του μεγαλύτερου ομίλου τηλεπικοινωνιών της ΝΑ Ευρώπης, με στόχο την αναβάθμιση των υποδομών του, κυρίως στη νησιωτική Ελλάδα. Καθώς επρόκειτο για την πρώτη έκδοση εταιρικού ομολόγου για το έτος 2015, εξέπεμψε ηχηρό μήνυμα εμπιστοσύνης ενώ αναμένεται να ακολουθήσει κοινοπρακτικό δάνειο. Επίσης χρηματοδότησε τη μοναδική ιδιωτική εταιρεία παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου στην Ελλάδα υποστηρίζοντας την αφομοίωση νέων τεχνολογιών και παρέχει τεχνική βοήθεια στην κυβέρνηση για να επιτύχει βέλτιστες διεθνείς πρακτικές στον κλάδο. Επιπλέον, πολλά υποσχόμενα είναι τα όσα εξετάζονται για δράσεις σε λ.χ. γεωργικές επιχειρήσεις και τεχνολογίες πληροφορικής. Τέλος, η Τράπεζα συμμετέχει σε διάλογο μαζί με άλλους διεθνείς χρηματοδοτικούς (IFIs) και κυβερνητικούς φορείς ώστε να διαμορφώσει ένα συνολικό μέσο διευκόλυνσης της

χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με πιστωτικές ενισχύσεις μέσω της βέλτιστης αξιοποίησης των διαρθρωτικών κονδυλίων της ΕΕ.

Σε σχέση με τη δεύτερη προτεραιότητα της έκθεσης αξιολόγησης της χώρας (*στήριξη της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην εμπορευματοποίηση των υποδομών*), η Τράπεζα προσέφερε τη δυναμική της συνδρομή ώστε να πραγματοποιηθούν συναλλαγές για τις οποίες η κυβέρνηση έχει δεσμευθεί υπό το 3^ο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής¹ συμπεριλαμβάνοντας απαραίτητες προβλεπόμενες επενδύσεις σε συνέχεια της ιδιωτικοποίησης των περιφερειακών αεροδρομίων. Η Τράπεζα επίσης εξετάζει ευκαιρίες συνεργασίας με αρκετούς δήμους ή/και μέσω ΣΔΙΤ ώστε να στηριχθεί η εμπορευματοποίηση και αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών.

2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.1 Πολιτικό πλαίσιο μεταρρυθμίσεων

Στις πρόωρες εκλογές, οι οποίες έλαβαν χώρα την 25^η Ιανουαρίου 2015, σημείωσε σαρωτική νίκη το κόμμα της αριστερής αντιπολίτευσης ΣΥΡΙΖΑ υπό τον Αλέξη Τσίπρα, που ανέλαβε καθήκοντα πρωθυπουργού στις 26 Ιανουαρίου 2015. Στην κυβέρνηση συνεργασίας που σχηματίστηκε συμμετείχε ως κόμμα μειοψηφίας το μικρό, συντηρητικό κόμμα των ΑΝ.ΕΛ. Μαζί τα δυο πολιτικά κόμματα διέθεταν σταθερή πλειοψηφία αφού κατείχαν το 54% των εδρών του Ελληνικού Κοινοβουλίου. Εντός των μηνών που ακολούθησαν διεξήχθησαν οι πολυσυζητημένες διαπραγματεύσεις με τους διεθνείς δανειστές της Ελλάδας, διενεργήθηκε κρίσιμο δημοψήφισμα εθνικής σημασίας και επήλθε ρήξη εντός του κυβερνώντος κόμματος πλειοψηφίας καθώς η ριζοσπαστική αριστερή πτέρυγα εγκατέλειψε τον ΣΥΡΙΖΑ και συγκρότησε νέο πολιτικό σχηματισμό. Η παρατεταμένη αυτή πολιτική κρίση, η οποία κατέληξε τελικώς σε νέα εκλογική αναμέτρηση, δε βοήθησε τη συνάφεια των ακολουθούμενων πολιτικών και λειτούργησε ως τροχοπέδη στις μεταρρυθμίσεις.

Τα γεγονότα του Αυγούστου του 2015 (νέα συμφωνία με τους πιστωτές) όπως και του Σεπτεμβρίου του 2015 (δεύτερες πρόωρες εκλογές) αποτέλεσαν σημαντικό σημείο καμπής. Η νέα κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ υπό τον Α. Τσίπρα, και πάλι σε συνεργασία με τον ίδιο εταίρο, ανέλαβε την εξουσία στις 21 Σεπτεμβρίου 2015. Σε αντίθεση με την προκάτοχό της, η σημερινή κυβέρνηση εξελέγη στη βάση πλατφόρμας διατηρήσιμης οικονομικής ανάκαμψης στη βάση της εφαρμογής της συμφωνίας που συνήφθη με τους διεθνείς δανειστές. Σημαντικό είναι ότι αυτή απέκλεισε από τους κόλπους της τους ακροαριστερούς, οι οποίοι ηττήθηκαν δις: πρώτα στα κυβερνητικά όργανα του ΣΥΡΙΖΑ, και μετά στις πρόωρες εκλογές του Σεπτεμβρίου, οπότε και απέτυχαν να μπουν στη Βουλή. Αν και η κυβερνητική πλειοψηφία είναι εύθραυστη (από τα μέσα του 2016 αποτελείται από 153 βουλευτές επί συνόλου 300), έχει καταφέρει την υιοθέτηση των απαραίτητων μεταρρυθμιστικών νόμων από τη Βουλή. Επιπλέον πιθανολογείται ότι βουλευτές από παρατάξεις εκτός κυβέρνησης οι οποίοι τάσσονται υπέρ των μεταρρυθμίσεων και συμμερίζονται τους στόχους της υλοποίησης του Προγράμματος πιθανόν να στηρίξουν τις απαραίτητες υπολειπόμενες μεταρρυθμίσεις αφήνοντας κατά μέρος πολιτικές διαμάχες.

¹ Τον Αύγουστο του 2015, η Ελλάδα υπέγραψε νέο Μνημόνιο με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕC), που ενεργούσε για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕSM). Το Μνημόνιο προέβλεπε ένα τρίτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής, με οικονομική βοήθεια έως €86 δις (βλ. παράγραφο 2.5 για περισσότερες λεπτομέρειες)

Παράλληλα, αξιολογείται ότι δε θα είναι εύκολο για την κυβέρνηση να παραμείνει σε τροχιά μεταρρυθμίσεων. Η υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων πιθανότατα θα συναντήσει σθεναρή αντίσταση από πολίτες, ισχυρές συνδικαλιστικές ενώσεις και κατεστημένα συμφέροντα. Ενδέχεται οι κοινωνικές εντάσεις να επιταθούν λόγω των προβλημάτων που γεννά το προσφυγικό, το οποίο έχει κλιμακωθεί από το 2015 με την Ελλάδα, ευρισκόμενη εκ των πραγμάτων στις χώρες πρώτης γραμμής, να είναι ιδιαίτερος ευάλωτη.

2.2 Μακροοικονομικό πλαίσιο

Το χρονικό διάστημα 2008-13 υπήρξε για την ελληνική οικονομία περίοδος δραματικής οικονομικής συρρίκνωσης. Η παραγωγή μειώθηκε κατά $\frac{1}{4}$ περίπου κατά την περίοδο εκείνη ενώ η ανεργία ξεπέρασε το 25%. Όλα τα στοιχεία της εγχώριας ζήτησης κατέρρευσαν, ιδιαίτερος δε οι επενδύσεις, οι οποίες από €60 περίπου δισεκατομμύρια το 2008 έφταναν σε μόλις €20 δισ το 2014. Οι εταιρίες του ιδιωτικού τομέα κατέληξαν να διψούν για πιστώσεις και πολλές επιχειρήσεις έκλεισαν ή περιορίσαν κατά πολύ τις δραστηριότητές τους.

Μετά από μικρή αναθέρμανση που παρατηρήθηκε το 2014, η επόμενη χρονιά ήταν οικονομικά άστατη. Η εξαετής ύφεση, κατά την οποία το ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά περίπου 25%, έλαβε τέλος το 2014, χρονιά που το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,7% βελτιώνοντας τους δείκτες οικονομικού κλίματος εμπιστοσύνης (που πάντως βρίσκονταν σε πολύ χαμηλά επίπεδα). Η εμπιστοσύνη δέχθηκε βαρύ πλήγμα στο α' εξάμηνο του 2015 λόγω έντονης πολιτικής ανασφάλειας σχετικά με την αποπληρωμή του χρέους της Ελλάδας και την παραμονή της στην Ευρωζώνη. Ωστόσο, κατά το α' εξάμηνο του 2015 παρατηρήθηκε αύξηση του ΑΕΠ κατά 0,8 % σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2014, λόγω αύξησης στην κατανάλωση, κυρίως σε διαρκή καταναλωτικά αγαθά, και σημαντικών τραπεζικών αναλήψεων, με τις καταθέσεις να μειώνονται κατά €42 δισ μεταξύ Δεκ. 2014 και Ιουλίου 2015 καθώς οι πολίτες φοβόντουσαν μια ενδεχόμενη έξοδο της χώρας από την ευρωζώνη και/ή δέσμευση των καταθέσεων. Παρά ταύτα, η κλιμάκωση της κρίσης τον Ιούλιο του 2015, με την τραπεζική αργία διάρκειας τριών εβδομάδων και την επιβολή των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων (που ισχύει ακόμη, αν σε πιο ελαστικό πλαίσιο από τις αρχές Απριλίου 2016), προκάλεσαν μείωση της οικονομικής δραστηριότητας στο β' εξάμηνο του 2015. Είναι θετικό το γεγονός πως δεν παρατηρήθηκε κάμψη του τουρισμού, που άντεξε και μάλιστα σημείωσε νέο ρεκόρ το 2015. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, η συνολική ανάπτυξη για το 2015 ήταν -0,2 %. Το Δεκέμβριο του 2015, τελικώς, μετά από 33 διαδοχικούς μήνες αποπληθωρισμού, η ελληνική οικονομία κατέγραψε πληθωρισμό με θετικό πρόσημο στο 0,4%, αν και το πρόσημο άλλαξε και έγινε ξανά αρνητικό το 2016 σε ετησιοποιημένο επίπεδο -0,4% τον Απρίλιο. Η ανεργία παραμένει μείζον πρόβλημα που αφορά σχεδόν το 25 % του εργατικού δυναμικού (σε σχέση με το 10% περίπου του μέσου όρου της Ευρωζώνης), με την ανεργία των νέων να ξεπερνά το 50%.

Νέοι δημοσιονομικοί στόχοι συμφωνήθηκαν στο τελευταίο μνημόνιο μεταξύ Ευρωπαϊκής Επιτροπής και Ελλάδος. Αφού το 2014 έφερε πρωτογενές πλεόνασμα 0,4 % του ΑΕΠ, επιτεύχθηκε εκ νέου πλεόνασμα 0,7% του ΑΕΠ (εξαιρουμένου του κόστους της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών) το 2015 ξεπερνώντας το στόχο που έθετε το Μνημόνιο για περιορισμένο έλλειμμα -0,25 %. Υπό το Μνημόνιο, η κυβέρνηση συμφώνησε να επιδιώξει πρωτογενή πλεονάσματα 0,5% για το 2016, 1,75% για το 2017 και 3,5% του ΑΕΠ για το 2018, με το 3,5% να παραμένει ο μακροπρόθεσμος στόχος. Οι στόχοι αυτοί είναι εφικτοί εφόσον συνδυασθούν με νέα μέτρα που θα αυξήσουν τα έσοδα και άλλα που θα περιορίσουν τις δαπάνες (π.χ. μεταρρυθμίσεις στο φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων και το φόρο προστιθέμενης αξίας, προσαρμογές μισθολογίου δημοσίου τομέα, φορολογία αυτοκινήτων και

πρόσθετη φορολογία στην κατανάλωση) όπως και ένα πλήρες πρόγραμμα για την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης, την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και την αναμόρφωση του συνταξιοδοτικού συστήματος. Το σύνολο του δημοσίου χρέους πλησιάζει το 180 % του ΑΕΠ περίπου και κρίνεται μη-βιώσιμο από το ΔΝΤ. Ταυτοχρόνως, μεγάλο μέρος του εν λόγω χρέους έχει μακρά περίοδο αποπληρωμής (πέραν της 30ετίας) και μεγάλες περιόδους χάριτος και άρα το προφίλ κινδύνου της αποπληρωμής του είναι μέτριο σε σχέση με την περίοδο της παρούσας στρατηγικής. Εφόσον υπάρξει περαιτέρω πρόοδος με τις μεταρρυθμίσεις και πολιτική συναίνεση μεταξύ των Ελλήνων πιστωτών, προβλέπεται να συμφωνηθεί περαιτέρω αναδιάρθρωση (λ.χ. παράταση ωρίμανσης και πιθανές μειώσεις επιτοκίων) του χρέους αυτού κατά τη διάρκεια της στρατηγικής περιόδου. Αυτή είναι και μια βασική προϋπόθεση για τη συμμετοχή του ΔΝΤ στο νέο πρόγραμμα που υπέγραψαν οι διεθνείς πιστωτές και η Ελλάδα.

Σοβαρές βραχυπρόθεσμες αβεβαιότητες παραμένουν. Η προοπτική μιας γρήγορης ανάκαμψης είναι αδύναμη, δεδομένης της απουσίας επενδύσεων τα τελευταία χρόνια (ο σχηματισμός ακαθάριστων παγίων κεφαλαίων έπεσε σε ιστορικά χαμηλό ποσοστό-ρεκόρ 10% του ΑΕΠ το 2014 έναντι 27% το 2007) και της αναγκαιότητας εφαρμογής νέων βραχυπρόθεσμων μέτρων λιτότητας ώστε το προφίλ του χρέους να εισέλθει σε βιώσιμη τροχιά. Για το έτος 2016 πιθανολογείται πως η ανάπτυξη θα είναι περιορισμένη και ίσως διατηρήσει αρνητικό πρόσημο, αν και πάντως παραμένει πιθανόν ότι ο ρυθμός ανάπτυξης στο τρίμηνο να επαναφέρει σε θετικό πρόσημο το β' εξάμηνο. Δυνητικοί παράγοντες που αναμένεται να ευνοήσουν την ανάπτυξη το 2016 συμπεριλαμβάνουν τα διαρθρωτικά κονδύλια της ΕΕ (έως €7 δισ), την καταβολή των οφειλών του δημοσίου σε ιδιώτες, την εκκαθάριση των μη-εξυπηρετούμενων δανείων, και τη σχετική επαναφορά των επενδύσεων από τον ιδιωτικό τομέα. Η αυστηρότερη δημοσιονομική περιστολή θα αποτελέσει σημαντικό πρόσκομμα για την ανάπτυξη το 2016 καθώς επιβάλλεται η επιδίωξη πρωτογενούς πλεονάσματος για τη συγκεκριμένη χρονιά, όπως επισημάνθηκε πριν. Θα μπορούσαν να προκύψουν κίνδυνοι περεταίρω συρρίκνωσης σε σχέση με αυτήν την πρόβλεψη λόγω καθυστερήσεων στην εφαρμογή του Μνημονίου και μη-έγκαιρης ολοκλήρωσης των αξιολογήσεων, κάτι που θα επηρεάσει αρνητικά την εμπιστοσύνη. Επιπλέον, η συνεχιζόμενη προσφυγική κρίση συνεπάγεται σημαντικό κόστος για την οικονομία, το οποίο σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΤτΕ που δημοσιεύθηκαν σε έκθεση του μηνός Φεβρουαρίου ανέρχεται σε €600 εκατ και δεν αποκλείεται να αυξηθεί πολύ περισσότερο αν συνεχίσουν οι αφίξεις των προσφύγων με τον ίδιο ρυθμό καθόλο το 2016. Αντιστρόφως, ενδεχόμενο ευνοϊκό αποτέλεσμα θα μπορούσε να προκύψει από μια ταχύτερη ανάκαμψη του δείκτη κλίματος εμπιστοσύνης καταναλωτών και επιχειρήσεων, από τον τουρισμό που διατηρεί ως κλάδος καλές επιδόσεις, από την πρόσβαση της Ελλάδος στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ (τα ελληνικά ομόλογα θα μπορούσαν να γίνουν επιλέξιμα στο α' εξάμηνο του 2016 εφόσον το Μνημόνιο εφαρμοστεί κανονικά), και από την αναδιάρθρωση του χρέους καθώς τα κονδύλια που δεσμεύτηκαν για την εξυπηρέτηση του χρέους θα μπορούσαν να ανακατανεμηθούν προς την κατεύθυνση των δημοσίων επενδύσεων.

Εφόσον συνεχίσει η μακροοικονομική και πολιτική σταθερότητα, οι μεσο-μακροπρόθεσμες προοπτικές είναι ευνοϊκές. Δεδομένων των διαστάσεων της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα και της μέχρι τώρα καταβαράθρωσης των επενδύσεων, είναι αυξημένες οι προοπτικές μεσοπρόθεσμης αναθέρμανσης. Την επιστροφή στην ανάπτυξη αναμένεται να ωθήσει η συνεχιζόμενη μεταστροφή προς ένα εξαγωγικό μοντέλο ανάπτυξης και η ενίσχυση των δυνατοτήτων που η χώρα διαθέτει σε τομείς όπως τουρισμός, διαχείριση εφοδιαστικής αλυσίδας (το λιμάνι του Πειραιά είναι το πλησιέστερο ευρωπαϊκό λιμάνι στη διώρυγα του Σουέζ), ενεργειακή αποδοτικότητα, περιφερειακές ενεργειακές επενδύσεις, επεξεργασία τροφίμων και φαρμακευτικά προϊόντα. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει πως η Ελλάδα θα βασιστεί

πάνω στις μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια με στόχο μια οικονομία αποδοτική και προσανατολισμένη στην αγορά. Οι επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα που επιβίωσαν της κρίσεως είναι συχνά καλοδιοικούμενες και σε θέση να επωφεληθούν μιας οικονομικής ανόδου, τα ημερομίσθια είναι τώρα πολύ πιο ανταγωνιστικά από ό,τι ήταν προ ολίγων ετών ενώ η απλοποίηση και η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος κατά τα πρόσφατα έτη, ιδίως στο σκέλος της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων/έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας, προστατεύουν τους επενδυτές και το διασυνοριακό εμπόριο.

2.3 Πλαίσιο διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων

Η Ελλάδα διαχειρίζεται μια μεγάλη ατζέντα μεταρρυθμίσεων. Από τη στιγμή που η Ελλάδα συμφώνησε στο πρώτο πρόγραμμα διάσωσης με τους διεθνείς πιστωτές το 2010, η πρόοδος των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων υπήρξε ανάμεικτη. Προ του 2015, οι μεταρρυθμίσεις είχαν προχωρήσει εμφανώς και σημαντικά σε αρκετούς τομείς (όπως, μεταξύ άλλων, επισημαίνει και ο ΟΟΣΑ) συμπεριλαμβανοντας: μεταρρύθμιση φορολογικής πολιτικής (διεύρυνση της φορολογικής βάσης και βελτίωση εισπράξεων, απλοποίηση φορολογικής και λογιστικής νομοθεσίας), εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης (προσαρμογή απασχόλησης γενικής κυβέρνησης, βελτίωση της διαχείρισης των δημοσίων οικονομικών), σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και μεταφορών. Στο πλαίσιο του Μνημονίου που συμφωνήθηκε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Αύγουστο του 2015, η τότε κυβέρνηση δεσμεύτηκε να εφαρμόσει μια φιλόδοξη μεταρρυθμιστική ατζέντα με έμφαση σε τέσσερις τομείς: την αποκατάσταση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, την προώθηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, την ενίσχυση της ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας και των επενδύσεων συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας ενός νέου ταμείου ιδιωτικοποιήσεων, της διευκόλυνσης του εμπορίου, τις μεταρρυθμίσεις της τελωνιακής αναδιοργάνωσης, όπως και τη δημιουργία σύγχρονου κράτους και σύγχρονης δημόσιας διοίκησης. Αυτή η ατζέντα μεταρρυθμίσεων είναι κλειδί της υπό προετοιμασία λεπτομερούς αναπτυξιακής στρατηγικής της κυβέρνησης. Ως τις αρχές Ιουνίου του 2016, έχει σημειωθεί πρόοδος σε διάφορους τομείς, και δη στον τραπεζικό τομέα με την επιτυχή ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των τεσσάρων συστημικών τραπεζών όπως επίσης και τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος.

Τα αποτελέσματα των ιδιωτικοποιήσεων υπήρξαν απογοητευτικά αλλά δεν αποκλείεται να δοθεί νέα ώθηση. Όταν συμφωνήθηκε το πρώτο πρόγραμμα διάσωσης το 2010, αναμένονταν η επίτευξη φιλόδοξων στόχων ως προς τα έσοδα καθώς η πώληση δημόσιας περιουσίας θεωρούνταν πως θα απέφερε μέχρι και €50 δισ. Οι αρχικοί στόχοι αποδείχτηκαν υπερβολικά φιλόδοξοι αφού στα τέλη του 2014 τα συνολικά έσοδα από αυτές τις συναλλαγές ανέρχονταν τελικώς σε €5,4 δισ που είτε είχαν ήδη εισπραχθεί είτε αναμενόταν η είσπραξη τους. Και ενώ η διαδικασία ουσιαστικά δεν προχωρούσε καθ'όλη σχεδόν τη διάρκεια του 2015, σημειώθηκε κάποια πρόοδος στο τέλος του ίδιου έτους, οπότε ανατέθηκε στη γερμανική εταιρία Fraport για 40 χρόνια και έναντι τιμήματος €1,2 δισ η διαχείριση 14 περιφερειακών αερολιμένων, συμπεριλαμβανομένων αεροδρομίων που εξυπηρετούν δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς, όπως Μύκονος, Ρόδος, Κως, Σαντορίνη και Κέρκυρα. Η μεταφορά της ευθύνης διαχείρισης των αεροδρομίων αναμένεται να ολοκληρωθεί ως το φθινόπωρο του 2016. Το Μνημόνιο προέβλεπε έσοδα ύψους €6,4 δισ από ιδιωτικοποιήσεις για την περίοδο 2015-17. Ελπιδοφόρες συμβάσεις πώλησης ή συμβάσεις μακροχρόνιας παραχώρησης κρατικής ή μερικώς-δημόσιας περιουσίας αφορούν μεγάλα έργα στα οποία συγκαταλέγονται εταιρίες ενέργειας (ΔΕΗ, ΔΕΠΑ), οδικά δίκτυα (π.χ. η Εγνατία Οδός ως αυτοκινητόδρομος μετά διόδων συνολικού μήκους 648 χλμ στη Β. Ελλάδα), σιδηρόδρομοι (ΤΡΕΝΟΣΕ), αεροδρόμια

(Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών), περιφερειακοί λιμένες (Πειραιάς, Θεσσαλονίκη), φυσικοί πόροι (ΕΛΠΕ) και ακίνητα.

Η ελληνική οικονομία κυριαρχείται από τον τομέα υπηρεσιών. Με την παροδο του χρόνου, η οικονομία, όπως και άλλες στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποβιομηχανοποιήθηκε. Με ποσοστό 12%, η συμβολή της βιομηχανίας στο ΑΕΠ της Ελλάδας είναι η τρίτη από το τέλος στην ΕΕ, καθώς προηγείται μόνον της Κύπρου και του Λουξεμβούργου, ενώ η μεταποίηση αφορά κυρίως την εντάσεως εργασίας επεξεργασία τροφίμων. Από την άλλη, οι δραστηριότητες του κλάδου των ακινήτων αντιστοιχούν στο 1/5 της οικονομίας, απηχώντας έτσι τη σημασία της Ελλάδας ως μείζονος τουριστικού προορισμού. Ο τουρισμός, με σχεδόν 20 εκατ. αφίξεις από το εξωτερικό ετησίως, διαθέτει ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα και αποτελεί μείζονα μοχλό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Η οικονομία, κληροδοτημένη με ποιοτικό ανθρώπινο δυναμικό και στρατηγική θέση, διαθέτει σημαντικές εξαγωγικές προοπτικές σε εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες υπό την προϋπόθεση ότι οι εξαγωγείς έχουν πρόσβαση σε εγγυήσεις και άλλα εργαλεία διευκόλυνσης του εμπορίου.

Οι εξαγωγές εμπορευματικών αγαθών υστερούν σε σχέση με τις υφιστάμενες δυνατότητες. Με ποσοστό 15,1 % του ΑΕΠ, οι εξαγωγές αγαθών υπολείπονται αυτών άλλων οικονομιών αντίστοιχου μεγέθους της ΕΕ. Ο βαθμός εξωστρέφειας (εξαγωγές συν εισαγωγές δια του ΑΕΠ) είναι μόνο 60 %, ήτοι το ήμισυ του ευρωπαϊκού μέσου όρου της ΕΕ. Τα αίτια των μειωμένων αυτών επιδόσεων είναι σύνθετα και μπορεί να συνδέονται με τις γεωγραφικές δυσκολίες ένταξης στις ευρωπαϊκές αλυσίδες αξίας αλλά και με τα βαθύτερα διαρθρωτικά προβλήματα που λειτούργησαν ανασχετικά για την καινοτομία και την ανάπτυξη εξαγωγικών εταιριών και προϊόντων. Οι δείκτες της έκθεσης Doing Business της Παγκόσμιας Τράπεζας υποδεικνύουν πως το κόστος και το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την ολοκλήρωση μιας εξαγωγής με συμμόρφωση στις συνοριακές διαδικασίες ξεπερνά κατά πολύ τον ευρωπαϊκό μέσο όρο της ΕΕ. Τα τελευταία χρόνια, η υπερβολική μόχλευση των εξαγωγέων, οι περιορισμοί ρευστότητας και η μειούμενη πρόσβαση σε πιστωτικές και εμπορικές εγγυήσεις επιδείνωσαν την κατάσταση. Ωστόσο, με τις αμοιβές στον ιδιωτικό τομέα να έχουν μειωθεί κατά περίπου 40 % από την έναρξη της κρίσης σε συνδυασμό με τα ληφθέντα μέτρα απελευθέρωσης της αγοράς προϊόντων, οι προοπτικές της θέσπισης ενός εξαγωγικού μοντέλου ανάπτυξης είναι ευνοϊκές. Αν και οι εξαγωγείς, όπως και άλλοι παράγοντες της υπόλοιπης οικονομίας, έχουν πληγεί εντόνως τα τελευταία χρόνια, κάποιοι κατόρθωσαν να εξεύρουν τρόπους να εξάγουν σε αγορές μη-ευρωπαϊκές, με αποτέλεσμα να μειωθεί η προηγούμενη εξάρτηση της Ελλάδας από τις χώρες της Ευρωζώνης. Το 1/3 περίπου των ελληνικών εξαγωγών πλέον έχει ως αποδέκτη γειτονικές χώρες της ΝΑ Ευρώπης (συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας), άλλο 1/3 άλλες χώρες εντός ΕΕ και το εναπομείναν 1/3 την υπόλοιπη υφήλιο. Η πλειονότητα των εξαγωγικών αγαθών είναι τρόφιμα (κυρίως οπωροκηπευτικά), χημικά προϊόντα, χάλυβας και αλουμίνιο.

2.4 Επιχειρηματικό περιβάλλον

Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα πραγματοποίησε σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, γεγονός που αντανακλάται στην έκθεση για την επιχειρηματικότητα της Παγκόσμιας Τράπεζας για το 2016 (Doing Business 2016), η οποία δημοσιεύτηκε στα τέλη του Οκτώβρη 2015, με την Ελλάδα να κατέχει πλέον την 60^η θέση (επί συνόλου 189 χωρών) αναφορικά προς τη συνολική ευκολία του επιχειρείν, ενώ το 2010 βρισκόταν στην 109^η θέση. Η πρόοδος που σημειώθηκε υπήρξε ιδιαίτερος εμφανής στο σκέλος της έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας και της προστασίας των μικροεπενδυτών. Ταυτοχρόνως, στη συνολική κατάταξη η Ελλάδα εξακολουθεί να είναι

ουραγός σε σχέση με την πλειονότητα των κρατών της ΕΕ, ενώ σημεία όπως η εφαρμογή των συμβάσεων και η δήλωση περιουσιακών στοιχείων συνεχίζουν να αποτελούν μείζονα εμπόδια. Η συνολική ανταγωνιστικότητα της χώρας, όπως αποτυπώθηκε στην Έκθεση για τη Διεθνή Ανταγωνιστικότητα του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (World Economic Forum's Global Competitiveness Report) βελτιώθηκε σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, αφού η Ελλάδα από την 91^η βρέθηκε στην 81^η θέση (επί συνόλου 140 χωρών) αλλά εξακολουθεί να έχει χαμηλή βαθμολογία αναφορικά με το μακροοικονομικό περιβάλλον, την χρηματοπιστωτική σταθερότητα και την αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας. Το νέο Μνημόνιο αποσκοπεί σε περαιτέρω βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ακολουθώντας τις βέλτιστες πρακτικές της ΕΕ. Οι αρχές συνεργάζονται με την Παγκόσμια Τράπεζα, η οποία παρέχει τεχνική και συμβουλευτική υποστήριξη για μεταρρυθμίσεις της αδειοδότησης των επενδύσεων, όπως και με τον ΟΟΣΑ για την αξιολόγηση των νόμων περί ανταγωνισμού και των κανόνων που επιδρούν σε 4 βασικούς κλάδους της μεταποίησης.

2.5 Πρόσβαση σε χρηματοδότηση

Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση για δανειακά και ίδια κεφάλαια συγκαταλέγεται μεταξύ των σοβαρότερων προσκομμάτων τα οποία συναντούν οι περισσότερες επιχειρήσεις σήμερα. Η Ελλάδα από τα τέλη του 2010 αντιμετωπίζει συρρίκνωση των πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα λόγω ενός μείγματος ασθενούς μακροοικονομικού περιβάλλοντος και συνεχούς αναδιάρθρωσης του τραπεζικού τομέα, μέσω εξορθολογισμού λειτουργιών και διάθεσης περιουσιακών στοιχείων που δε σχετίζονται με αμιγώς τραπεζικές δραστηριότητες. Μεταξύ τέλους 2012 και Ιουλίου 2015, το τραπεζικό σύστημα είχε απώλειες €59,2 δισ σε συνολικά στοιχεία ενεργητικού, συμπεριλαμβανομένων €21,9 δισ λόγω απίσχανσης του δανειακού χαρτοφυλακίου. Με στοιχεία Απριλίου 2016, ο συνολικός τραπεζικός δανεισμός είχε μειωθεί κατά 4,3% σε σύγκριση με τον Απρίλιο του 2015.

Οι τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες συνεχίζουν να βρίσκονται αντιμέτωπες με απομόχλευση και υψηλά ποσοστά μη-εξυπηρετούμενων δανείων τα οποία αντιστοιχούν στο 36 % του συνόλου των δανείων. Οι τράπεζες αφοσιώθηκαν επενδύοντας πόρους και χρόνο σε θέματα διατήρησης κεφαλαίων και διαχείρισης μη-εξυπηρετούμενων δανείων μέχρι και σήμερα, γεγονός που τις εμπόδισε να εξετάσουν νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες. Το Νοέμβριο του 2015, οι τέσσερις τράπεζες ολοκλήρωσαν επιτυχώς την ανακεφαλαιοποίησή τους αντλώντας €9 δισ νέα κεφάλαια από ιδιωτικές πηγές και δύο από αυτές €5,4 δισ από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), καλύπτοντας το έλλειμμα κεφαλαίων των €14,4 δισ το οποίο είχε εντοπίσει η ΕΚΤ με την ποιοτική αξιολόγηση των στοιχείων του ενεργητικού και τις δοκιμασίες αντοχής του Οκτωβρίου του 2015. Ως αποτέλεσμα, μειώθηκε κατά πολύ το ποσοστό συμμετοχής του ΤΧΣ ως μετόχου των τραπεζών. Αφού πραγματοποίησαν το πρώτο αυτό βήμα, τώρα οι τράπεζες καλούνται να υλοποιήσουν τους στόχους της αναδιάρθρωσής αλλά και της διαχείρισης των μη-εξυπηρετούμενων δανείων τους καθώς, εφόσον σημειωθεί πρόοδος με τα ανωτέρω, αναμένεται να ενισχυθεί το κλίμα εμπιστοσύνης προς αυτές στηρίζοντας την προσπάθειά τους να ξανακτίσουν την καταθετική τους βάση και να επανεκκινήσουν τις δραστηριότητες χορηγήσεων.

Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Με βάση την τελευταία έρευνα της ΕΚΤ για την Πρόσβαση των Επιχειρήσεων σε Πηγές Χρηματοδότησης (SAFE, Σεπτ. – Οκτ. 2015), το 30 % των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ελλάδα αναφέρει ως μεγαλύτερο πρόβλημα σήμερα την επιλεκτική πρόσβαση σε χρηματοδότηση, με το μέσο όρο της Ευρωζώνης να βρίσκεται στο 10%, επισημαίνοντας την απροθυμία των τραπεζών να προχωρήσουν σε χορηγήσεις. Τα ποσοστά

των αιτήσεων αλλά και των προσφορών για δάνεια που απορρίπτονται υπερβαίνουν κατά πολύ το μέσο όρο της ΕΕ. Περίπου το ήμισυ των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που συμμετείχαν την έρευνα τόνισαν πως μειώνεται και η διαθεσιμότητα εμπορικών πιστώσεων παρόλο που αυξάνεται η ανάγκη για τέτοιου είδους χρηματοδότηση. Η διαχείριση χρηματικών ροών αποτελεί μια ακόμη μεγάλη πρόκληση για τις ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς μεσοσταθμικά ο χρόνος αναμονής 93 ημερών για την εξόφλησή τους τις κατατάσσει προτελευταίες εντός ΕΕ.

Από την έναρξη της κρίσης, οι καφαιαγορές δανειακών και επενδυτικών κεφαλαίων δεν έχουν διαδραματίσει τον βασικό ρόλο τους στην παροχή μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης στην οικονομία. Η διαθεσιμότητα ιδιωτικών κεφαλαίων υπό μορφή κεφαλαιουχικών συμμετοχών υπήρξε επίσης πολύ περιορισμένη τα τελευταία επτά χρόνια. Σε σύγκριση με την περίοδο που προηγήθηκε της κρίσης, και κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν αρκετές μεγάλες συμφωνίες εξαγορών από διεθνή ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια ενώ υπήρξε και δραστηριότητα από ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια μέσω των εγχωρίων τραπεζών, το ενεργό ιδιωτικό επενδυτικό κεφάλαιο στην Ελλάδα κινήθηκε σε σχεδόν μηδενικά επίπεδα την τελευταία επταετία, με μόνο ένα νέο θεσμικό fund, μικρότερο των €50 εκατ., να δημιουργείται την ίδια περίοδο.

Η εγχώρια βάση θεσμικών επενδυτών, με μεγάλη έκθεση σε κρατικά ομόλογα, δέχθηκε ισχυρό πλήγμα από την κρίση δημοσίου χρέους, που επέβαλλε σημαντικά κουρέματα στα ομόλογα ελληνικού δημοσίου τα οποία βρίσκονταν στα χέρια ιδιωτών επενδυτών. Τα κεφάλαια υπό διαχείριση από τις υπάρχουσες εταιρείες διαχείρισης κεφαλαίων έπεσαν στα €6 δισ από €30 δισ προ κρίσεως. Η επάνοδος των εγχωρίων επενδυτών, ιδίως προς την κατεύθυνση των επενδυτικών συμμετοχών, είναι ζωτικής σημασίας για τις μακροπρόθεσμες προοπτικές των μεγάλων εταιριών όλων των τομέων, ιδίως για τις μικρομεσαίες. Παρόλα αυτά, οι διεθνείς επενδυτές εξακολουθούν να είναι κατά το μάλλον ή ήττον διστακτικοί ως προς τις υπάρχουσες ευκαιρίες. Έτσι η επάνοδος μακροπρόθεσμων και διαρθρωτικών επενδυτών ξανά στην αγορά θα θεωρηθεί καταλυτική και ζωτική για την αποκατάσταση κλίματος εμπιστοσύνης απέναντι στην ελληνική οικονομία.

Οι αρχές έχουν αναλάβει διάφορες πρωτοβουλίες διευκόλυνσης της πρόσβασης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις κεφαλαιαγορές, με την υποστήριξη Ευρωπαϊκών ταμείων. Η Ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς εξετάζει ενδεχόμενη εφαρμογή καθεστώτος «περιορισμού δικαιολογητικών» για εκδόσεις ομολόγων μικρότερης αξίας από επενδυτές που πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών προχώρησε σε σύνταξη ειδικών κανόνων εισαγωγής /διαπραγμάτευσης μετοχών μικρομεσαίων (ENA list) και νεοφυών επιχειρήσεων (ENA Step) ενώ εξετάζει το ενδεχόμενο να προωθήσει και εξειδικευμένα ανοικτού τύπου σχήματα επενδυτικών κεφαλαίων για επενδύσεις σε ομόλογα και κεφαλαιουχικές συμμετοχές σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένους τομείς, όπως τρόφιμα και ποτά.

2.6 Δραστηριότητες διεθνών οργανισμών – συνεργασία και συμπληρωματικότητα με την EBRD

Η EBRD πρόκειται να προχωρήσει σε στενή συνεργασία και ενεργό συντονισμό των προσπαθειών της με την ΕΕ, την ΕΚΤ, το ΔΝΤ, τον Όμιλο της ΕΤΕπ, τον Όμιλο της Παγκόσμιας Τράπεζας, την Αναπτυξιακή Τράπεζα του Συμβουλίου της Ευρώπης (CEB), την Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης Ευξείνου Πόντου (BSTDB) και λοιπούς θεσμικούς

επενδυτές ώστε να συμπληρώσει και να ενισχύσει τη μόχλευση της επενδυτικής της χρηματοδότησης.

Το 3^ο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής

Για αρκετά χρόνια η Ελλάδα βρέθηκε ουσιαστικά εκτός των διεθνών κεφαλαιαγορών με το προηγούμενο Πρόγραμμα Προσαρμογής των τριών θεσμών, Επιτροπή/ΕΚΤ/ΔΝΤ, να παρέχει την απαραίτητη χρηματοδότηση στη χώρα. Στο πλαίσιο του 1^{ου} Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής που υπεγράφη το Μάιο του 2010, το Eurogroup δεσμεύτηκε σε διμερείς δανειακές συμβάσεις προς την Ελλάδα αξίας €80 δισ, σε συνδυασμό με τη Συμφωνία εφεδρικών διευκολύνσεων του ΔΝΤ (Standby Arrangement) ύψους €30 δισ (εκταμιεύτηκαν συνολικά €75 δισ). Το 2^ο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής εγκρίθηκε το Μάρτιο του 2012. Το Eurogroup και το ΔΝΤ διέθεσαν τα μη-εκταμιευθέντα ποσά του 1^{ου} Προγράμματος (€35 δισ), συν άλλα €130 δισ για την περίοδο 2012-14. Το πρόγραμμα προέβλεπε συνολική χρηματοδοτική βοήθεια €164,5 δισ ως το τέλος του 2014 ήτοι €144,7 δισ από το νεοσυσταθέν Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) και €19,8 δισ από το ΔΝΤ. Το ποσό που αναλογούσε στο ΔΝΤ αποτελούσε σκέλος ενός τετραετούς μηχανισμού στήριξης με €28 δισ (Extended Fund Facility) που ενεκρίθηκε τότε και έληγε το Μάρτιο του 2016 (εκταμιεύτηκαν συνολικά €154 δισ). Αυτό σημαίνει πως στο πλαίσιο του 1^{ου} και του 2^{ου} Προγράμματος εκταμιεύτηκαν συνολικά €229 – 230 δισ.

Τον Αύγουστο του 2015 η Ελλάδα υπέγραψε νέο Μνημόνιο με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία ενεργούσε εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM). Σε αυτό γίνονταν αναφορά σε ένα τρίτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής, με οικονομική βοήθεια ως €86 δισ, περιλαμβανομένου ποσού μέχρι και €25 δισ της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών (ως τότε μόνο €5,4 δισ είχαν χρησιμοποιηθεί για τους σκοπούς της ανακεφαλαιοποίησης). Μετά την ψήφιση συγκεκριμένων νομοθετημάτων, αρχικά εκταμιεύτηκαν €13 δισ που επέτρεψαν στην Ελλάδα να καταβάλει τις ληξιπρόθεσμες οφειλές της στο ΔΝΤ. Άλλα €2 δισ εκταμιεύτηκαν το Νοέμβριο του 2015 σε συνδυασμό με ικανό ύψος χρηματοδότησης του ΤΧΣ ώστε να διασφαλίσουν την πλήρη ανακεφαλαιοποίηση των δυο εκ των τεσσάρων μεγάλων τραπεζών (οι άλλες δυο κάλυψαν πλήρως το σύνολο των αναγκών τους μέσω του ιδιωτικού τομέα). Στα τέλη του Μαΐου 2016, επετεύχθη πλήρης συμφωνία σε τεχνικό επίπεδο μεταξύ Ελλάδος και θεσμών για την πρώτη αξιολόγηση ανοίγοντας το δρόμο για περεταίρω εκταμίευση πόρων τον Ιούνιο. Μετά από θετική εισήγηση του Eurogroup (συμβούλιο υπουργών οικονομικών Ευρωζώνης), στις 17 Ιουνίου 2016, το Διοικητικό Συμβούλιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης (ESM) ενέκρινε δεύτερη δόση οικονομικής βοήθειας ύψους €10,3 δισ προς την Ελλάδα. Η πρώτη σχετική καταβολή, ύψους €7,5 δισ πραγματοποιήθηκε στις 21 Ιουνίου 2016, ενώ το υπολειπόμενο ποσό των € 2,8 δισ θα εκταμιευθεί μόλις επιτευχθούν κάποιοι ακόμα εκκρεμούντες συμφωνημένοι στόχοι. Η συμμετοχή του ΔΝΤ στο πρόγραμμα πιθανολογείται για το τέλος του 2016 υπό τον όρο της έγκρισης της επαρκούς ελάφρυνσης του χρέους ώστε το μακροπρόθεσμο ελληνικό χρέος να γίνει βιώσιμο.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Χρηματοδότηση Πολιτικής για Συνοχή: Για την περίοδο 2014-2020, η συνολική προβλεφθείσα χρηματοδότηση της Πολιτικής για Συνοχή ανέρχεται σε €15,35 δισ (€20,4 δισ την περίοδο 2007-2013) εκ των οποίων €180,8 εκ είχαν εκταμιευθεί έως την 20^η Μαΐου 2016. Τα ποσά αυτά θα στηρίζουν τις προτεραιότητες που ορίζονται στη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης, η οποία συνήφθη το Μάιο του 2014, δηλ. (i) στήριξη και προώθηση της

ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας (συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στο πρόγραμμα στήριξης πολιτικών διευκόλυνσης «Ορίζων 2020»), (ii) αντιμετώπιση και περιορισμό των βαρύτερων συνεπειών της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, με ιδιαίτερη έμφαση στα υψηλά ποσοστά ανεργίας, και (iii) έναρξη αλλά και συνέχιση μεταρρυθμίσεων για τον εκσυγχρονισμό και τη διασφάλιση αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης. Παρότι η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ που απορρόφησαν τα περισσότερα ευρωπαϊκά κονδύλια, πολύ μικρό μέρος αυτών τελικώς κατάφερε να φτάσει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις λόγω του αυξημένου ποσοστού μη-εξυπηρετούμενων δανείων, της έλλειψης ζήτησης, όπως και των περιορισμών και των γραφειοκρατικών προσκομμάτων στην αξιοποίηση αυτών των κονδυλίων (περιφερειακή κατανομή, απουσία αναχρηματοδότησης και έλλειψη ποιοτικών εγγυήσεων).

Η Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (SRSS) ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 2015 και αντικατέστησε την Task Force για την Ελλάδα. Η νέα Υπηρεσία είναι υπεύθυνη για την κατεύθυνση και το συντονισμό της στήριξης που προσφέρεται με σκοπό την πραγματοποίηση αναπτυξιακών διοικητικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων σε όλα τα Κράτη-Μέλη. Στην Ελλάδα παρέχει τεχνικές συμβουλευτικές υπηρεσίες στηρίζοντας τον εκσυγχρονισμό του κράτους και της δημόσιας διοίκησης (συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της διαφθοράς) και τη δημιουργία βιώσιμων δημοσίων οικονομικών (μεταρρύθμιση φορολογικής πολιτικής και διαχείρισης των εσόδων, διαχείριση δημοσίων οικονομικών και κρατικών προμηθειών, ενίσχυση δικτύων κοινωνικής ασφάλειας). Παρέχει επίσης συμβουλευτικές υπηρεσίες σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα (μη-εξυπηρετούμενα δάνεια, τραπεζική διακυβέρνηση), όπως και σε θέματα διαμόρφωσης διαρθρωτικών πολιτικών ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, σε συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα και τον ΟΟΣΑ (στα πεδία που άπτονται των φορέων της αγοράς εργασίας, της αδήλωτης εργασίας, του ανταγωνισμού, της αδειοδότησης επενδύσεων, του διοικητικού άχθους, της διευκόλυνσης του εμπορίου, της χρήσης γης και των ιδιωτικοποιήσεων). Βοηθά επίσης τις ελληνικές αρχές στη διαχείριση της προσφυγικής κρίσης.

- Η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** προκειμένου να στηρίξει τη δραστηριότητα των διεθνών χρηματοδοτικών φορέων στην Ελλάδα διέθεσε €1,5 εκατ. υπό μορφή καταπιστευματικού Ταμείου Τεχνικής Βοήθειας, ποσό που θα διαχειρίζεται η EBRD και στο οποίο πρόσβαση επίσης έχει ο Διεθνής Χρηματοδοτικός Οργανισμός (IFC) του Ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας. Η EBRD θα μπορεί να επιδιώξει συμπληρωματική χρηματοδότηση από την SRSS ευθύς μόλις η υπάρχουσα ευχέρεια ύψους € 1,5 εκατομμυρίων τείνει προς οριστική διάθεση. Προκειμένου να επισημανθούν τα κατάλληλα πεδία προτεραιοτήτων, το Γραφείο της Τράπεζας στην Ελλάδα βρίσκεται σε συνεχή επικοινωνία με το Γραφείο της **Υπηρεσίας Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (SRSS)** στην Αθήνα.

Συνεργασία με άλλους Διεθνείς Χρηματοπιστωτικούς Φορείς (IFIs)

Η **Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)** διέθεσε ποσό €1,35 δισ το 2015 (€1,5 δισ το 2014), πρωτίστως για ενέργεια, υποδομές και συγχρηματοδοτούμενα -με διαρθρωτικά κονδύλια- έργα. Στο τέλος του 2015, οι συνολικές πιστώσεις της ανήλθαν σε € 17,3 δισ από τα οποία € 15,3 δισ έχουν εκταμιευθεί. Στη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας η ΕΤΕπ επένδυσε €7,7 δισ στην Ελλάδα εστιάζοντας σε ευμεγέθεις συναλλαγές με μακροπρόθεσμο ορίζοντα και ευνοϊκούς όρους για έργα υποδομών (μεταφορές, ενέργεια και τοπική αυτοδιοίκηση), και σε έμμεσο δανεισμό για μικρομεσαίες και επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης, που συνοδεύονταν στα χρόνια αυτής της κρίσης κυρίως από κρατικές εγγυήσεις. Το 2014

επαναδραστηριοποιήθηκε σε επενδύσεις ΣΔΙΤ. Από το 2012, η ΕΤΕπ ενέτεινε την υποστήριξη της προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις διαθέτοντας €440 εκατ. σε δάνεια προς μικρομεσαίες και εταιρίες μεσαίας κεφαλαιοποίησης, τα οποία χορήγησαν μεγάλες ελληνικές εμπορικές τράπεζες την περίοδο 2012-2013, αλλά και μέσω ενός εργαλείου δανεισμού €600 εκατ. για μικρομεσαίες επιχειρήσεις και εταιρίες μεσαίας κεφαλαιοποίησης (τα δάνεια χορηγήθηκαν από τις μεγάλες τράπεζες) με εγγυήσεις χαρτοφυλακίων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία (€300 εκατ.) εκ των οποίων €500 εκατ. συμφωνήθηκαν και €303 εκατ. έχουν ως τώρα εκταμειωθεί. Επίσης η ΕΤΕπ, στα μέσα του 2013, δημιούργησε χρηματοδοτικό μέσο διευκόλυνσης εμπορικών συναλλαγών ύψους €500 εκατ. που λειτουργεί με διαμεσολάβηση μεγάλων διεθνών τραπεζικών οργανισμών. Το εργαλείο αυτό παρέχει εγγυήσεις στις ελληνικές εμπορικές τράπεζες μέχρι και τριετούς διάρκειας (αρχικά 4μηνης μέσης διάρκειας αλλά με βαθμιαία επιμήκυνσή της καθώς αυξάνεται η ζήτηση τεχνικών εγγυήσεων), καλύπτοντας το 85 % του εγχώριου τραπεζικού κινδύνου υπό την προϋπόθεση εγγυήσεων για πιστωτικές επιστολές και άλλα εργαλεία χρηματοδότησης εμπορίου που εκδίδονται υπέρ μικρομεσαίων επιχειρήσεων και επιχειρήσεων μεσαίας κεφαλαιοποίησης. Συνολικώς η στήριξη που έλαβαν μικρομεσαίες και μεσαίας κεφαλαιοποίησης επιχειρήσεις ανήλθε στα €940 εκατ. την περίοδο 2012-2014, με επιπλέον €312 εκατ. ως όρια διευκόλυνσης εμπορικών χρηματοδοτήσεων προς τρεις ελληνικές τράπεζες.

Επίσης, η ΕΤΕπ δεσμεύεται να αυξήσει τη στήριξη που προσφέρει σε εταιρίες, υποδομές και τράπεζες αναλαμβάνοντας πρόσθετους κινδύνους στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων (EFSI), αν και δεν χρηματοδοτεί αγορές περιουσιακών στοιχείων ούτε επενδύει σε κεφαλαιουχικές συμμετοχές. Η ΕΤΕπ ενδέχεται επίσης να δημιουργήσει θεματικές πλατφόρμες επενδύσεων στην Ελλάδα για υποδομές και καινοτομία, ή για χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων μαζί με το EIF. Σε αυτές τις πλατφόρμες μπορούν να συμμετέχουν χρηματοδοτικά εργαλεία ή χορηγίες στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής για την Ελλάδα.

- Εστιάζοντας στα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα, η ΕΤΕπ και η EBRD μπορούν να συνεργαστούν και να αλληλοσυμπληρώνονται. Η EBRD θα μπορούσε να συγχρηματοδοτήσει, μαζί με την ΕΤΕπ, κάποια έργα εμπορικών υποδομών εκεί όπου απαιτείται η ειδική εμπειρογνομosύνη της Τράπεζας σε θέματα εμπορευματοποίησης υποδομών και συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα που μπορεί να χρειάζεται υποστήριξη από IFIs. Δεδομένου ότι η πρόσβαση σε χρηματοδότηση για δανειακά και ίδια επενδυτικά κεφάλαια συγκαταλέγεται μεταξύ των μεγαλύτερων προσκομμάτων που συναντούν επί του παρόντος οι περισσότερες επιχειρήσεις, η ΕΤΕπ και η EBRD θα μπορούσαν επίσης να συνεπενδύσουν στον κλάδο των εταιριών, όπου η χρηματοδότηση για την ανάπτυξη εταιριών που προσφέρει η ΕΤΕπ μπορεί να λειτουργεί συμπληρωματικά προς τη χρηματοδότηση της EBRD. Ως προς τις ιδιωτικοποιήσεις, σε συνδυασμό με τη βοήθεια που παρέχει η EBRD, η ΕΤΕπ θα μπορούσε να συμμετάσχει σε προγράμματα χρηματοδότησης εταιριών. Το εργαλείο ενίσχυσης της Χρηματοδότησης Εξωτερικού Εμπορίου της EBRD (Trade Finance Facility), προσφέρει εγγυήσεις για εισαγωγές, εξαγωγές, διανομή και factoring, αλλά και προκαταβολές σε μετρητά για μικρομεσαίες επιχειρήσεις και εταιρίες διαφόρων μεγεθών και διαθέτει το ευρύτερο δίκτυο των βεβαιουσών τραπεζών, συμπληρώνει δεόντως το πλαίσιο της ΕΤΕπ ενώ προσφέρει επιπρόσθετες δυνατότητες και μέσα στην αγορά. Τέλος, η EBRD και άλλοι διεθνείς φορείς χρηματοδότησης θα μπορούσαν επίσης να γίνουν εταίροι σε θεματικές πλατφόρμες επενδύσεων τις οποίες σκοπεύει να εγκαταστήσει στην Ελλάδα η ΕΤΕπ.

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (EIF) του Ομίλου της ΕΤΕπ, που χρηματοδοτεί την ανάλυση κινδύνων προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις, στηρίζει ενεργά τις ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις από το 2010 εγγυώμενο χαρτοφυλάκιο εγχώριων τραπεζών για επενδυτικές χορηγήσεις και παροχή κεφαλαίων κίνησης. Στο σκέλος των κεφαλαιουχικών συμμετοχών και μέσω του προγράμματος JEREMIE, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων συνέδραμε στη δημιουργία τεσσάρων επενδυτικών funds δυο εκ των οποίων επενδύουν κεφάλαια για σπορά για νέων επενδύσεων και τα άλλα δυο, κεφάλαια για συμμετοχή σε εταιρείες πρώιμου σταδίου ανάπτυξης. Η επένδυση του JEREMIE σε αυτά τα επενδυτικά κεφάλαια ανήλθε σε περίπου €50 εκατ. ενώ ποσό άνω των €20 εκατ. προήλθε από ιδιώτες επενδυτές. Το EIF επίσης πρωταγωνίστησε στη δημιουργία του πρώτου στην ιστορία της Ελλάδας κεφαλαίου ενδιάμεσης χρηματοδότησης (mezzanine fund) και ενός νέου αναπτυξιακού επενδυτικού fund. Το EIF διέθεσε συνολικά €50 εκατ. για τα δυο επενδυτικά κεφάλαια. Περισσότερες από 3200 επιχειρήσεις ωφελήθηκαν από αυτούς τους χρηματοπιστωτικούς διαμεσολαβητές με τις συνολικές εκταμιεύσεις να υπερβαίνουν τα €320 εκατ.

- Σε μια σχετικώς υστερούσα αγορά ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων, αναζητώνται συνέργειες μεταξύ Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων και EBRD με ιδιαίτερη εστίαση σε συμπληρωματικές δράσεις. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων επένδυσε μαζί με την EBRD στο Diorama Equity Fund και από κοινού οι δυο φορείς θα μπορούσαν να εξετάσουν το ενδεχόμενο περαιτέρω συμμετοχής τους σε μελλοντικές πρωτοβουλίες επενδυτικών κεφαλαίων ή κεφαλαίων κεφαλαιουχικών συμμετοχών, διευκολύνοντας έτσι ουσιαστικά τις προσπάθειες πρώτου κλεισίματος που καταβάλλουν οι διαχειριστές τέτοιων funds που προς το παρόν είναι περιορισμένες λόγω μειωμένης διάθεσης των επενδυτών του ιδιωτικού τομέα για επενδύσεις.

Ο Διεθνής Χρηματοδοτικός Οργανισμός (IFC), μέλος του Ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας, κατόπιν αιτήματος, ενεργοποιείται και πάλι, στην Ελλάδα για να στηρίξει άμεσα τον ιδιωτικό τομέα για περιορισμένο χρονικό διάστημα και σε συγκεκριμένους τομείς, όπου η παρέμβασή του κρίνεται ουσιαστική. Ήδη το IFC επένδυσε και στις 4 συστημικές τράπεζες στη διάρκεια της ανακεφαλαιοποίησης τους συνολικά €150 εκατ. Άλλα δυναμικά πεδία παρέμβασης περιλαμβάνουν μη-εξυπηρετούμενα δάνεια, πιστωτικά όρια για διευκόλυνση εμπορικών συναλλαγών, , χρηματοδοτήσεις για αγροτικές επιχειρήσεις, μεταποίηση, διαχείριση εφοδιαστικής αλυσίδας, καισυμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε ενέργεια και υποδομές, αλλά και παροχή στήριξης σε ξένους άμεσους επενδυτές και σε ήδη υφιστάμενους πελάτες του IFC οι οποίοι δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης.

- Μια ισχυρή ευθυγράμμιση στις προτεραιότητες δράσης των IFC και EBRD θα βοηθήσει στη δημιουργία κρίσιμης μάζας έργων με ευρύ αποτύπωμα. Ταυτοχρόνως, καθώς οι επενδυτικές ανάγκες σε βασικούς τομείς παραμένουν τεράστιες, οι δυο φορείς μπορούν να αλληλοσυμπληρώνονται αποτελεσματικά όπως και να επιμερίζουν τον κίνδυνο μεταξύ τους σε κάποιες περιπτώσεις επενδύσεων ιδιωτικού τομέα, όπως έπραξαν επιτυχώς όταν συν-επένδυσαν στην ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών.

Η Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης Ευξείνου Πόντου (BSTDB), με έδρα τη Θεσσαλονίκη, έχει επενδύσει συνολικά €208 εκατ. σε 15 διαφορετικές δράσεις. Από την έναρξη της κρίσης, η δραστηριότητά της Τράπεζας περιορίζεται σε μια ή δυο δράσεις το χρόνο εστιάζοντας σε τομείς όπως ενέργεια, οικοδομικά υλικά και πληροφορική.

- Αντλώντας από την εμπειρία προηγούμενης συνεργασίας της με την Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης Ευξείνου Πόντου για την κατασκευή νοσοκομείου του Ομίλου Υγεία στην Αλβανία και το αεροδρόμιο του Πούλκοβο στη Ρωσία, η EBRD θα εξετάσει μελλοντικές ευκαιρίες επενδυτικής συνεργασίας.

Μετά από αρκετά χρόνια περιορισμένων δραστηριοτήτων, η **Αναπτυξιακή Τράπεζα του Συμβουλίου της Ευρώπης (CEB)** επέστρεψε στην Ελλάδα το 2015 χορηγώντας δάνειο ύψους €2 εκατ. στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου προκειμένου να χρηματοδοτηθούν εγκαταστάσεις φιλοξενίας μεταναστών και προσφύγων, οι οποίοι αφικνούνται στην Ελλάδα με άνευ προηγουμένου ροές. Η CEB σκοπεύει να επαυξήσει τις δραστηριότητές της στην Ελλάδα. Το Σεπτέμβριο του 2015 ίδρυσε ειδικό Ταμείο Μεταναστών και Προσφύγων (MRF) ώστε να βοηθηθούν οι χώρες-μέλη της στη διαχείριση της κλιμακούμενης μεταναστευτικής κρίσης. Έως τώρα, το ειδικό Ταμείο Μεταναστών & Προσφύγων ενέκρινε δύο χορηγήσεις ποσών συνολικής αξίας €3.4 εκατ., τα οποία θα διατεθούν με τη συνεργασία του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (IOM) και των Ελληνικών Αρχών για τη χρηματοδότηση της έκτακτης βοήθειας και των εγκαταστάσεων υποδοχής. Το 2014 η CEB δεν είχε ληξιπρόθεσμα δάνεια στην Ελλάδα (€23 εκατ. το 2013).

Η **Παγκόσμια Τράπεζα** στηρίζει τις μεταρρυθμίσεις που αφορούν τη διαδικασία αδειοδότησης επιχειρήσεων, το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα και το κοινωνικό κράτος, ως τρία βασικά στοιχεία αναφοράς και σύγκρισης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων από το τρίτο Μνημόνιο. Εξετάζει επίσης το ενδεχόμενο διεύρυνσης της βοήθειας που παρέχει ώστε να περιλάβει αρκετούς άλλους τομείς επιπρόσθετων μεταρρυθμίσεων (χρήση γης, διαχείριση εφοδιαστικής αλυσίδας, σιδηροδρομικοί άξονες, ευρυζωνικές συνδέσεις, εκκαθάριση μη-εξυπηρετούμενων δανείων, απορρόφηση διαρθρωτικών κονδυλίων όπως και καταπολέμηση φαινομένων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας). Η Παγκόσμια Τράπεζα ετοιμάζει επίσης αναλυτική μελέτη για τους πρόσφυγες που εισέρχονται στην Ελλάδα μέσω Λέσβου.

Ο **ΟΟΣΑ** παρέχει στήριξη για την εφαρμογή και υλοποίηση ορισμένων σημείων του Μνημονίου, όπως τη διεξοδική αξιολόγηση του ανταγωνισμού μέσω συνιστώμενων μεταρρυθμίσεων (εργαλειοθήκη του ΟΟΣΑ για τον ανταγωνισμό με έμφαση σε τρόφιμα, ποτά, πετρελαιοειδή, χονδρεμπόριο, κατασκευές, ηλεκτρονικό εμπόριο, μέσα ενημέρωσης και φαρμακευτικά προϊόντα), βοηθά στον περιορισμό του διοικητικού άχθους (έμφαση σε υπηρεσίες μίας στάσης για επιχειρήσεις, συστάσεις για το περιβάλλον και τις άδειες εμπορίας καυσίμων), εγκαθιδρύει νέο κεντρικό σύστημα αγορών για τις δημόσιες προμήθειες και ετοιμάζει αξιολόγηση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

- Η Τράπεζα θα διασφαλίσει πως ο στρατηγικός διάλογος της με τις αρχές συνάδει με την περί μεταρρυθμίσεων παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών άλλων διεθνών φορέων και ιδιαιτέρως του ΟΟΣΑ της Υπηρεσίας Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (SRSS), της Παγκόσμιας Τράπεζας, και της ΕΤΕπ.

2.7 Κοινωνικό Πλαίσιο

Η επταετούς διάρκειας οικονομική κρίση έχει επιφέρει τραυματικές επιπτώσεις στην ελληνική κοινωνία. Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας (24,9 % το 2015) και η απουσία δραστηριότητας συνοδεύτηκαν από μεγάλες περικοπές μισθών, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα όπου μάλιστα εκτιμάται πως άγγιξαν το 40 % των αποδοχών. Το 36% του πληθυσμού

διατρέχει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού και περί το 30 % των νέων, ένα από τα υψηλότερα ποσοστά στην Ευρώπη, δεν απασχολείται, ούτε σπουδάζει ή καταρτίζεται.

Σύμφωνα με το Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (HDI) του ΟΗΕ το 2012 η Ελλάδα βρισκόταν στην 29^η θέση μεταξύ 187 χωρών, δηλ. ψηλά στην κατάταξη ως προς την ανθρώπινη ανάπτυξη σε σύγκριση με άλλες χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται η EBRD, αν και υστερούσε σε σχέση με το μέσο όρο των χωρών υψηλού εισοδήματος του ΟΟΣΑ. Η σχολική παρακολούθηση βρίσκεται σε σχετικώς υψηλά επίπεδα με τη μέση διάρκεια του σχολικού βίου των νέων στην Ελλάδα να ανέρχεται σε 12,9 έτη, παρόμοια με τους μέσους όρους που παρατηρούνται σε πολλές προηγμένες οικονομίες. Το ποσοστό των νέων (ηλικίας 15-24 ετών) οι οποίοι δεν ακολούθησαν την υποχρεωτική εκπαίδευση είναι μικρότερο του 0,5% και ο αριθμός των εγγεγραμμένων φοιτητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση παραμένει σε μονίμως ανοδική τροχιά με το 28 % των ενηλίκων Ελλήνων (ηλικίας 25-64 ετών) να διαθέτουν τίτλο σπουδών τριτοβάθμιου εκπαιδευτικού ιδρύματος.

Παρά ταύτα, η ανεργία των νέων (ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-24) αποτελεί μείζον πρόβλημα καθώς στα μέσα του 2013 ανέρχονταν σε 60 %, ποσοστό διπλάσιο σε σχέση με τα στοιχεία του Ιανουαρίου 2010. Έκτοτε το ποσοστό βαίνει μειούμενο βραδέως, έχοντας πέσει στο 52 % το 2014 και όντας λίγο καλύτερο από ό,τι στην Ισπανία (53 %), παραμένει πολύ υψηλότερο από τον μέσο όρο του 22% της ΕΕ των 28. Παρά τα υψηλά ποσοστά σχολικής επιτυχίας, υφίσταται σημαντικό χάσμα συμβατότητας μεταξύ των δεξιοτήτων των πρωτοεισερχόμενων νέων στην αγορά εργασίας και των απαιτήσεων της αγοράς, με το χάσμα να είναι προγενέστερο της κρίσης. Η ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση δεν αποτελεί εγγύηση απόκτησης εκείνων των προσόντων και των δεξιοτήτων που ζητούν οι εργοδότες ενώ η μετάβαση από το εκπαιδευτικό σύστημα στην εργασία είναι βραδεία. Τούτο αφορά ειδικά τους πτυχιούχους πανεπιστημίου, οι οποίοι είναι αναγκασμένοι να διαγκωνισθούν για έναν πολύ περιορισμένο αριθμό διαθέσιμων θέσεων εργασίας με αποτέλεσμα το 49 % αυτών να μην απασχολείται μετά την αποφοίτηση. Την ίδια στιγμή οι εργοδότες διαμαρτύρονται για την ανυπαρξία κατάλληλων υποψηφίων με τα απαιτούμενα τεχνικά και επαγγελματικά προσόντα, ιδιαιτέρως στον κατασκευαστικό τομέα, στις επιχειρήσεις και στην παροχή υπηρεσιών (συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού). Τα χαμηλά ποσοστά νέων με τεχνικά και επαγγελματικά προσόντα μπορούν να αποδοθούν στη φθίνουσα ποιότητα της επαγγελματικής κατάρτισης, την κακή εικόνα που επικρατεί σε σχέση με τη χειρωνακτική εργασία εκτός-γραφείου όπως και στους κινδύνους υγείας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας, γεγονός που θέτει το εκπαιδευτικό σύστημα ενώπιον προκλήσεων και δημιουργεί νέες ευκαιρίες για εκπαίδευση με γνώμονα την απασχόληση προκειμένου να δημιουργηθούν θετικές οδεύσεις προς την επίσημη απασχόληση.

Με βάση τις εκτιμήσεις στις οποίες προέβη η EBRD κατά την αξιολόγηση των διαφορών μεταξύ των φύλων το 2015, η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από μεσαίου μεγέθους κενά αναφορικά με την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και τις πολιτικές για τα εργασιακά, με τη διαφορά να διευρύνεται σε θέματα απασχόλησης, νομικών διατάξεων και κοινωνικών κανόνων. Η διαφορά φύλων είναι εμφανής στη σύνθεση του εργατικού δυναμικού καθώς οι εργαζόμενες γυναίκες αντιστοιχούν σε 41,1 % και οι άντρες σε 58 %, ποσοστά πολύ χαμηλότερα από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Εξακολουθούν να παρατηρούνται έντονες περιφερειακές ανισότητες που έχουν αμβλυνθεί κατά τα πρόσφατα χρόνια εξαιτίας της κρίσης. Στην Ελλάδα καταγράφονται τεράστιες ανισότητες εισοδηματικής κατανομής, πρόσβασης σε υπηρεσίες και προσφοράς οικονομικών ευκαιριών από περιφέρεια σε περιφέρεια, ιδίως μεταξύ μεγάλων εκβιομηχανισμένων πόλεων

(Αθήνα και Θεσ/κη), των αγροτικών περιοχών (Κρήτη, Ανατολική Μακεδονία και Δυτική Ελλάδα) και νησιών των Κυκλάδων. Το ποσοστό ανεργίας είναι υψηλότερο στην Κεντρική Μακεδονία όπου πλησιάζει το 28,7 %. Ο αποκλεισμός των κοινοτήτων Ρομά, που αντιστοιχούν στο 3% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας περίπου, συνεχίζει να αποτελεί ζήτημα κοινωνικοοικονομικής ανισότητας εντός και πέρα των αστικών κέντρων.

Η ανεπίσημη οικονομία της Ελλάδας είναι μια από τις μεγαλύτερες της Ευρώπης και αντιστοιχεί σε ποσοστό άνω του 20 % του ΑΕΠ της χώρας. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO), η αδήλωτη εργασία συνήθως αφορά νέους, νοικοκυρές και μετανάστες που απασχολούνται κυρίως σε υφαντουργία, τουρισμό, μεταφορές και οικιακές υπηρεσίες.

Η Ελλάδα εξακολουθεί να αποτελεί το κατεξοχήν σημείο διέλευσης των προσφύγων που φτάνουν στην Ευρώπη. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), περισσότεροι από ένα εκατομμύριο πρόσφυγες και μετανάστες έφτασαν το 2015 δια θαλάσσης με 856.723 εξ αυτών να εισέρχονται στην Ευρώπη μέσω Ελλάδας (60 % ήταν Σύριοι πρόσφυγες, οι υπόλοιποι κυρίως από το Αφγανιστάν), ασκώντας έτσι μεγαλύτερη πίεση σε μια ήδη χειμαζόμενη οικονομία που παλεύει με την ανεργία. Οι πρόσφατες εισροές προσφύγων επηρέασαν κυρίως τον κλάδο του τουρισμού σε κάποια μικρά ελληνικά νησιά. Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί πως η πλειονότητα των μεταναστών δεν αιτούνται άσυλο στην Ελλάδα αλλά χρησιμοποιούν τη χώρα ως πύλη εισόδου στην ΕΕ (το 2015, το 3-4 % των μεταναστών παρέμειναν στην Ελλάδα). Σύμφωνα με στοιχεία του ΔΝΤ, οι επιπρόσθετες δημόσιες δαπάνες της Ελλάδας το 2015 ανέρχονταν σε 0,17 % του ΑΕΠ, ποσοστό μικρότερο από τα αντίστοιχα σε πολλές άλλες χώρες που αποτελούν τελικό προορισμό για τους πρόσφυγες, εντούτοις οι πιέσεις για δαπάνες σχετιζόμενες με την προσφυγική κρίση αυξήθηκαν από το ξεκίνημα του 2016.

2.8 Ενεργειακή αποδοτικότητα και κλιματική αλλαγή

Ενεργειακά, η Ελλάδα είναι μια ιδιαίδοντως εξαρτημένη χώρα αφού πλέον της ημίσειας της ενεργειακής της κατανάλωσης καλύπτεται με εισαγωγές πετρελαίου. Επιπλέον, ο λόγος της κατανάλωσης ενέργειας προς μονάδα ΑΕΠ κατά τα πρόσφατα έτη επιδεινώθηκε, ξεπερνώντας εντυπωσιακά τους αντίστοιχους μέσους όρους της ΕΕ. Τούτο οδήγησε σε υψηλή ένταση χρήσης άνθρακα λόγω έντονης εξάρτησης από το πετρέλαιο (ιδιαίτεως δε στους τομείς των μεταφορών, της βιομηχανίας και των κατασκευών) όπως και από το λιγνίτη (50 % της ηλεκτρικής ενέργειας παράγεται σε σταθμούς που χρησιμοποιούν λιγνίτη/άνθρακα ως καύσιμο), σπατάλη ενέργειας σε επίπεδο τελικού χρήστη και πεπαλαιωμένες υποδομές. Πολλοί ατμοηλεκτρικοί σταθμοί που χρησιμοποιούν λιγνίτη/άνθρακα είτε χρήζουν αναβάθμισης ή προγραμματίζεται η διακοπή της λειτουργίας τους. Επίσης, η πλειονότητα των ελληνικών νησιών δεν έχει συνδεθεί με το κεντρικό δίκτυο ηλεκτροδότησης της ηπειρωτικής χώρας και καλύπτουν τις ανάγκες τους χρησιμοποιώντας πρωτίστως παλιές και αναποδοτικές πετρελαιογεννήτριες, με αποτέλεσμα να αυξάνεται σημαντικά η οικονομική και περιβαλλοντική επιβάρυνση όπως και οι κίνδυνοι για την ασφάλεια των προμηθειών.

Ως προς τα νοικοκυριά, η οικιακή θέρμανση στην Ελλάδα είναι χαμηλής αποδοτικότητας σε σύγκριση με άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ. Στις περισσότερες κατοικίες όπου χρησιμοποιείται πετρέλαιο ή ξυλεία ως καύσιμο, με το 85 % της ενεργειακής κατανάλωσης να αφορά τη θέρμανση, πρέπει να αναβαθμιστούν ή να αντικατασταθούν τα σώματα που χρησιμοποιούνται και να βελτιωθεί η μόνωσή τους. Επιπλέον, απαιτούνται περισσότερο αποδοτικές συσκευές ψύξης, αφού κατά τους θερινούς μήνες οι συσκευές αυτές απορροφούν μεγάλο μέρος της

ζήτησης σε ενέργεια. Τέλος, διαπιστώνεται έλλειψη ύπαρξης εταιρικών σχημάτων παροχής υπηρεσιών ενεργειακής αποδοτικότητας (ESCOs). Τέτοια εταιρικά σχήματα θα διευκόλυναν τους καταναλωτές να χρηματοδοτήσουν εμπροσθοβαρείς επενδύσεις βελτίωσης ενεργειακής αποδοτικότητας, αλλά κυριότερα και επενδύσεις εξοικονόμησης ενέργειας στο φωτισμό δημοσίων οδών και κτιρίων, όπου υπάρχει σημαντικό περιθώριο βελτίωσης.

Υφίστανται επομένως ουσιαστικά περιθώρια βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας και ανάπτυξης των ΑΠΕ στην Ελλάδα σε κλάδους-κλειδιά, συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας αποτελεί τομέα προτεραιότητας για την Ελλάδα και προσφέρει μεγάλα, αποτελεσματικά ως προς το κόστος, περιθώρια περιορισμού της κλιματικής αλλαγής, βελτιώνοντας την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, μειώνοντας τους λογαριασμούς των καταναλωτών και ενισχύοντας την ενεργειακή ασφάλεια. Η Ελλάδα διαθέτει τεράστια περιθώρια για αιολική και ηλιακή ενέργεια, η χρήση ΑΠΕ όμως υπολείπεται σημαντικά των δυνατοτήτων της.

Εν τω μεταξύ, παρά την παραπομπή της χώρας σε Δικαστήριο για μη συμμόρφωση με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Οδηγίας Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων, παρατηρείται διάθεση για μεταρρυθμίσεις που ευνοούν την ενεργειακή αποδοτικότητα αφού από την πλευρά της η ελληνική Κυβέρνηση έθεσε επισήμως επιθετικούς στόχους, ευθυγραμμισμένους με τη νέα Ενεργειακή Πολιτική της ΕΕ με ορίζοντα το 2030, συμπεριλαμβάνοντας την επιδίωξη μείωσης των αερίων θερμοκηπίου κατά 40 %, δεσμευτικό στόχο 30 % για ΑΠΕ (καθ' υπέρβαση του αντίστοιχου δεσμευτικού στόχου της ΕΕ για 27 %), και δεσμευτικό στόχο 30% για ενεργειακή αποδοτικότητα. Αναμένεται η θεσμοθέτηση μέτρων με στόχο την προώθηση των αιολικών πάρκων, της γεωθεμίας και της βιομάζας όπως και φιλόδοξων στόχων για τη διεύθυνση των έξυπνων δικτύων και τις διασυνδέσεις του δικτύου των νησιών με την ηπειρωτική χώρα. Επίσης, οι ανεπαρκώς χρηματοδοτούμενες δημοτικές και κρατικές υποδομές διαχείρισης αποβλήτων και συστημάτων δημοσίων μεταφορών εξακολουθούν να αποτελούν πρόκληση οπότε θα καταστεί αναγκαία περαιτέρω παροχή στήριξης ώστε να υπάρξει συμμόρφωση με τις προδιαγραφές της ΕΕ.

Στο 6^ο Εθνικό Ανακοινωθέν για τη Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Μεταβολές (UNFCCC, 2013) η Ελλάδα αξιολογείται ως ευάλωτη στο φάσμα των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένης της ανόδου της θερμοκρασίας και των ακραίων φαινομένων καύσωνα, της αυξημένης έντασης και διασποράς κατολισθήσεων και πλημμυρών, και της ανόδου της στάθμης των υδάτων της θάλασσας με συνεπακόλουθες διαβρωτικές συνέπειες για τις παράκτιες περιοχές. Η Ελλάδα αντιμετωπίζει φαινόμενα λειψυδρίας στην ηπειρωτική και τη νησιωτική χώρα, ιδίως κατά τους θερινούς μήνες. Η αποδοτική χρήση υδάτων στη βιομηχανία, τη γεωργία και τα νοικοκυριά αποτελεί κορυφαία προτεραιότητα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Επίσης, υφίσταται περιθώριο λήψης μέτρων προστασίας του κλίματος σε ζωτικές υποδομές όπως λιμάνια και άλλες παράκτιες υποδομές, αλλά και στην παραγωγή και μεταφορά ενέργειας, το δομημένο περιβάλλον και την αλυσίδα αξίας της αγροτικής παραγωγής .

3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

3.1 Στρατηγικές Κατευθύνσεις

Η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε βαθιά κρίση από το 2008 και ο βηματισμός των μεταρρυθμίσεων παραμένει έκτοτε ασταθής, γεγονός που θέτει την Ελλάδα ενώπιον

σημαντικών προκλήσεων σε πολλούς τομείς, συγκρίσιμους με αυτούς σε πολλές άλλες χώρες εργασιών της EBRD. Ένα μείγμα ασθενικών δυνατοτήτων παραγωγής, χρηματοδότησης, ζήτησης και επενδύσεων, σε συνδυασμό με την απροθυμία των επενδυτών να αναλάβουν κινδύνους, λειτουργούν ανασχετικά για την ανάκαμψη των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα.

Αυτό ακριβώς το πλαίσιο έφερε την EBRD στην Ελλάδα για συγκεκριμένη χρονική περίοδο με πρωταρχικό στόχο να συμβάλλει στην ανάκαμψη και να ενισχύσει την προσαρμοστικότητα της ελληνικής οικονομίας ενισχύοντας το ρόλο του ιδιωτικού τομέα, αποτελώντας καταλύτη επενδυτικής ανάκαμψης, στηρίζοντας τις μεταρρυθμίσεις και εμβαθύνοντας την περιφερειακή ολοκλήρωση. Εστιάζοντας στη μόχλευση των βασικών δυνατοτήτων της, ειδικότερα σε πεδία στα οποία μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά, αλλά και συντονισμένα με τις δραστηριότητες άλλων διεθνών χρηματοδοτικών φορέων στην Ελλάδα, η Τράπεζα βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση ώστε να μπορέσει να διαχειριστεί αυτές τις προκλήσεις με τη στρατηγική της για τη χώρα.

Συμμορφούμενη με την απόφαση που έλαβε το ΔΣ, που ορίζει πως η Τράπεζα δε θα προχωρήσει σε νέες επιχειρησιακές δράσεις στην Ελλάδα μετά το τέλος του 2020, η παρούσα στρατηγική για τη Ελλάδα καθορίζει τη δραστηριότητα της Τράπεζας ως το 2020. Δεδομένου του πεπερασμένου χρόνου δράσης, η Τράπεζα θα καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε οι δραστηριότητές της να είναι εμπροσθοβαρείς, όπου αυτό καθίσταται εφικτό και εφόσον το επιτρέπουν οι συνθήκες που επικρατούν στην αγορά.

- Προτεραιότητα 1: Στήριξη της αναζωογόνησης και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του ιδιωτικού τομέα μέσω στροφής σε ένα περισσότερο εξαγωγικό μοντέλο ανάπτυξης:** Τα τελευταία επτά συναπτά έτη βαθιάς ύφεσης έχουν θέσει σε δοκιμασία τον ιδιωτικό τομέα. Διψασμένες για κεφάλαια και αντιμέτωπες με τη μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης, οι εταιρίες ανέστειλαν τα περισσότερα επενδυτικά τους προγράμματα, με το σχηματισμό κεφαλαίου να αγγίζει ένα ιδιαίτερα χαμηλό 10% του ΑΕΠ το 2014 έναντι 27% το 2007. Οι εξαγωγικές επιχειρήσεις, πολλές εκ των οποίων είναι μικρομεσαίες, επλήγησαν ιδιαίτερος στη διάρκεια της κρίσης, με το λόγο των εξαγωγών προς το ΑΕΠ να υστερεί σημαντικά στην Ελλάδα σε σχέση με άλλα κράτη στην ευρύτερη περιοχή. Την ίδια στιγμή, οι εταιρίες οι οποίες κατόρθωσαν να επιβιώσουν της κρίσης διαθέτουν περισσότερο ευέλικτη διάρθρωση και βρίσκονται σε καλύτερη θέση ώστε να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό στις εξωτερικές αγορές. Οι μεγάλες περικοπές στους μισθούς και ο περιορισμός του κόστους τα τελευταία χρόνια ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα, αρκεί οι εταιρίες αποκτήσουν ξανά πρόσβαση σε χρηματοδότηση. Επιπροσθέτως, τα μέτρα που σκοπεύουν να εφαρμόσουν οι αρχές για την απελευθέρωση των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών υποστηρίζουν αυτή τη στροφή προς ένα εξαγωγικό αναπτυξιακό μοντέλο. Δεδομένου αυτού του πλαισίου, η Τράπεζα πρόκειται να στηρίξει την αναζωογόνηση της οικονομικής ανάπτυξης, πρωτίστως καλύπτοντας τις ανάγκες των εταιριών με εξαγωγικές προοπτικές σε δανειακά και ίδια κεφάλαια, αν και όχι αποκλειστικώς και μόνον αυτών των εταιριών. Αυτή η κίνηση αναμένεται να μεταφέρει σε εγχώριους και διεθνείς επενδυτές το μήνυμα της βιωσιμότητας και της θελκτικότητας των επενδυτικών ευκαιριών στην Ελλάδα. Η Τράπεζα πρόκειται επίσης να στηρίξει την αναβάθμιση των προδιαγραφών ενεργειακής αποδοτικότητας και της εταιρικής διακυβέρνησης όπως και να συνδράμει τη μεταφορά δεξιοτήτων και κατάρτισης και να συμβουλευτεί σε θέματα εξαγωγικής ετοιμότητας ώστε να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα και προσαρμοστικότητα των ελληνικών εταιριών σε συνθήκες οικονομικής αστάθειας.

Εικόνα επιτυχίας για το 2020: ως το 2020, η Τράπεζα θα επιδιώξει να έχει συμβάλει στην αύξηση και τη διαφοροποίηση των εξαγωγών, στην κινητοποίηση συν-επενδυτών σε εταιρείες, μεταξύ άλλων μέσω προώθησης ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων, και στην αύξηση της παραγωγικότητας, της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων και της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων παραγωγών προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής αξίας.

- Προτεραιότητα 2: Στήριξη της σταθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού τομέα και εμπάθυνση της διαμεσολάβησης για να διευκολυνθεί η πρόσβαση του ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση:** Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση συγκαταλέγεται μεταξύ των σημαντικότερων προβλημάτων των επιχειρήσεων, καθώς οι πιστώσεις προς την οικονομία βαίνουν διαρκώς μειούμενες από την έναρξη της κρίσεως. Ο τραπεζικός τομέας συνεχίζει να παρουσιάζει αυξημένα ποσοστά μη-εξυπηρετούμενων δανείων, τα οποία αντιπροσωπεύουν το 36% του συνόλου των δανείων. Οι τέσσερις συστημικές τράπεζες ανακεφαλαιοποιήθηκαν, με τη στήριξη της EBRD, και είναι σε θέση να προχωρήσουν εκ νέου σε χορηγήσεις προς την πραγματική οικονομία, εφόσον μπορέσουν να βελτιώσουν τη θέση ρευστότητάς τους, και για το λόγο αυτό η Τράπεζα πρόκειται να παράσχει φάσμα χρηματοδοτικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων πιστωτικών γραμμών για εμπορικές συναλλαγές μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς επίσης για ενεργειακή αποδοτικότητα και αλυσίδες αξίας. Επιπρόσθετη στήριξη αναμένεται να προσφέρουν οι επενδύσεις της EBRD σε εξυπηρέτηση μη-εξυπηρετούμενων δανείων ή/και σε πλατφόρμες αναδιάρθρωσης, οι οποίες θα επιτρέψουν στις τράπεζες να επικεντρωθούν σε νέες χορηγήσεις ενώ ενδέχεται και η συμμετοχή της σε μεγάλες μεμονωμένες αναδιρθρώσεις μαζί με εγχώριες τράπεζες και εξειδικευμένα funds. Η EBRD πρόκειται να συμμετάσχει επίσης στη βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης στον τραπεζικό τομέα, προτείνοντας, ως ενεργή μέτοχος, ισχυρές ανεξάρτητες υποψηφιότητες για θέσεις ΔΣ, αλλά και παρέχοντας συμβουλευτικές υπηρεσίες σε σχέση με τις ακολουθούμενες πιστωτικές πολιτικές έτσι ώστε οι τέσσερις συστημικές τράπεζες να χρηματοδοτήσουν και πάλι την πραγματική οικονομία.. Επιπρόσθετα, η Τράπεζα σκοπεύει να στηρίξει την εμπάθυνση της τραπεζικής διαμεσολάβησης προς την πραγματική οικονομία πέραν των τραπεζικών χορηγήσεων, ιδίως μέσα από τις κεφαλαιαγορές, αναλαμβάνοντας ρόλο βασικού επενδυτή σε εκδόσεις εταιρικών και τραπεζικών ομολόγων.

Εικόνα επιτυχίας για το 2020: ως το 2020, η Τράπεζα θα επιδιώξει να έχει συμβάλει σε αύξηση των πιστώσεων στον ιδιωτικό τομέα και σε μείωση των μη-εξυπηρετούμενων δανείων. Θα έχει υποστηρίξει την αναβάθμιση του επιπέδου εταιρικής διακυβέρνησης και τη βελτίωση της ποιότητας των επενδυτικών αποφάσεων του τραπεζικού τομέα. Θα έχει συμβάλει επίσης στη βελτίωση της πρόσβασης των τραπεζών και των εταιρειών, συμπεριλαμβανομένων των εταιριών μεσαίας κεφαλαιοποίησης, στις κεφαλαιαγορές και σε εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης.

- Προτεραιότητα 3: Στήριξη της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην εμπορευματοποίηση των κλάδων ενέργειας και υποδομών για ενίσχυση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και ποιοτική βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών κοινής ωφελείας:** Λόγω της γεωγραφικής της θέσεως η Ελλάδα αποτελεί ‘φυσικό’ εμπορικό και επενδυτικό εταίρο για πολλές χώρες που βρίσκονται πέριξ αυτής και

αποτελούν χώρες υποδοχής επενδύσεων της Τράπεζας. Οι δυνατότητες περιφερειακής ολοκλήρωσης μπορούν να αξιοποιηθούν καλύτερα μέσω ιδιωτικοποιήσεων στην ενέργεια και τις υποδομές όπως και μέσω εμπορευματοποίησης των υπηρεσιών κοινής ωφελείας, όπου η Τράπεζα διαθέτει πολύτιμη πείρα και μπορεί να συνεπικουρήσει. Αυτό θα επιτρέψει στην Ελλάδα και τις όμορες χώρες να καλλιεργήσουν βαθύτερους δεσμούς στο εμπόριο και τις υποδομές, θα συμβάλλει περαιτέρω στην περιφερειακή ενεργειακή ολοκλήρωση και θα βελτιώσει την ποιότητα των υπηρεσιών κοινής ωφελείας. Η Τράπεζα πρόκειται να προσφέρει τη βοήθειά της τόσο σε ιδιωτικοποιήσεις όσο και εναλλακτικά, σε εμπορευματοποιήσεις, ιδιαίτερος εκεί όπου αυτές οδηγούν σε βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων υπηρεσιών, αύξηση ανταγωνιστικότητας και περιφερειακή ολοκλήρωση. Η Τράπεζα επίσης θα συμμετάσχει σε διαβουλεύσεις με τις αρχές της χώρας για τη στήριξη των μεταρρυθμίσεων της αγοράς ενέργειας ώστε να διασφαλιστεί ότι το κανονιστικό και θεσμικό πλαίσιο ενθαρρύνουν τις επενδύσεις.

Εικόνα επιτυχίας για το 2020: ως το 2020, η Τράπεζα θα έχει διαδραματίσει ένα ρόλο στην πρόοδο της πορείας των ιδιωτικοποιήσεων και στην αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην παροχή υπηρεσιών στους τομείς ενέργειας και υποδομών. Θα έχει επίσης συμβάλει στην ενίσχυση των περιφερειακών ροών ενέργειας και μεταφορών, στην προστιθέμενη αξία της διαχείρισης εφοδιαστικής αλυσίδας, όπως και στη βελτίωση της αποδοτικότητας και της οικονομικής βιωσιμότητας των υπηρεσιών κοινής ωφελείας.

3.2 Βασικές Προκλήσεις και Δραστηριότητες της Τράπεζας

Προτεραιότητα 1: Στήριξη της αναζωογόνησης και ενίσχυση της προσαρμοστικότητας του ιδιωτικού τομέα μέσω στροφής σε ένα περισσότερο εξαγωγικό μοντέλο ανάπτυξης

Προκλήσεις

- Εταιρίες όλων των κλάδων πλήττονται από υψηλή μόχλευση και χαμηλή ρευστότητα - απαιτείται αναδιάρθρωση για να αξιοποιήσουν το αναπτυξιακό τους δυναμικό.
- Απαραίτητη κρίνεται η πρόσβαση σε επενδυτικά κεφάλαια εταιρικών συμμετοχών που διαθέτουν εγχώριοι και ξένοι επενδυτές, κυρίως για εκείνες τις εταιρίες που διαθέτουν καλές αναπτυξιακές προοπτικές αλλά ήδη υψηλά επίπεδα χρέους.
- παρατηρείται υστέρηση στο επίπεδο αποδοτικότητας διαχείρισης πόρων και εταιρικής διακυβέρνησης, εμποδίζοντας έτσι την ανταγωνιστικότητα των εταιριών. Η αποδοτικότητα διαχείρισης πόρων αποτελεί πρόκληση για πολλές εταιρίες, όμως, στα πλαίσια των εξαιρετικά περιορισμένων χορηγήσεων προς τις εταιρείες, σπανίως δίνεται δέουσα προτεραιότητα στο εν λόγω ζήτημα στα επενδυτικά σχέδια που εκπονούνται.
- Η κρίση ρευστότητας προκάλεσε ασυνέχειες στην αλυσίδα αξίας των επιχειρήσεων του αγροτικού τομέα, εμποδίζοντας τες να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους και να διευρύνουν τις δραστηριότητές τους.
- Αν και βελτιώθηκε το επιχειρηματικό περιβάλλον τα τελευταία χρόνια, πανελλαδικές έρευνες εξακολουθούν να αποκαλύπτουν προβλήματα καταγραφής περιουσιακών στοιχείων και εφαρμογής συμβάσεων, όπως και χρονοβόρες διαδικασίες αδειοδοτήσεων.

- Ο ιδιωτικός τομέας δέχτηκε ιδιαίτερος σφοδρό πλήγμα σε κάποιες ελληνικές περιφέρειες με τα συνεπακόλουθα προβλήματα ανεργίας (πρωτίστως των νέων) και φτώχειας να είναι σοβαρότατα στις εν λόγω περιοχές.

Εστιασμένη ανταπόκριση

- Η Τράπεζα θα συνεργαστεί τόσο με επίλεκτες εταιρίες μεγάλης και μεσαίας κεφαλαιοποίησης όσο και με μικρομεσαίες επιχειρήσεις που χαρακτηρίζονται από υγιή βασική επιχειρηματικότητα και ισχυρές προοπτικές ανάπτυξης αλλά ενδεχομένως χρήζουν οικονομικής ή/και επιχειρησιακής αναδιάρθρωσης, με έμφαση στις επιχειρήσεις με εξαγωγικές προοπτικές (συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού) αλλά και στη στήριξη διασυνοριακών συναλλαγών σε στενή συνεργασία με τα Τοπικά Γραφεία της EBRD στην ευρύτερη περιοχή. Η Τράπεζα θα παράσχει άμεση στήριξη με δανεισμό (συμπεριλαμβανομένων εργαλείων κεφαλαιαγοράς) ή και επενδύσεις σε ίδια κεφάλαια. Όπου αυτό είναι εφικτό, η Τράπεζα θα συνεργαστεί με εγχώριες εμπορικές τράπεζες, επενδυτικά ταμεία και ταμεία κεφαλαιουχικών συμμετοχών επιδιώκοντας έτσι να κινητοποιήσει και άλλους συγχρηματοδότες, ώστε να αναδείξει τα οφέλη της επιτυχούς αναδιάρθρωσης. Υπάρχουν επίσης σημαντικά περιθώρια άμεσων χρηματοδοτήσεων για ενίσχυση της αποδοτικότητας των βιομηχανικών πόρων.
- Προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι προκλήσεις του κλάδου των ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων εταιρικών συμμετοχών, η Τράπεζα θα επιδιώξει να αναδιαρθρώσει τις δυνατότητές τους υποστηρίζοντας διαχειριστές θεσμικών funds ποιότητας που στοχεύουν σε κλάδους με υψηλή ανάπτυξη, εξαγωγές, ή αναδιαρθρώσεις προωθώντας τη δημιουργία υπεραξίας παράλληλα με βέλτιστες πρακτικές σε θέματα διακυβέρνησης και προδιαγραφών.
- Η Τράπεζα θα επιδιώξει να στηρίξει την οικονομία της γνώσης χρηματοδοτώντας καινοτόμες εταιρίες (λ.χ. τεχνολογίας, διαδικτύου, λογισμικού) με άμεσες επενδύσεις ή κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών και παρέχοντας συμβουλευτικές υπηρεσίες για την καινοτομία και την ευρυζωνικότητα σε μικρές επιχειρήσεις.
- Εφόσον βρεθεί χρηματοδότηση, μπορεί να παρασχεθούν συμβουλευτικές υπηρεσίες σε μικρές επιχειρήσεις σε επιλεγμένους τομείς ή περιφέρειες ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω παροχής τεχνογνωσίας και έμφαση στην εξαγωγική ετοιμότητα και στην αποδοτικότητα των πόρων τους.
- Εργαζόμενη είτε άμεσα είτε μέσω των συνεργαζομένων με αυτήν τραπεζών, η Τράπεζα θα επιδιώξει να στηρίξει τη χρηματοδότηση της αλυσίδας αξίας στον κλάδο των αγροτικών επιχειρήσεων και να αποκαταστήσει είτε να αναπτύξει τους δεσμούς που συνδέουν τη μεταποίηση με μικρότερους προμηθευτές οι οποίοι δοκιμάστηκαν στη διάρκεια της κρίσης ρευστότητας. Η Τράπεζα επίσης θα επιδιώξει να στηρίξει τη βελτίωση των λειτουργικών προδιαγραφών, των εξαγωγικών δυνατοτήτων, της αποδοτικότητας των πόρων και της εταιρικής διακυβέρνησης στον εν λόγω κλάδο.

Στρατηγικός Διάλογος

- Η Τράπεζα θα επιδιώξει να παράσχει στήριξη σε πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στη βελτίωση της διάθεσης αγροτικών προϊόντων υπό ελληνικό σήμα (λ.χ. Γεωγραφική ένδειξη) στις αγορές, στόχος ο οποίος τονίζεται και στο Μνημόνιο ως χρήζων στήριξης.
- Η Τράπεζα θα προχωρήσει σε εποικοδομητικό διάλογο με τις αρχές με στόχο την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων μέσω της προώθησης της επαγγελματικής κατάρτισης, της μάθησης στο χώρο εργασίας και της διευκόλυνσης της μετάβασης και

εισόδου των αποφοίτων στην αγορά εργασίας σε συνάφεια με τα επενδυτικά της έργα. Τούτο θα περιλάβει δομημένο διάλογο μεταξύ εκπαιδευτικών φορέων και ιδιωτικού τομέα ώστε να ενισχυθεί η παροχή κατάρτισης και οι προδιαγραφές απόκτησης δεξιοτήτων, σε συνάφεια με τις απαιτήσεις των εργοδοτών, πεδίο στο οποίο αναφέρεται και το Μνημόνιο.

Θέμα 1: Στήριξη της αναζωογόνησης και ενίσχυση της προσαρμοστικότητας του ιδιωτικού τομέα μέσω στροφής σε ένα περισσότερο εξαγωγικό μοντέλο ανάπτυξης

	ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ
1.1	Οι επιχειρήσεις από όλους τους τομείς πλήττονται από αυξημένη μόχλευση και απαιτείται αναδιάρθρωση προκειμένου να αξιοποιήσουν το αναπτυξιακό δυναμικό τους. Αυτό εμποδίζει τις εξαγωγές, οι οποίες παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα για τα δεδομένα της περιοχής.	Ανάδειξη ωφελειών επιτυχημένων οικονομικών και επιχειρησιακών αναδιαρθρώσεων.	<ul style="list-style-type: none"> Επενδύσεις σε ίδια ή και δανειακά κεφάλαια) μεγάλων και μικρομεσαίων εταιριών με εξαγωγικές δυνατότητες, υγιή επιχειρηματικότητα και αυξημένες προοπτικές ανάπτυξης που ενδεχομένως χρήζουν οικονομικής και λειτουργικής αναδιάρθρωσης, συμπεριλαμβανομένων εξαγορών και συγχωνεύσεων. Στήριξη διαχειριστών ποιοτικών θεσμικών επενδυτικών κεφαλαίων που θέτουν ως στόχο υψηλή ανάπτυξη, εξαγωγικούς τομείς ή αναδιαρθρώσεις για δημιουργία υπεραξίας και εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών σε διακυβέρνηση και προδιαγραφές. 	<ul style="list-style-type: none"> Στοιχεία βελτίωσης της αποδοτικότητας των πελατών ή των οικονομικών επιδόσεων τους (τιμή αναφοράς – ορίζεται με την έγκριση του έργου) και ποιοτική περιγραφή του αποτελέσματος (τιμή αναφοράς – άνευ). Όγκος επενδύσεων ανά fund ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων όπου επενδύει η Τράπεζα (τιμή αναφοράς – ορίζεται με την έγκριση του έργου) και ποιοτική περιγραφή της επαναληψιμότητας και της προστιθέμενης αξίας (τιμή αναφοράς – άνευ).
1.2	Τα επίπεδα επιδόσεων σε ορισμένα πεδία συνεχίζουν να υστερούν, ιδίως σε θέματα αποδοτικότητας των πόρων και εταιρικής διακυβέρνησης, εμποδίζοντας την ανταγωνιστικότητα των εταιριών.	Πρώθηση αποτελεσματικής χρήσης πόρων, βελτίωση επιπέδου διακυβέρνησης, στήριξη καινοτομίας και απόκτησης δεξιοτήτων, με ιδιαίτερη έμφαση σε εξαγωγείς, αγροτικές επιχειρήσεις και στην οικονομία της γνώσης.	<ul style="list-style-type: none"> Άμεσες και διαμεσολαβούμενες επενδύσεις υπέρ της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων, της καινομίας και της βελτίωσης της εταιρικής διακυβέρνησης. Συμβουλές προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις σχετικά με την ανταγωνιστικότητα, αποδοτικότητα των πόρων και εξαγωγική ετοιμότητα (εφόσον μπορεί να χρηματοδοτηθεί). Πρώθηση ευκαιριών επαγγελματικής κατάρτισης μεταξύ πελατών του ιδιωτικού τομέα και εκπαιδευτικών φορέων, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους. 	<ul style="list-style-type: none"> Στοιχεία εισαγωγής καινοτομιών και διαδικασιών επεξεργασίας προϊόντων υψηλότερης αξίας από πελάτες σε υφιστάμενες αλυσίδες αξίας σε εταιρικούς κλάδους (τιμή αναφοράς– 0). Στοιχεία για την επιτυχημένη εισαγωγή βέλτιστων διαθέσιμων τεχνολογικών ή/και περιβαλλοντικών προδιαγραφών από τους πελάτες ή/και άλλους (τιμή αναφοράς – 0).

Προτεραιότητα 2: Στήριξη της σταθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού τομέα και εμβάθυνση της διαμεσολάβησης για να ξεκλειδώσει η πρόσβαση του ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση

Προκλήσεις

- Η κρίση έπληξε πολύ σοβαρά τον τραπεζικό κλάδο και η δανειοδότηση στην πραγματική οικονομία ακολούθησε συνεχώς καθοδική τροχιά τα τελευταία έξι χρόνια. Μετά την ανακεφαλαιοποίηση, οι τράπεζες πρέπει να φροντίσουν για την επιστροφή των καταθέσεων προκειμένου να περιορίσουν την εξάρτησή τους από τον έκτακτο μηχανισμό ρευστότητας (ELA), να συνεχίσουν την αναδιάρθρωση τους, να αρχίσουν πάλι να δανείζουν και να βελτιώσουν τη διακυβέρνησή τους.
- Το σημερινό επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων (περίπου 36%) είναι μη βιώσιμο και αποτελεί μείζον εμπόδιο στην αύξηση του δανεισμού στην πραγματική οικονομία. Αναδιάρθρωση, εξυγίανση ή κλείσιμο επιχειρήσεων έπρεπε να είχαν γίνει από πολλούς, αλλά προσέκρουσαν στην ανεπάρκεια της νομοθεσίας περί πτωχεύσεων και αναδιάρθρωσης, σε συνδυασμό με τη διστακτικότητα των τραπεζών να αφομοιώσουν τις επιπτώσεις πιθανών διαγραφών και πρόσθετων προβλέψεων.
- Εξαγωγείς και εισαγωγείς αγωνίζονται, κυρίως τους τελευταίους μήνες των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων (capital controls), επειδή η ανεπάρκεια μηχανισμών διευκόλυνσης των εμπορικών συναλλαγών και άλλων προγραμμάτων εμπορικών εγγυήσεων δεν τους επιτρέπουν να βρουν ή να διατηρήσουν συνεργασίες στο εξωτερικό.
- Εκτός από ελάχιστα κορυφαία ονόματα, οι ελληνικές τράπεζες και οι μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις έχουν αποκοπεί από τις κεφαλαιαγορές.

Εστιασμένη ανταπόκριση

- Έχοντας συμβάλει στη σταθεροποίηση του τραπεζικού κλάδου μέσα από τη συμμετοχή της στην πρόσφατη ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, η Τράπεζα θα προσπαθήσει να διαθέσει, σε πλαίσια εύλογης έκθεσης σε κίνδυνο, χρηματοδοτήσεις με στόχο την αποδοτικότητα των παραγωγικών πόρων, τις ΜΜΕ και τις αλυσίδες αξίας προκειμένου να συμβάλει στην εκ νέου δανειοδότηση της πραγματικής οικονομίας, σε στενό συντονισμό και συμπληρωματικότητα με άλλους ΔΧΟ (IFIs) που δραστηριοποιούνται στον τραπεζικό τομέα, κυρίως την ΕΚΤ. Αυτό μπορεί να συνδυαστεί, όπου χρειάζεται, με τεχνική βοήθεια προς τους υποκείμενους πιστούχους ή για τη δημιουργία συγκεκριμένων διασυνδέσεων μεταξύ αλυσίδων αξίας.
- Ο Μηχανισμός Χρηματοδότησης του Εμπορίου της Τράπεζας, με τις εγγυήσεις που παρέχει στις εξαγωγές, τις εισαγωγές, τη διανομή και το φάκτορινγκ, αλλά και με τις προκαταβολές σε μετρητά για ΜΜΕ και επιχειρήσεις διαφόρων μεγεθών, καθώς και με το ευρύ του δίκτυο από βεβαιούσες τράπεζες, θα προσφέρει περισσότερες δυνατότητες και θα ενεργήσει συμπληρωματικά προς τα υπάρχοντα προγράμματα υποστηρίζοντας την επανενεργοποίηση των πιστωτικών ορίων εμπορικών συναλλαγών με τις εμπορικές τράπεζες του εξωτερικού.
- Η EBRD μπορεί να βοηθήσει τις τράπεζες στη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων τους, με επενδύσεις σε εξειδικευμένες πλατφόρμες εξυπηρέτησης, εξυγίανσης, αναδιάρθρωσης ή και εκποίησης χαρτοφυλακίων των μη εξυπηρετούμενων δανείων ή με παροχή χρηματοδότησης παράλληλα με στρατηγικούς επενδυτές για μεμονωμένα, μεγάλα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που απαιτούν εκτεταμένη αναδιάρθρωση, καθώς και με επενδύσεις σε ειδικά μετοχικά κεφάλαια ανασυγκρότησης εταιρειών.
- Η Τράπεζα θα εξακολουθεί να συνεργάζεται με τις συστημικές τράπεζες για να διευκολύνει τη διάθεση των μη στρατηγικών περιουσιακών στοιχείων όπως προβλέπεται στα πλαίσια των προγραμμάτων αναδιάρθρωσης της καθεμιάς. Σε αυτά μπορεί να περιλαμβάνονται ασφαλιστικές εταιρείες καθώς και πωλήσεις/συγχωνεύσεις θυγατρικών στην περιοχή δραστηριοποίησης της Τράπεζας.
- Για να υποστηριχτεί η ανάκαμψη της αγοράς των δανειακών και ιδίων κεφαλαίων, να ανακτηθεί η εμπιστοσύνη των εγχώριων θεσμικών επενδυτών και να κινητοποιηθεί μια ευρύτερη βάση επενδυτών, η Τράπεζα θα ενεργήσει ως βασικός επενδυτής σε εκδόσεις

ομολόγων από επιχειρήσεις, τράπεζες και επενδυτικούς οργανισμούς εισηγμένους στο χρηματιστήριο, καθώς και στο μετοχικό κεφάλαιο επιχειρήσεων που διαφορετικά μπορεί να μην εθεωρείτο ως αποδεκτού επενδυτικού κινδύνου από την αγορά.

Στρατηγικός διάλογος

- Η Τράπεζα παρέχει υποστήριξη στο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) για τη διεξαγωγή λεπτομερούς αξιολόγησης των διοικητικών συμβουλίων των τεσσάρων συστημικών τραπεζών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Μνημόνιο Συνεννόησης (ΜοU), και θα συμβάλει στη βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησής τους, προτείνοντας, ως ενεργός μέτοχος, πεπειραμένους αντιπροσώπους σε καθένα από τα διοικητικά συμβούλια των τραπεζών, σε συντονισμό με τον ΔΟΧ (IFC).
- Ανταποκρινόμενη σε αίτημα του ΔΝΤ σχετιζόμενο με τα μέτρα που έχει λάβει Ελλάδα για τη ρύθμιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η EBRD θα συμβάλει στην εφαρμογή νομοθεσίας για την κατοχύρωση του επαγγέλματος του Διαχειριστή Αφερεγγυότητας. Μια πρώτη διαγνωστική επισκόπηση έχει ολοκληρωθεί, με σκοπό να παράσχει μεγαλύτερη υποστήριξη το 2016.
- Η Τράπεζα θα συνεργαστεί με την κυβέρνηση για την εξεύρεση του καλύτερου τρόπου οικονομικής υποστήριξης των ΜΜΕ, πιθανόν μέσα από έναν εκτεταμένο μηχανισμό χρηματοδότησης των ΜΜΕ σε επίπεδο ΔΧΟ (IFIs) με πιστωτική ενίσχυση μέσα από τη βέλτιστη χρήση των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ.
- Η Τράπεζα θα προσπαθήσει να στηρίξει δυνητικές ευκαιρίες για την περαιτέρω ενσωμάτωση των κεφαλαιαγορών της περιοχής, όπως και για την προώθηση περιφερειακών λύσεων για τη βελτίωση των εμπορικών συναλλαγών και των μηχανισμών εκκαθάρισης και διακανονισμού καθώς επίσης θα στηρίξει πρωτοβουλίες που θα διευκολύνουν την πρόσβαση μικρομεσαίων εταιρειών και οργανισμών στις κεφαλαιαγορές.

Θέμα 2: Στήριξη της σταθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού τομέα και εμπάθυνση της διαμεσολάβησης για να επιτραπεί η πρόσβαση του ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση

	ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ
2.1	Οι πιστώσεις και η ρευστότητα έχουν περιοριστεί σημαντικά από τότε που άρχισε η κρίση. Μετά την ανακεφαλαιοποίηση, οι τράπεζες πρέπει να αρχίσουν πάλι να δανειζουν, να περιορίσουν την εξάρτησή τους από τον έκτακτο μηχανισμό ρευστότητας ΕΛΑ και να βελτιώσουν τη διακυβέρνησή τους.	Συμβολή στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στον τραπεζικό τομέα και αποτελεσματική διευκόλυνση πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα.	<ul style="list-style-type: none"> Βοήθεια στο ΤΧΣ για την επισκόπηση των διοικητικών συμβουλίων των τεσσάρων συστημικών τραπεζών και διορισμό πεπειραμένων αντιπροσώπων Παροχή στοχευμένης χρηματοδότησης (π.χ. διευκόλυνση του εμπορίου, της αποτελεσματικότητας πόρων, χρηματοδότησης αλυσίδων αξίας) νέα ανάπτυξη ικανοτήτων. Παροχή συμβουλών υποστήριξης στη δημιουργία μηχανισμού χρηματοδότησης ΜΜΕ σε επίπεδο ΔΧΟ (IFIs) με πιστωτική ενίσχυση μέσα από τη βέλτιστη χρήση των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ. Διευκόλυνση της διάθεσης μη στρατηγικών περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών (π.χ. ασφάλειες,) και ιδιωτικοποιήσεις τραπεζών. 	<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός και όγκος συνολικών δανείων και χρηματοδοτικών μισθώσεων από τράπεζες πελάτες/εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης σε στοχευμένους τομείς (ΜΜΕ, αποτελεσματικότητα πόρων, εμπόριο). (Τιμή αναφοράς – θα διευκρινιστεί κατά την έγκριση των σχετικών έργων) Ενδείξεις υιοθέτησης αρχών καλής εταιρικής διακυβέρνησης και βελτιωμένων δανειοδοτικών και επιχειρηματικών προτύπων στις τράπεζες. (Τιμή αναφοράς – άνευ)
2.2	Το σημερινό επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων (περίπου 36%) είναι μη βιώσιμο και αποτελεί βασικό εμπόδιο στην αύξηση των πιστώσεων.	Στήριξη των μηχανισμών της αγοράς για να μπορέσουν οι τράπεζες να ρυθμίσουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.	<ul style="list-style-type: none"> Επένδυση στην εξυπηρέτηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ή/και σε μεθόδους εξυγίανσης και αναδιάρθρωσης χαρτοφυλακίων ή και άμεση στήριξη σε μεμονωμένες αναδιρθρώσεις μεγάλων εταιρειών. Παροχή υποστήριξης στις αρχές στην εφαρμογή νομοθεσίας για την κατοχύρωση του επαγγέλματος του διαχειριστή αφερεγγυότητας. 	<ul style="list-style-type: none"> Μείωση του ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε όλο τον κλάδο και ενδεχόμενο θετικό συσχετισμό με τις δραστηριότητες της Τράπεζας. (Τιμή αναφοράς –36% κατά το Q2016)
2.3	Εκτός από ελάχιστα κορυφαία ονόματα, οι ελληνικές τράπεζες και οι μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις έχουν αποκοπεί από τις κεφαλαιαγορές.	Στήριξη της πρόσβασης των εταιρειών, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων μεσαίας κεφαλαιοποίησης, και των τραπεζών στις κεφαλαιαγορές	<ul style="list-style-type: none"> Ρόλος βασικού επενδυτή σε εκδόσεις ομολόγων και συμμετοχικών τίτλων εταιριών και τραπεζών που διαφορετικά δεν θα ήταν εύκολα αποδεκτοί στην αγορά. Στήριξη δυνητικών ευκαιριών για την περαιτέρω ενσωμάτωση των κεφαλαιαγορών της περιοχής, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης λύσεων για τη βελτίωση των εμπορικών συναλλαγών και των μηχανισμών εκκαθάρισης και διακανονισμού. 	<ul style="list-style-type: none"> Ενδείξεις βελτίωσης των ιδίων κεφαλαίων (π.χ. αριθμός νέων εισαγωγών στο ΧΑΑ, όγκος διαπραγματεύσεων) και δανειακών κεφαλαίων (π.χ. αύξηση όγκου, χαμηλότερες αποδόσεις, μεγαλύτερες προθεσμίες εξόφλησης) και ενδεχόμενος θετικός συσχετισμός με τα αποτελέσματα των συναλλαγών της EBRD στις κεφαλαιαγορές. Κριτήρια: – Αξία συνόλου μετοχών που διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αθηνών ως ποσοστό επί του ΑΕΠ (τιμή αναφοράς 2014: 14%, πηγή: WDI, Παγκόσμια Τράπεζα), και Ανεξόφλητα ποσά χρεογράφων εκδοθέντων από ιδιωτικές εταιρείες στην τοπική αγορά (Τιμή αναφοράς Μαρτίου 2016: € 1,7 δισ, πηγή: Τράπεζα Ελλάδος)
Δείκτης πλαισίου: Πιστώσεις του ιδιωτικού τομέα ως ποσοστό % του ΑΕΠ (Τιμή αναφοράς 2015: 113%)				

Προτεραιότητα 3: Στήριξη της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην εμπορευματοποίηση των κλάδων ενέργειας και υποδομών για την ενίσχυση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών κοινής ωφελείας.

Προκλήσεις

- Η ενσωμάτωση της Ελλάδας στις περιφερειακές αγορές δεν έχει αναδείξει πλήρως τη δυναμική της. Οι περιφερειακές δυνάμεις της αγοράς, το διασυνοριακό εμπόριο και οι επενδύσεις μπορούν να ενισχυθούν με την περαιτέρω ανάπτυξη των διασυνδέσεων της Ελλάδας στον τομέα των μεταφορών και της ενέργειας ώστε να διευκολυνθεί το διασυνοριακό εμπόριο και η διασυνοριακή ολοκλήρωση, με την ανάπτυξη του δυναμικού της Ελλάδας ως σημαντικού κόμβου διακίνησης εμπορευμάτων.
- Ο βαθμός κρατικής παρέμβαση στην οικονομία της Ελλάδας παραμένει υψηλός, ιδιαίτερα στις υποδομές των μεταφορών και της ενέργειας. Η μέχρι σήμερα έλλειψη συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα σε αυτούς τους τομείς δεν επέτρεψε στην Ελλάδα να αναπτύξει όλο το δυναμικό της ως κόμβος διακίνησης εμπορευμάτων, ούτε και έφερε την εμπορική και ενεργειακή της ενσωμάτωση στην περιοχή. Υπάρχουν ορισμένες σημαντικές ευκαιρίες για ιδιωτικοποιήσεις που θα απαιτήσουν υποστήριξη τα προσεχή έτη, ενώ πιθανόν να χρειαστεί η αναδιάρθρωση ορισμένων δημοσίων επιχειρήσεων (ΔΕΚΟ) πριν από την ιδιωτικοποίησή τους. Τα όσα μέτρα ληφθούν θα είναι απόλυτα εναρμονισμένα με τις σχετικές προβλέψεις των Κοινοτικών κανονισμών ώστε να επιτευχθεί η ομαλή λειτουργία της αγοράς ενέργειας στην Ελλάδα
- Πραγματοποιηθέντα έργα ΣΔΙΤ τόσο στην τοπική αυτοδιοίκηση όσο και στον τομέα των μεταφορών, αντιμετώπισαν σοβαρά προβλήματα στο στάδιο της υλοποίησης. Εφεξής, η δυνατότητα ανάπτυξης βιώσιμων έργων ΣΔΙΤ πρέπει να βελτιωθεί στη βάση διαθέσιμης εμπειρίας από παγκόσμιες βέλτιστες πρακτικές.
- Στον ενεργειακό τομέα έχουν γίνει ελάχιστες μεταρρυθμίσεις και κυριαρχούν οι κρατικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Χρειάζεται ένα εκτεταμένο πρόγραμμα εκσυγχρονισμού και μεταρρυθμίσεων στην αγορά για να υπάρξει πλήρης ενσωμάτωση στην ΕΕ.
- Επιβάλλεται περαιτέρω η παραγωγή ενέργειας με μεθόδους χαμηλής περιεκτικότητας σε άνθρακα, η χρήση των καλύτερων διαθέσιμων τεχνολογιών και η προώθηση συστημάτων υποστήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στο ελάχιστο δυνατό κόστος για τον καταναλωτή.
- Υπάρχει σημαντική αναποτελεσματικότητα στην παροχή δημοτικών υπηρεσιών, ιδίως στο πεδίο των στερεών αποβλήτων.

Εστιασμένη ανταπόκριση

- Η Τράπεζα θα στηρίξει το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων της Κυβέρνησης, ιδιαίτερα στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας. Η Τράπεζα θα εξετάσει επίσης το ενδεχόμενο παροχής υποστήριξης σε περιπτώσεις όπου βιώσιμα μοντέλα εμπορευματοποίησης των υπηρεσιών ΔΕΚΟ έχουν συμφωνηθεί ως εναλλακτικές στην ιδιωτικοποίησή τους.
- Η Τράπεζα θα υποστηρίξει τις μεταφορικές και ενεργειακές υποδομές ενισχύοντας την ενσωμάτωση της Ελλάδας στις περιφερειακές αγορές συμπεριλαμβανομένων των διασυνδέσεων της στις αγορές φυσικού αερίου και ενέργειας. Όπου είναι δυνατόν, η EBRD θα συγχρηματοδοτήσει με άλλους ΔΧΟ (IFIs) και θα επιδιώξει τη συμμετοχή τους σε καλά δομημένες ΣΔΙΤ.
- Υποστηρίζοντας την πρόοδο που σημειώθηκε πρόσφατα στην απελευθέρωση της αγοράς φυσικού αερίου, η Τράπεζα θα επιδιώξει τη χρηματοδότηση ιδιωτών διανομέων.
- Η Τράπεζα θα προωθήσει τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα μέσα από επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και ενεργειακή αποδοτικότητα.

- Σε στενή συνεργασία με άλλους ΔΧΟ (IFIs), η Τράπεζα θα εξετάσει το ενδεχόμενο επιλεκτικής συνεργασίας με δήμους και δημοτικές επιχειρήσεις με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας διακυβέρνησής τους, καθώς και της λειτουργικότητας και της αποδοτικότητας των πόρων και των παρεχόμενων υπηρεσιών τους, κυρίως μέσω των ΣΔΙΤ.

Στρατηγικός διάλογος

- Η Τράπεζα θα στηρίζει τις μεταρρυθμίσεις στην αγορά φυσικού αερίου με σκοπό το διαχωρισμό των λειτουργιών προμήθειας, μεταφοράς και διανομής του και την απελευθέρωση της αγοράς σε ευθυγράμμιση με τους κανόνες ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης .
- Η Τράπεζα θα προσπαθήσει να παράσχει υποστήριξη στο νέο πλαίσιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, με σκοπό την εξασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των επενδύσεων σε ΑΠΕ.
- Η Τράπεζα θα συμμετάσχει στο διάλογο με τη ρυθμιστική αρχή για στρατηγικές μεταρρυθμίσεις στη χορήγηση αδειών πετρελαίου και φυσικού αερίου, προκειμένου να εξασφαλίσει ότι τα ρυθμιστικά και θεσμικά πλαίσια οδηγούν σε επενδύσεις. Επίσης θα προσπαθήσει να υποστηρίξει τη βελτίωση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και την εφαρμογή της Οδηγίας της ΕΕ για την Ασφάλεια των Υπεράκτιων Εργασιών (Offshore Safety Directive) η οποία, παρόλον ότι έχει μετουσιωθεί σε πραγματικό δίκαιο, χρειάζεται περαιτέρω επεξεργασία για να εξασφαλιστεί η σωστή εφαρμογή της.

Θέμα 3: Στήριξη της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην εμπορευματοποίηση των κλάδων ενέργειας και υποδομών για την ενίσχυση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών κοινής ωφελείας.

	ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ
2.1	Ανάγκη κινητοποίησης του ιδιωτικού τομέα για την αντιμετώπιση της έλλειψης επενδύσεων στις μεταφορικές υποδομές και βελτίωση των περιφερειακών διασυνδέσεων	Υποστήριξη της περαιτέρω ενσωμάτωσης της Ελλάδας στην ευρύτερη περιοχή με προώθηση εμπορικών λύσεων προκειμένου να αναπτυχθούν βασικές μεταφορικές διασυνδέσεις και υλικοτεχνικές υποδομές.	<ul style="list-style-type: none"> Παροχή υποστήριξης στα προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων/ΣΔΙΤ της κυβέρνησης σε αεροδρόμια, οδικά δίκτυα, λιμάνια, σιδηροδρόμους και ακίνητα. 	<ul style="list-style-type: none"> Έργα υποδομής που ανατέθηκαν με επιτυχία στον ιδιωτικό τομέα, μέσα από ιδιωτικοποιήσεις, παραχωρήσεις, ΣΔΙΤ, μισθώσεις, συμβάσεις διαχείρισης με ενδεχόμενο θετικό συσχετισμό με τις δραστηριότητες της Τράπεζας. <i>(Τιμή αναφοράς – 0)</i>
2.2	Χρειάζεται ένα εκτεταμένο πρόγραμμα εκσυγχρονισμού και εμπορευματοποίησης στον τομέα της ενέργειας	Στήριξη της αναδιάρθρωσης της αγοράς ενέργειας, αύξηση της περιφερειακής διασυνδεσιμότητας, χαμηλότερη έκλυση άνθρακα και αποτελεσματικότερη διαχείριση στοιχείων του ενεργητικού.	<ul style="list-style-type: none"> Παροχή υποστήριξης στο κυβερνητικό πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης της ενέργειας, καθώς και της συμφωνημένης εμπορικοποίησης των ΔΕΚΟ, ως εναλλακτικής στην ιδιωτικοποίησή τους Στήριξη των υποδομών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας για περαιτέρω ενσωμάτωσή τους στις περιφερειακές αγορές. Χρηματοδότηση ιδιωτών παραγωγών ενέργειας από ΑΠΕ Στρατηγικός διάλογος επί ενός νέου πλαισίου ΑΠΕ για διαχωρισμό λειτουργιών προμήθειας, μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανονισμούς. 	<ul style="list-style-type: none"> Ενδείξεις μείωσης έκλυσης CO₂, ως αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων της Τράπεζας <i>(Τιμή αναφοράς – 0)</i> Ποιοτική αξιολόγηση προόδου στα πλαίσια της απελευθέρωσης της αγοράς φυσικού αερίου και ενδεχόμενο θετικό συσχετισμό με τις δραστηριότητες της τράπεζας. <i>(Τιμή αναφοράς – άνευ)</i>
2.3	Σημαντική αναποτελεσματικότητα στην παροχή δημοτικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας.	Βελτίωση της ποιότητας των δημοτικών υπηρεσιών μέσα από εμπορευματοποίηση, καλύτερη διακυβέρνηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας και λειτουργικότητας των υφιστάμενων πόρων	<ul style="list-style-type: none"> Επενδύσεις σε δημοτικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας για βελτίωση της διακυβέρνησης και της λειτουργικής αποτελεσματικότητάς τους, μεταξύ άλλων μέσω των ΣΔΙΤ. 	<ul style="list-style-type: none"> Ενδείξεις βελτίωσης στην αποτελεσματικότητα παροχής υπηρεσιών σε επίπεδο εσόδων (συμπεριλαμβανομένης αύξησης των τιμών) και διαχείρισης κόστους/ οφέλους (μειώσεις κόστους και βελτίωση αποδοτικότητας) σε επίπεδο πελάτη. <i>(Τιμή αναφοράς – ορίζεται στην έγκριση των έργων)</i>
Δείκτης πλαισίου: Ετήσιος όγκος μεταφορών φορτίων (Τιμή αναφοράς 2014 : 19.233 χιλιομετρικοί τόνοι, πηγή: OECD) και Συνολικές εξαγωγές / εισαγωγές ενέργειας (Τιμή αναφοράς 2013: 14618 ktoe / 30790 ktoe, πηγή: Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας				

3.3 Πιθανοί Κίνδυνοι στην εφαρμογή της Στρατηγικής για την Ελλάδα

Η επιτυχής εφαρμογή της προτεινόμενης στρατηγικής θεμελιώνεται στις εξής βασικές παραδοχές που αναμένεται ότι θα επιφέρουν ανάκαμψη της τάξεως του 2-3% μετά το 2017:

- Το Τρίτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής γενικά εφαρμόζεται έγκαιρα, επιτρέποντας την απρόσκοπτη εκταμίευση της Χρηματοδοτικής Συνδρομής και την εκ νέου πρόσβαση της Ελλάδας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ (αναμένεται στο 2016).
- Οι βασικές μεταρρυθμίσεις πραγματοποιούνται αποφέροντας τα αναμενόμενα οφέλη από πλευράς ανταγωνιστικότητας.
- Υπάρχει πρόοδος στον τομέα των ιδιωτικοποιήσεων.
- Η τακτοποίηση των οφειλών του Δημοσίου προς τον ιδιωτικό τομέα συνεχίζεται.
- Τα Capital controls βαθμιαία χαλαρώνουν για να αρθούν πλήρως μέχρι το τέλος του 2017.
- Ο τραπεζικός τομέας διαθέτει ικανοποιητική κεφαλαιοποίηση και υπάρχει πρόοδος στη ρύθμιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.
- Υπάρχει κάποια αύξηση στις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα συμπεριλαμβανομένων των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ).
- Οι κεφαλαιαγορές ξαναοίγουν προοδευτικά για τον ιδιωτικό τομέα και το Δημόσιο.

Ωστόσο, οι κίνδυνοι στην εφαρμογή είναι σημαντικοί και μπορεί να επιφέρουν και πάλι ύφεση στην οικονομία:

- Οι πολιτικοί κίνδυνοι παραμένουν υψηλοί. Η Ελλάδα κατέληξε σε συμφωνία με τους δανειστές της πέρσι αποφεύγοντας τη χρεοκοπία και μετά από κάποιες ακόμα καθυστερήσεις, επετεύχθη πλήρης συμφωνία σε τεχνικό επίπεδο μεταξύ Ελλάδος και θεσμών για την πρώτη αξιολόγηση, αλλά οι συμφωνημένες μεταρρυθμίσεις παραμένουν μη δημοφιλείς. Ο πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας κέρδισε κάπως σε αξιοπιστία τον Σεπτέμβριο του 2015, όταν η αριστερή πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ αποσπάστηκε από το κόμμα ενισχύοντας την γενική υποστήριξη για τις μεταρρυθμίσεις.
- Η καθυστέρηση ή η αδυναμία εφαρμογής του μνημονίου θα στερήσει από την Ελλάδα την Χρηματοοικονομική Συνδρομή ή/και θα οδηγήσει σε μακροοικονομική αστάθεια. Η έλλειψη προόδου στις ιδιωτικοποιήσεις θα περιορίσει τις ευκαιρίες της Τράπεζας για επενδύσεις στους τομείς των υποδομών και της ενέργειας.
- Η δυνατότητα εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους παραμένει περιορισμένη. Περίπου στο 180% του ΑΕΠ, το χρέος της γενικής κυβέρνησης της Ελλάδας συγκαταλέγεται ανάμεσα στα υψηλότερα του κόσμου. Ενώ τα επιτόκια είναι χαμηλά και οι προθεσμίες μεγάλες, η Ελλάδα εξακολουθεί να εξαρτάται από επίσημη χρηματοδότηση για να καλύψει τις ανάγκες της. Οι καθυστερήσεις στις μεταρρυθμίσεις ή οι διακοπές των διαπραγματεύσεων μπορούν να πυροδοτήσουν και πάλι ανησυχίες σχετικά με το μέλλον της Ελλάδας στην Ευρωζώνη.
- Η βασική πιστοληπτική θέση των ελληνικών τραπεζών παραμένει ασθενής και είναι ευάλωτη στην οικονομική και εθνική συγκυρία. Η αύξηση των καταθέσεων παραμένει ένα δύσκολο και βασικό ζητούμενο τη στιγμή που εξακολουθούν να υπάρχουν τα capital controls. Η ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης των τραπεζών ήταν θετική, παρόλο που δεν είναι σαφές κατά πόσον θα επαρκέσει για να μετριάσει μια πιθανή μελλοντική επιδείνωση της ποιότητας των περιουσιακών τους στοιχείων. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι πολύ σημαντικά και υπάρχουν δυσκολίες στη ρύθμιση τους παρά το βελτιωμένο πλαίσιο.
- Τα προβλήματα ρευστότητας εξακολουθούν να είναι σημαντικά, ενώ διατίθεται μόνον βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση στον εταιρικό τομέα (κυρίως στις ΜΜΕ). Συνεπώς, οι ταμειακές ροές που, στην καλύτερη περίπτωση, παρέμειναν στάσιμες, χρησιμοποιήθηκαν για απομόχλευση προκειμένου να μειωθεί ο κίνδυνος ετήσιας ανανέωσης του χρέους και όχι για παραγωγικές επενδύσεις.

- Μια σημαντική επιβράδυνση των συναλλαγών στις βασικές εξαγωγικές αγορές (Τουρκία, Ιταλία, Γερμανία, Νοτιοανατολική Ευρώπη) θα ενεργήσει ως τροχοπέδη στην ανάκαμψη της Ελλάδας.
- Η επιδείνωση της προσφυγικής κρίσης μπορεί να επιβαρύνει ακόμα περισσότερο την Ελλάδα με πιθανές αρνητικές πολιτικές και οικονομικές συνέπειες.

3.4 Περιβαλλοντικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις των Δραστηριοτήτων της Τράπεζας

Πρόκληση για την Ελλάδα αποτελεί η διαχείριση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών πόρων στα πλαίσια των σημερινών δημοσιονομικών περιορισμών. Οι μεγάλες πόλεις αντιμετωπίζουν αυξημένη κυκλοφοριακή συμφόρηση, ατμοσφαιρική ρύπανση και προβλήματα διαχείρισης των αστικών και βιομηχανικών αποβλήτων. Υπάρχει αυξημένη ζήτηση για νερό, συχνά σε περιοχές με λειψυδρία, με συνέπεια την υπεράντληση και την αλάτωση του υδροφόρου ορίζοντα. Χρειάζεται βελτίωση των υποδομών στις μεταφορές και τη διαχείριση των αποβλήτων και των υδάτων. Η ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα πρέπει να λαμβάνει δεόντως υπόψη τυχόν προτεινόμενες αλλαγές στα τιμολόγια ώστε αυτά να είναι προσιτά και να λαμβάνουν υπόψη θέματα περικοπών σε περιπτώσεις αναδιάρθρωσης.

Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλά προστατευόμενα και απειλούμενα είδη και αναγνωρίζεται η ανάγκη να υιοθετηθεί μια εθνική στρατηγική βιοποικιλότητας. Οι παράκτιες περιοχές ιδιαίτερα απειλούνται με υποβάθμιση, εν μέρει λόγω του τουρισμού. Υπάρχουν στη χώρα πολλά μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς διεθνούς σημασίας. Οι επιπτώσεις από έργα που πραγματοποιούνται σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς και σε προστατευόμενες περιοχές πρέπει να αξιολογούνται προσεκτικά και να αποφεύγονται ή να μετριαζονται ανάλογα, λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη των ενδιαφερομένων. Οι σημερινές προκλήσεις στην υγεία και την ασφάλεια περιλαμβάνουν την ανάπτυξη και την προώθηση μέτρων πρόληψης ατυχημάτων λαμβάνοντας υπόψη όλους τους εμπλεκόμενους και τους κοινωνικούς εταίρους, την αξιολόγηση των κινδύνων στο χώρο εργασίας με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους εργαζόμενους (λόγω της έλλειψης εμπειρίας και της περιορισμένης πρόσβασης σε εκπαίδευση για την ασφάλεια) καθώς και τους αναδυόμενους κινδύνους και τις μεθόδους αντιμετώπισης τους. Τέλος, περιλαμβάνουν την υποστήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που κατά κανόνα είναι πιο ευάλωτες λόγω των περιορισμένων οικονομικών τους πόρων αλλά και της μικρότερης εσωτερικής τους ικανότητας.

Η οδική ασφάλεια προβληματίζει ιδιαίτερα. Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (WHO) εκτιμά ότι τα θύματα από τροχαία στην Ελλάδα ανέρχονται σε 1013 ετησίως (2013) και ότι Ελλάδα έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά θανάτων από τροχαία στην ΕΕ. Στις σημερινές προκλήσεις περιλαμβάνονται: η βελτίωση των οδικών δικτύων που έχουν τη χαμηλότερη βαθμολογία από πλευράς ασφάλειας, η εφαρμογή των κανόνων οδήγησης και η παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλους τους οδηγούς προκειμένου να βελτιωθεί το σημερινό επίπεδο συμπεριφοράς τους.

Η EBRD θα συνεργαστεί στενά με τους πελάτες της για να ελαχιστοποιήσει τις επιπτώσεις και να μεγιστοποιήσει τα οφέλη των έργων της, απευθυνόμενη κυρίως σε όσους θεωρούνται ευάλωτοι. Σε αυτούς περιλαμβάνονται οι πρόσφυγες, οι νέοι, οι ηλικιωμένοι και οι μακροχρόνια άνεργοι. Η περιβαλλοντική και η κοινωνική δέουσα επιμέλεια της Τράπεζας θα σχεδιασθεί με τρόπο που να εξασφαλίζει ότι εντοπίζονται οι ευάλωτες ομάδες που ενδεχομένως θα θιγούν δυσανάλογα από ένα έργο. Με αυτό τον τρόπο θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα μετριασμού επιπτώσεων στο στάδιο σχεδιασμού του έργου και θα γίνουν παρεμβάσεις που θα ενισχύουν την ικανότητα αυτών των ομάδων να ωφεληθούν από ένα έργο. Επίσης, η συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών θα γίνει με γνώμονα πολιτιστικές ευαισθησίες με σκοπό να περιληφθούν ομάδες που διαφορετικά δεν θα είχαν φωνή.

Οι γυναίκες έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να θιγούν από τις περικοπές στο δημόσιο τομέα. Πρέπει να γίνει πλήρης αξιολόγηση των πολιτικών στους τομείς των ανθρωπίνων πόρων και της

απασχόλησης για να εξασφαλιστεί ότι απολαμβάνουν όλοι ένα ασφαλές και δίκαιο εργασιακό περιβάλλον.

Αυτά τα θέματα πρέπει να επανεξεταστούν στα πλαίσια αξιολογήσεων μεμονωμένων προγραμμάτων και σύμφωνα με τις Απαιτήσεις της Περιβαλλοντικής και Κοινωνικής Πολιτικής και των Επιδόσεων της EBRD που θα ισχύουν για όλα τα έργα που πραγματοποιούνται στην Ελλάδα. Ειδικότερα, η ανάπτυξη ικανοτήτων για τη διαχείριση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών κινδύνων μέσα από την υλοποίηση των έργων της Τράπεζας θα ενισχύσει αυτή τη διαδικασία, θα συμβάλει στην ευθυγράμμιση με τις Οδηγίες της ΕΕ και στην υλοποίηση από την Ελλάδα των Στόχων της Αειφόρου Ανάπτυξης.

Όταν κρίνεται αναγκαίο, η EBRD θα παρέχει κατάρτιση σε τοπικές τράπεζες για να εξασφαλίσει ότι είναι ικανές να εφαρμόσουν τις διαδικασίες περιβαλλοντικής και κοινωνικής δέουσας επιμέλειας σύμφωνα με τις αυστηρές σχετικές προδιαγραφές της ίδιας της Τράπεζας, προάγοντας έτσι υγιείς αναπτυξιακές πρακτικές στον τομέα των ΜΜΕ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η Ελλάδα εφαρμόζει αυτόβουλα τις αρχές της πολυκομματικής δημοκρατίας, του πλουραλισμού και της οικονομίας της αγοράς, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 1 της Συμφωνίας για την Ίδρυση της Τράπεζας.

Το συνταγματικό και νομοθετικό πλαίσιο για μια πλουραλιστική κοινοβουλευτική Δημοκρατία έχει εδραιωθεί. Η διάκριση των εξουσιών, οι έλεγχοι και ισορροπίες στο πολιτικό σύστημα καθώς και οι εγγυήσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων και του σημαντικού ρόλου της κοινωνίας των πολιτών συνάδουν, σε μεγάλο βαθμό, με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα. Οι εκλογές διεξάγονται με τρόπο που θεωρείται από τον ΟΟΣΑ ως ελεύθερος και σύμφωνος με τους διεθνείς κανόνες. Η Ελλάδα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1981.

Ελεύθερες Εκλογές και Αντιπροσωπευτική Κυβέρνηση

Ελεύθερες, δίκαιες και ανταγωνιστικές εκλογές

Το υπάρχον νομικό πλαίσιο παρέχει μια υγιή βάση για δημοκρατικές εκλογές, σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες, όπως εκτιμά το Γραφείο για τους Δημοκρατικούς Θεσμούς και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του ΟΑΣΕ (OSCE/ODIHR). Ωστόσο, ορισμένες πτυχές της νομοθεσίας επιδέχονται βελτίωσης. Το Γραφείο συγκεκριμένα έχει συστήσει την εισαγωγή στην εκλογική νομοθεσία σαφών διατάξεων που αφορούν την παρακολούθηση των εκλογών από εθνικούς και διεθνείς μη κομματικούς παρατηρητές σε όλες τις φάσεις της εκλογικής διαδικασίας, πράγμα που δεν υπάρχει σήμερα.²

Οι εκλογές είναι κατά κανόνα ανταγωνιστικές, Αρχίζοντας από τις διαδικασίες εγγραφής των υποψηφίων, προσφέρουν μεγάλη επιλογή στο εκλογικό σώμα, ενώ διεξάγονται σε ήρεμη ατμόσφαιρα. Οι υποψήφιοι είναι ελεύθεροι στην προεκλογική τους εκστρατεία και υπάρχει υψηλός βαθμός εμπιστοσύνης των πολιτών στην αμεροληψία, τον επαγγελματισμό και τη διαφάνεια της εκλογικής διοίκησης. Στις τελευταίες γενικές εκλογές όπου υπήρχαν παρατηρητές από τον ΟΑΣΕ (OSCE/ODIHR) τον Ιούνιο του 2012, η αξιολόγηση υπήρξε θετική. Παρόλον ότι δεν υπήρξαν παρατηρητές του ΟΑΣΕ στις πρόωρες γενικές εκλογές το Ιανουάριο και το Σεπτεμβρίου του 2015, δεν αναφέρθηκαν σημαντικές παρατυπίες από άλλους παρατηρητές της χώρας ή του εξωτερικού.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα το 1975, που σηματοδοτεί την αρχή της Τρίτης Ελληνικής Δημοκρατίας, η Ελλάδα είναι Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Η Βουλή αποτελείται από ένα νομοθετικό σώμα που περιλαμβάνει 300 μέλη εκλεγόμενα για μια τετραετία με βάση ένα σύστημα ενισχυμένης αναλογικής. Η τροπολογία που υιοθετήθηκε το 2008 ανέβασε σε 50 το «μπόνους» εδρών του πρώτου κόμματος με σκοπό την αποφυγή της μη αυτοδυναμίας. Γίνονται συνεχώς συζητήσεις στην Ελλάδα για το ενδεχόμενο αλλαγής αυτής της διάταξης.

Διάκριση των εξουσιών και αποτελεσματικοί έλεγχοι και ισορροπίες

Το συνταγματικό και νομοθετικό πλαίσιο μιας κοινοβουλευτικής δημοκρατίας – που στηρίζεται στη διάκριση των εξουσιών και τους ελέγχους και ισορροπίες εντός του πολιτικού συστήματος, στην ανεξάρτητη νομοθετική εξουσία και σε καλά καθιερωμένες διαδικασίες νομοθετικής εποπτείας σε καθορισμένους τομείς λήψης αποφάσεων – υπάρχει στην Ελλάδα και είναι σύμφωνο με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα. Η υποχρέωση λογοδοσίας της κυβέρνησης και ο κοινοβουλευτικός έλεγχος συνάδουν με τα διεθνή πρότυπα. Υπάρχει ένα αποτελεσματικό σύστημα λογοδοσίας των εκλεγμένων αξιωματούχων.

Η λειτουργία του κοινοβουλίου ακολουθεί τις δημοκρατικές πρακτικές. Τα μέλη της κυβέρνησης απαντούν σε γραπτές ερωτήσεις των βουλευτών και συμμετέχουν σε ακροάσεις των κοινοβουλευτικών επιτροπών. Ωστόσο, δεν είθισται να υπάρχει τακτική συμμετοχή του εκτελεστικού

² OSCE/ODIHR, Ελλάδα, πρόωρες βουλευτικές εκλογές, Αποστολή Εκλογικής Αξιολόγησης, Τελική Έκθεση, 27 Ιουλίου 2012

σώματος στις ερωτήσεις και απαντήσεις στην ολομέλεια. Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές και οι βουλευτές ασκούν το δικαίωμά τους να τροποποιήσουν τη νομοθεσία, σπανιότερα όμως να υποβάλουν νομοσχέδια.

Πραγματική κυβερνητική εξουσία εκλεγμένων αξιωματούχων

Η Ελλάδα έχει προβεί σε θεσμικές, νομικές και οικονομικές ρυθμίσεις προκειμένου οι εκλεγμένοι αξιωματούχοι να ασκούν πραγματική εξουσία, χωρίς περιορισμό από τυχόν μη δημοκρατική άσκηση αρνησικυρίας ή άλλη αθέμιτη επιρροή.

Κοινωνία των Πολιτών, Μέσα Ενημέρωσης και Συμμετοχή

Μέγεθος και ανεξαρτησία της κοινωνίας των πολιτών

Υπάρχουν ένα ικανοποιητικό νομικό πλαίσιο για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και μια δυναμική και ανεξάρτητη κοινωνία των πολιτών στην Ελλάδα. Η οικονομική βιωσιμότητα της κοινωνίας των πολιτών επηρεάστηκε αρνητικά από την οικονομική κρίση. Παράλληλα όμως η κρίση οδήγησε στην εμφάνιση νέων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και σε αύξηση των δραστηριοτήτων τους.

Το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι είναι νομικά κατοχυρωμένο και γίνεται σεβαστό στην πράξη. Τα συνδικάτα ασκούν παραδοσιακά μεγάλη επιρροή στην πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας.

Ανεξαρτησία και πλουραλισμός των μέσων ενημέρωσης που λειτουργούν χωρίς λογοκρισία

Το περιβάλλον των μέσων ενημέρωσης στην Ελλάδα είναι ποικιλόμορφο. Περιλαμβάνει πάνω από 1000 ραδιοτηλεοπτικά μέσα και δεκάδες έντυπα που προσφέρουν στους πολίτες ποικίλες πολιτικές απόψεις. Υπάρχει ήδη ένα νομοθετικό πλαίσιο που είναι σύμφωνο με τα διεθνή πρότυπα. Τα μέσα ενημέρωσης λειτουργούν ελεύθερα χωρίς λογοκρισία.

Ο δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας, η Ελληνική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση (ΕΡΤ) που διέθετε εθνικούς τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς, καταργήθηκε το 2013. Μετά από τις πρόωρες γενικές εκλογές του Ιανουαρίου 2015, η νέα κυβέρνηση πρότεινε και η Βουλή ενέκρινε την επαναλειτουργία του δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού φορέα. Η ΕΡΤ άρχισε πάλι να εκπέμπει τον Ιούνιο του 2015. Η τηλεόραση είναι η κύρια πηγή ενημέρωσης, δεδομένου ότι η κυκλοφορία των έντυπων μέσων είναι σχετικά χαμηλή. Αντίθετα προς τα έντυπα μέσα, που αυτορρυθμίζονται, η τηλεόραση, σύμφωνα με το Σύνταγμα, «τελεί υπό τον άμεσο έλεγχο του κράτους».

Τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε εκρηκτική αύξηση στη χρήση του διαδικτύου. Σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών (ITU), το ποσοστό του πληθυσμού που έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο αυξήθηκε από 9,14% το 2000 σε 63,21% το 2014. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παίζουν όλο και σημαντικότερο ρόλο και περίπου το 44,4% των Ελλήνων είναι τακτικοί χρήστες του Facebook.³

Πολλαπλοί διάλογοι αστικής και πολιτικής συμμετοχής

Υπάρχουν πολλαπλοί διάλογοι αστικής και πολιτικής συμμετοχής. Το σύστημα δημόσιων διαβουλεύσεων έχει ευρέως καθιερωθεί. Για τα νέα σχέδια νόμου, ζητείται η γνώμη των αρμόδιων κοινωνικών εταίρων, παρόλο που συχνά οι προθεσμίες είναι πολύ σύντομες. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών καλούνται συχνά σε ακροάσεις των κοινοβουλευτικών επιτροπών.

Ελευθερία ίδρυσης πολιτικών κομμάτων και ύπαρξη οργανωμένης αντιπολίτευσης

Η ελευθερία ίδρυσης πολιτικών κομμάτων κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα και εφαρμόζεται στην πράξη, όπως αποδεικνύει η ύπαρξη σημαντικής αντιπολίτευσης ικανής να διεξάγει ελεύθερα προεκλογική εκστρατεία και να αντιτίθεται στις κυβερνητικές πρωτοβουλίες. Τα πολιτικά κόμματα

³ ITU <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx> and Internet World Stats: <http://www.internetworldstats.com/europa.htm>

της αντιπολίτευσης και οι ανεξάρτητοι βουλευτές κατέχουν σήμερα το 49% των βουλευτικών εδρών. Το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης κατέχει σήμερα το 25% των εδρών και οι αντιπρόσωποι του ηγούνται πολλών κοινοβουλευτικών επιτροπών. 19 πολιτικά κόμματα συμμετείχαν στις τελευταίες γενικές εκλογές στην Ελλάδα και 8 εκπροσωπούνται σήμερα στη Βουλή.

Κράτος Δικαίου και Πρόσβαση στη Δικαιοσύνη

Υπεροχή του Νόμου

Στην Ελλάδα υπάρχουν οι απαραίτητες νομοθετικές και θεσμικές διασφαλίσεις για ένα κράτος δικαίου. Οι πολίτες έχουν το δικαίωμα σε ελεύθερη και δίκαιη δίκη και τους παρέχεται προστασία από αυθαίρετη σύλληψη ή κράτηση. Η ελληνική νομοθεσία έχει εναρμονιστεί με τη νομοθεσία της ΕΕ. Το Σύνταγμα ενσωματώνει επισήμως τους διεθνείς νόμους και συμβάσεις στο εσωτερικό δίκαιο.

Ανεξαρτησία της δικαιοσύνης

Η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα και υπάρχουν ουσιαστικές διασφαλίσεις που εγγυώνται την αμεροληψία της δικαιοσύνης.

Κυβέρνηση και πολίτες ίσοι ενώπιον του νόμου

Το άρθρο 4 του Συντάγματος κατοχυρώνει την ισότητα των πολιτών ενώπιον του νόμου. Η εγγύηση αυτή ισχύει γενικά στην πράξη και στηρίζεται στην ανεξάρτητη δικαιοσύνη.

Αποτελεσματικές πολιτικές και θεσμοί πρόληψης της διαφθοράς

Η διαφθορά παραμένει σημαντικό πρόβλημα. Στον πρόσφατο Δείκτη Αντίληψης για τη Διαφθορά (CPI)⁴ της Transparency International, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 58η θέση μεταξύ 168 χωρών, που συνιστά βελτίωση σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Ενώ συγκαταλλέγεται ανάμεσα στο καλύτερο ένα τρίτο των χωρών που είναι αποδέκτες επενδύσεων της EBRD, σύμφωνα με τον δείκτη CPI, η Ελλάδα βρίσκεται πολύ χαμηλά, στην 26η θέση μεταξύ των 28 κρατών μελών της ΕΕ.

Το θεσμικό και νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς έχει δημιουργηθεί, παρόλον ότι, όπως εκτιμάται από την Ομάδα των Κρατών κατά της Διαφθοράς GRECO του Συμβουλίου της Ευρώπης, είναι «εξαιρετικά περίπλοκο» και θα έπρεπε να εξορθολογιστεί.⁵ Στην Τρίτη Ενδιάμεση Έκθεση Συμμόρφωσης για την Ελλάδα, η GRECO συνάγει το συμπέρασμα ότι η Ελλάδα εφαρμόσει ικανοποιητικά τις περισσότερες συστάσεις που περιέχονται στη προηγούμενη έκθεση. Στις συστάσεις που εκκρεμούν συγκαταλέγεται η κατάργηση της διάταξης που προβλέπει περιορισμένες δυνατότητες δίωξης μελών της κυβέρνησης.⁶ Αυτό απαιτεί τροποποίηση του Συντάγματος. 19 νέες συστάσεις που αφορούν κατάχρηση εξουσίας και διαφθορά βουλευτών, δικαστών και εισαγγελέων, περιλαμβάνονται στην τελευταία έκθεση αξιολόγησης της GRECO, σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα οφείλει να υποβάλει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή τους μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2016.⁷

Το 2012, με βάση τις δεσμεύσεις που προκύπτουν από το Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής, η Ομάδα Δράσης της Ευρωπαϊκής επιτροπής κατήρησε έναν οδικό χάρτη για την καταπολέμηση της διαφθοράς και ακολούθησαν το 2013, η υιοθέτηση από τις ελληνικές αρχές, μιας εθνικής στρατηγικής καταπολέμησης της διαφθοράς και ένα σχέδιο δράσης. Η έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς, που δημοσιεύθηκε από την Ευρωπαϊκή επιτροπή το 2014, επισημαίνει τις αδυναμίες που υπάρχουν ακόμα σε αυτό τον τομέα στην Ελλάδα και σημειώνει ότι οι αρχές «έχουν αρχίσει να εφαρμόζουν μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση για την καταπολέμηση της διαφθοράς».⁸ Στην τελευταία συμφωνία ανάμεσα στην Ελλάδα και τους διεθνείς πιστωτές της, που επιτεύχθηκε το καλοκαίρι του 2015, αναφέρεται η δέσμευση της κυβέρνησης να εφαρμόσει πλήρως και εγκαίρως τα σχέδια δράσης και τις συστάσεις της GRECO για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

⁴ Transparency International, Corruption Perceptions Index (CPI), 2015

⁵ GRECO, Third Evaluation Round, compliance report on Greece, 22 June 2012

⁶ GRECO, Third Evaluation Report, Third Interim Compliance Report on Greece, 22 October 2015

⁷ GRECO, Greece, Fourth Evaluation Round, Corruption prevention, 22 October 2015

⁸ ΕΕ, Έκθεση για την καταπολέμηση της διαφθοράς, Παράρτημα για την Ελλάδα, 3 Φεβρουαρίου 2014

Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα

Ελευθερία του λόγου, της πληροφόρησης, της θρησκείας, της συνείδησης, της κυκλοφορίας, του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, δικαίωμα στην ιδιωτική ιδιοκτησία.

Υπάρχει γενικά σεβασμός των αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων στην Ελλάδα. Η Ελλάδα έχει προσχωρήσει σχεδόν σε όλες τις διεθνείς πράξεις περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα. Το Σύνταγμα εγγυάται τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τα δικαιώματα των πολιτών που αναγνωρίζονται από το διεθνές δίκαιο. Η ελευθερία του λόγου, της πληροφόρησης, της θρησκείας, της συνείδησης, της κυκλοφορίας, του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι και το δικαίωμα στην ιδιωτική ιδιοκτησία συνεπώς κατοχυρώνονται. Το Σύνταγμα και οι σχετικοί νόμοι απαγορεύουν τις διακρίσεις βάσει φύλου, φυλής, θρησκείας, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας ή κοινωνικού καθεστώτος.

Η τελευταία αξιολόγηση της επίδοσης της Ελλάδας στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα πλαίσια της Οικουμενικής Περιοδικής Επισκόπησης (UPR) των Ηνωμένων Εθνών υιοθετήθηκε το 2011. Οι τρεις σημαντικότερες συστάσεις αφορούσαν τις Διεθνείς Πράξεις (26% των συστάσεων), τους μετανάστες (21%) και τους αιτούντες άσυλο (17%). Η Ελλάδα αποδέχτηκε το 83% από το σύνολο των 141 συστάσεων που έγιναν στα πλαίσια της διαδικασίας επισκόπησης.⁹

Πολιτική μη αποκλεισμού για γυναίκες, εθνοτικές και άλλες μειονότητες

Τα βασικά νομοθετήματα για την ισότητα των φύλων ισχύουν στην Ελλάδα. Η Ελλάδα έχει υπογράψει τη Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε μορφής Διάκρισης εις βάρος των Γυναικών (CEDAW) και έχει δεσμευτεί να δημιουργήσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την προώθηση της θέσης των γυναικών. Παρά την νομοθεσία για ίσες αμοιβές, οι γυναίκες αμείβονται κατά μέσον όρο λιγότερο από τους άνδρες με τα ίδια επαγγελματικά προσόντα και το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας είναι χαμηλότερο σε σχέση με εκείνο των ανδρών. Σύμφωνα με το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, η οικονομική κρίση έπληξε δυσανάλογα τις γυναίκες.

Παρόλο που η εκλογική νομοθεσία προβλέπει ένα τρίτο γυναικών μεταξύ των υποψηφίων, λίγα πολιτικά κόμματα τοποθετούν γυναίκες υποψήφιες σε εκλόγιμες θέσεις. Το σημερινό ποσοστό γυναικών βουλευτών – περίπου 18% - παραμένει αναλλοίωτο σε πολλές πρόσφατες εκλογικές αναμετρήσεις.

Η Ελλάδα δεν έχει ακόμα επικυρώσει τη Σύμβαση-πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων. Η μόνη αναγνωρισμένη μειονότητα είναι η μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης (αποτέλεσμα των ρυθμίσεων την συνθήκης της Λωζάνης του 1923). Όπως και αλλού στην περιοχή, οι Ρομά είναι η πιο ευάλωτη κοινότητα που εξακολουθεί να είναι θύμα προκαταλήψεων και κοινωνικών διακρίσεων.

Ελευθερία από παρενοχλήσεις, εκφοβισμούς και βασανιστήρια

Συνταγματικές διασφαλίσεις κατά της παρενόχλησης, του εκφοβισμού και των βασανιστηρίων υπάρχουν και εφαρμόζονται ευρέως. Μια αντιπροσωπεία της Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) έκανε την τελευταία της επίσκεψη στην Ελλάδα τον Απρίλιο του 2015. Η τελευταία έκθεση της επίσκεψης, που δημοσιεύτηκε το 2016, αναγνώρισε τα μέτρα που έλαβαν οι ελληνικές αρχές για να εφαρμοστούν οι προηγούμενες συστάσεις της CPT. Η επιτροπή έκανε επίσης ορισμένες πρόσθετες συστάσεις σχετικά με διασφαλίσεις από κακομεταχείριση σε χώρους κράτησης.¹⁰

⁹ Ηνωμένα Έθνη, Οικουμενική Περιοδική Επισκόπηση (UPR), Ελλάδα και UPR Info Statistics http://www.upr-info.org/database/statistics/index_sur.php?fk_sur=66&cycle=1

¹⁰ Συμβούλιο της Ευρώπης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) : <http://www.cpt.coe.int/documents/grc/2016-04-inf-eng.pdf>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

* Η Ελλάδα εντάχθηκε στην Ευρωζώνη την 1^η Ιανουαρίου 2001

Ελλάδα	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Εκροές και δαπάνες (Ποσοστό μεταβολής σε πραγματικές τιμές)								
ΑΕΠ	-0.3	-4.3	-5.5	-9.1	-7.3	-3.2	0.7	-0.2
Ιδιωτική κατανάλωση	3.7	-2.0	-6.8	-10.0	-8.3	-2.6	0.5	
Δημόσια κατανάλωση	-2.3	2.0	-4.2	-7.0	-6.0	-6.5	-2.6	
Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου	-7.2	-13.9	-19.3	-20.5	-23.5	-9.4	-2.8	
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	3.5	-18.5	4.9	0.0	1.2	2.2	7.5	
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	1.3	-20.4	-3.4	-9.4	-9.1	-1.9	7.7	
Αγορά Εργασίας (Ποσοστό μεταβολής)								
Μέσες ακαθάριστες μηνιαίες αποδοχές στην οικονομία (ετήσιος μέσος όρος)	2.4	5.8	-4.2	-2.5	-3.2	-6.7	-0.8	
Πραγματική αύξηση μισθών σε τοπική νομισματική μονάδα ¹¹	-1.8	4.5	-8.9	-5.6	-4.2	-7.6	-2.2	
	(Σε ποσοστό εργατικού δυναμικού)							
Ποσοστό ανεργίας (τέλος έτους)	8.6	10.7	14.7	21.3	26.4	27.5	25.9	24.6
Τιμές (Ποσοστό μεταβολής)								
Τιμές καταναλωτή (ετήσιος μέσος όρος), εναρμονισμένος δείκτης ΗICP	4.2	1.3	4.7	3.1	1.0	-0.9	-1.4	-1.1
Τιμές καταναλωτή (τέλος έτους), ΗICP	2.2	2.6	5.2	2.2	0.3	-1.8	-2.5	0.4
Φορολογικοί Δείκτες (σε ποσοστό του ΑΕΠ)								
Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης	-10.2	-15.2	-11.2	-10.2	-8.8	-12.4	-3.6	
Έσοδα γενικής κυβέρνησης	40.6	38.9	41.3	44.0	46.3	48.3	46.4	
Δαπάνες γενικής κυβέρνησης	50.8	54.1	52.5	54.2	55.2	60.8	49.9	
Χρέος γενικής κυβέρνησης	109.4	126.7	146.2	172.0	159.4	177.0	178.6	
Νομισματικός και χρηματοπιστωτικός τομέας (Ποσοστό μεταβολής)								
Προσφορά χρήματος (M2, τέλος έτους)	15.8	5.2	-10.6	-14.4	-5.8	2.4	-0.1	-17.5
Πιστώσεις στον ιδιωτικό τομέα (τέλος έτους)	9.8	-3.8	32.0	-3.7	-8.3	-4.3	-2.6	-4.6
	(Σε ποσοστό συνολικών δανείων)							
Ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων	5.0	7.7	10.4	16.0	24.5	31.9	34.2	
Επιτόκια και συναλλαγματικές ισοτιμίες (Σε ετήσια ποσοστά)								
Επιτόκιο καταθέσεων σε ευρώ ¹²	2.00	0.25	0.25	0.25	0.00	0.00	-0.20	-0.30
Βασικό επιτόκιο	2.50	1.00	1.00	1.00	0.75	0.25	0.05	0.05
Επιτόκιο χορηγήσεων σε ευρώ	3.00	1.75	1.75	1.75	1.50	0.75	0.30	0.30
	(Ευρώ ανά δολάριο ΗΠΑ)							
Ισοτιμία (τέλος έτους)	0.72	0.69	0.75	0.77	0.76	0.73	0.82	0.92
Ισοτιμία (ετήσιος μέσος όρος)	0.68	0.72	0.76	0.72	0.78	0.75	0.75	0.90
Εξωτερικός τομέας (Σε ποσοστό του ΑΕΠ)								
Τρέχουσες συναλλαγές	-14.5	-10.9	-10.1	-9.9	-2.5	-2.1	-2.1	
Εμπορικό ισοζύγιο	-11.1	-7.6	-6.8	-6.0	-2.4	-2.8	-2.2	
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	22.5	17.9	20.0	23.5	25.7	30.4	30.5	
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	33.6	25.5	26.8	29.5	28.2	33.3	34.9	
Ισοζύγιο αγαθών	-18.3	-13.0	-12.5	-13.2	-10.3	-11.5	-12.6	
Εξαγωγές εμπορευμάτων	8.1	6.4	7.4	9.5	11.4	14.9	15.1	
Εισαγωγές εμπορευμάτων	26.5	19.3	20.0	22.7	21.6	26.4	27.7	
Άμεσες ξένες επενδύσεις	-0.7	-0.1	0.4	0.3	-0.4	-1.5	-0.3	
Απόθεμα εξωτερικού χρέους	151.6	175.9	185.4	188.2	237.0	237.7	239.0	
Εξωτερικό δημόσιο χρέος	79.3	94.7	80.5	75.8	126.9	148.5	149.8	
Εξωτερικό ιδιωτικό χρέος	72.3	81.2	104.9	112.3	110.1	89.2	89.2	
Πληροφοριακά στοιχεία (Σε μονάδες μέτρησης όπως υποδεικνύεται)								
Πληθυσμός (τέλος έτους, σε χιλιάδες)	11,095	11,119	11,123	11,086	11,004	10,927	10,812	
ΑΕΠ (σε δισ. ευρώ)	242	237	226	207	191	180	178	
ΑΕΠ κατά κεφαλή (σε ευρώ)	21,800	21,400	20,300	18,600	17,300	16,500	16,200	
ΑΞΕ, καθαρές (σε δισ. ευρώ)	-1.7	-0.2	0.9	0.5	-0.8	-2.7	-0.6	
Εξωτερικό χρέος (σε δισ. ευρώ)	367	418	419	389	453	423	424	
Εξωτερικό χρέος/εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών/ (λόγος)	6.8	9.8	9.3	8.0	9.2	7.8	7.3	
Προσφορά χρήματος (M2, τέλος έτους σε ποσοστό ΑΕΠ) ¹³	101.9	109.2	102.6	95.9	97.8	106.2	107.8	

¹¹ Μέσος πληθωρισμός αφαιρούμενος από την ποσοστιαία μεταβολή των μέσων ακαθάριστων μηνιαίων εσόδων¹² Επιτόκια Δεκεμβρίου κάθε έτους¹³ Ζώνη ευρώ M2: Ελληνική συμμετοχή

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ

Η αξιολόγηση προκλήσεων αντανακλά απόψεις της EBRD σχετικά με την πρόοδο της μετάβασης (υιοθέτησης μεταρρυθμίσεων) ανά τομέα αναφοράς όπως και το μέγεθος του μεταβατικού χάσματος (transition gap) στις επι μέρους προκλήσεις. Η βαθμολογία στηρίζεται σε εκτιμήσεις του μεγέθους των προκλήσεων αναφορικά με δύο συνιστώσες: τη δομή της αγοράς και τα όργανα και τις πολιτικές που τη στηρίζουν. Οι συνιστώσες αξιολογούνται με βάση δημοσίως διαθέσιμων στοιχείων ή χαρακτηριστικών που παρατηρούνται στη δομή και τους θεσμούς της αγοράς. Συνεπώς αντικατοπτρίζουν διαρθρωτικές τάσεις και δεν αποτυπώνουν τυχόν βραχυχρόνιες ενδείξεις της αγοράς που οφείλονται στην κρίση. Η EBRD συνεχίζει να συλλέγει πρόσθετα επιβεβαιωμένα στοιχεία τα οποία θα λάβει συμπληρωματικά υπόψη της κατά την αξιολόγηση των μεταβατικών προκλήσεων της Ελληνικής οικονομίας. Στο μεσοδιάστημα, η αξιολόγηση του μεταβατικού οφέλους των επενδύσεων της EBRD για την αντιμετώπιση της κρίσης θα γίνεται κατά περίπτωση.

Δομή της Αγοράς	Θεσμοί της Αγοράς	Βασικές προκλήσεις
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ		
Γεωργικές επιχειρήσεις		
Μικρές	Μικρές	<ul style="list-style-type: none"> Μικρά προβλήματα απομένουν στον τομέα που ρυθμίζεται από τους κανόνες και τις πρακτικές της ΕΕ, αλλά το θέμα του κτηματολογίου πρέπει να τακτοποιηθεί για να ενισχυθεί η παραγωγικότητα της πρωτογενούς γεωργίας που χαρακτηρίζεται από μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις.
Βιομηχανία και Υπηρεσίες		
Μικρές	Μικρές	<ul style="list-style-type: none"> Ενίσχυση του γενικού θεσμικού πλαισίου για να αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες κτηματογράφησης, πλημμελούς εφαρμογής των συμβάσεων και ανεπαρκούς νομοθεσίας περί εγγυήσεων και πτωχεύσεων. Παροχή ρυθμιστικών κινήτρων για την ενίσχυση των διασυνδέσεων ανάμεσα στο πανεπιστήμιο και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις προκειμένου να ενισχυθούν οι καινοτομίες.
Ακίνητα		
Μικρές	Μέτριες	<ul style="list-style-type: none"> Περαιτέρω βελτίωση της κτηματογράφησης και του κτηματολογίου για να υπάρξει πλήρης εμπορευσιμότητα της γης για την προσέλκυση επενδύσεων σε αυτό τον τομέα. Ενώ το ρυθμιστικό πλαίσιο προβλέπει βασικούς κανόνες ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων, αυτό το πλαίσιο θα μπορούσε να ενισχυθεί περαιτέρω με την υιοθέτηση ειδικών μέτρων ελέγχου της ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων καθώς και με ενημερωτικές εκστρατείες και εκπαίδευση επαγγελματιών του οικοδομικού κλάδου για να ενισχυθεί η βιωσιμότητα.

Δομή της Αγοράς	Θεσμοί της Αγοράς	Βασικές προκλήσεις
Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ICT)		
Μικρές	Μικρές	<ul style="list-style-type: none"> Το ρυθμιστικό πλαίσιο της ΕΕ στον τομέα των τηλεπικοινωνιών εφαρμόζεται και απομένουν λίγα προβλήματα. Ωστόσο, η ευρυζωνική διείσδυση παραμένει σχετικά χαμηλή, εν πολλοίς λόγω του γεωγραφικού παράγοντα και των συνεπαγόμενων υψηλών δαπανών για επέκταση του δικτύου Η προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω και να γίνει η Ελλάδα ελκυστικότερη για επενδύσεις τομέων υψηλής έντασης γνώσεων
ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ		
Φυσικοί Πόροι		
Μικρές	Μέτριες	<ul style="list-style-type: none"> Ενίσχυση της ικανότητας της Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρίας Υδρογονανθράκων (HHRM) και καθορισμός μοντέλου αδειοδότησης. Περιορισμός της κάθετης ολοκλήρωσης και της δεσπόζουσας θέσης των Ελληνικών Πετρελαίων στην αγορά Απελευθέρωση της λιανικής αγοράς φυσικού αερίου. Αύξηση της άμεσης και αντίστροφης ροής των περιφερειακών ικανοτήτων διασύνδεσης των δικτύων φυσικού αερίου.
Ενέργεια		
Μεγάλες	Μέτριες	<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στη χονδρική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Βελτίωση της διαφάνειας της ηλεκτροδότησης με πλήρη απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικού ρεύματος μέσα από τον πλήρη διαχωρισμό του δικτύου διαχείρισης από τη ΔΕΗ. Πλήρης εξάλειψη των διασταυρούμενων επιδοτήσεων και βαθμιαία εφαρμογή κοστοστρεφών τιμολογίων.
Βιώσιμη Ενέργεια		
Μικρές	Μικρές	<ul style="list-style-type: none"> Μείωση της έντασης χρήσης άνθρακα στην οικονομία, που είναι κατά 63% υψηλότερη από το μέσο όρο της ΕΕ, λόγω της πολύ αυξημένης χρήσης εγχώριου λιγνίτη και των εισαγωγών πετρελαίου. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την ενίσχυση της ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, προωθώντας ενεργειακά αποδοτικές λύσεις στους κυριότερους τομείς της οικονομίας και με την προοδευτική κατάργηση της χρήσης του λιγνίτη. Αποφυγή αναδρομικών αλλαγών στον υπάρχοντα μηχανισμό υποστήριξης ΑΠΕ (με βάση τα τιμολόγια τροφοδότησης) και δημιουργία νέου πλαισίου ευθυγραμμισμένου με τις κατευθυντήριες γραμμές για κρατικές ενισχύσεις της ΕΕ 2014-2020. Μεταφορά και πραγματική εφαρμογή της Οδηγίας περί Ενεργειακής Απόδοσης συμβάλλοντας σε ουσιαστική βελτίωση των δεικτών ενεργειακής απόδοσης σε σημαντικούς τομείς, όπως κατοικίες και ορισμένες βιομηχανίες.
Αποδοτική χρήση των υδάτων		

Δομή της Αγοράς	Θεσμοί της Αγοράς	Βασικές προκλήσεις
Μεσαίες	Μέτριες	<ul style="list-style-type: none"> Περιορισμός των απωλειών υδάτων στη γεωργία (89% της συνολικής κατανάλωσης), συμπεριλαμβανομένης της αλλαγής στις τιμές χρέωσης της ύδρευσης, που σήμερα βρίσκονται κάτω από το επίπεδο κάλυψης των δαπανών. Προώθηση της χρήσης προηγμένων μεθόδων αποδοτικότητας στη χρήση του νερού σε άλλους βασικούς οικονομικούς τομείς, όπως τουρισμός, ενέργεια και κατοικίες. Πλήρης εφαρμογή των διατάξεων της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα ύδατα της ΕΕ, δεδομένου ότι η χώρα υστερεί σε ορισμένους τομείς και είχε στο παρελθόν προσαχθεί στη δικαιοσύνη λόγω μη εφαρμογής της πολιτικής περί υδάτων.
Αποδοτικότητα εγκαταστάσεων		
Μεσαίες	Μέτριες	<ul style="list-style-type: none"> Κλείσιμο και αποκατάσταση ΧΥΤΑ και χωματερών που δεν πληρούν τις απαιτήσεις Εισαγωγή αποτελεσματικού συστήματος διαχωρισμού των βασικών ανακυκλώσιμων αποβλήτων και εξασφάλιση της συμμόρφωσης με τους στόχους ανακύκλωσης της αρχής της Διευρυμένης Ευθύνης του Παραγωγού.
ΥΠΟΔΟΜΕΣ		
Ύδατα και λύματα		
Μικρές	Μικρές	<ul style="list-style-type: none"> Αναδιάρθρωση και ενοποίηση των υπηρεσιών ύδρευσης όλης της χώρας για να εξασφαλιστεί λειτουργική αποτελεσματικότητα κι επαγγελματισμός σε ένα ιδιαίτερα κατακερματισμένο τομέα. Βελτίωση των συμβατικών και κανονιστικών ρυθμίσεων των υπηρεσιών ύδρευσης και διαχείρισης των λυμάτων για να προαχθεί η οικονομική και λειτουργική βιωσιμότητα.
Αστικές συγκοινωνίες		
Μικρές	Μικρές	<ul style="list-style-type: none"> Απελευθέρωση των αστικών μεταφορών και εισαγωγή ανταγωνιστικών διαγωνιστικών διαδικασιών για τις δανειοδοτημένες και ρυθμιζόμενες υπηρεσίες αστικών λεωφορείων. Βελτίωση του σχεδιασμού αστικής κινητικότητας με άξονα τον πελάτη, με καλύτερα συστήματα έκδοσης εισιτηρίων και διαχείρισης της κυκλοφορίας. Ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας στα πλαίσια των υπηρεσιών αστικών συγκοινωνιών και του φωτισμού των αστικών οδών.
Δρόμοι		
Μικρές	Μικρές	<ul style="list-style-type: none"> Περαιτέρω βελτίωση της χρηματοδότησης του οδικού τομέα. Ουσιαστική θέσπιση μέτρων ανταγωνισμού και μέτρησης της απόδοσης σε συντηρήσεις ρουτίνας. Αναδιάρθρωση της εταιρείας συντήρησης. Βελτιώσεις στους όρους και προϋποθέσεις παραχώρησης δρόμων προκειμένου να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά τους.

Δομή της Αγοράς	Θεσμοί της Αγοράς	Βασικές προκλήσεις
Σιδηρόδρομοι		
Μικρές	Μικρές	<ul style="list-style-type: none"> Εταιρική αναδιάρθρωση (συμπεριλαμβανομένης της αναδιάρθρωσης της εργασίας και της κατάργησης γραμμών) και βελτιώσεις στη διοίκηση. Βελτιώσεις στην οικονομική βιωσιμότητα τελειοποιώντας τη μεθοδολογία του τέλους πρόσβασης και της ΥΔΥ. Ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της εμπορικής διαχείρισης ακινήτων. Επιτυχημένη ιδιωτικοποίηση εμπορευματικών μεταφορών και άλλων φορέων προς ιδιωτικοποίηση.
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ		
Τράπεζες		
Μικρές	Μικρές	<ul style="list-style-type: none"> Σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης μέσω της αγοράς (ολοκληρώθηκε το 2015). Μείωση και διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Υλοποίηση από την τράπεζα των υπολοίπων εντοπισμένων στόχων αναδιάρθρωσης (σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΕΕ) εστιάζοντας στον λειτουργικό εξορθολογισμό, τη διάθεση των μη βασικών στοιχείων του ενεργητικού, και την αποπλήρωμή των κεφαλαίων που καταβλήθηκαν από το ευρωσύστημα Αποκατάσταση των καταθέσεων και της εμπιστοσύνης των καταθετών. Επανάρξη δανεισμού.
Ασφαλιστικές και άλλες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες		
Μικρές	Μικρές	<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση της διείσδυσης του μη τραπεζικού χρηματοπιστωτικού τομέα. Στήριξη της ρύθμισης των εξυπηρετούμενων δανείων με μηχανισμούς ρυθμίσεων των NPL. Συνέχιση των μεταρρυθμίσεων του συνταξιοδοτικού.
Πολύ μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις		
Μικρές	Μικρές	<ul style="list-style-type: none"> Επανάρξη της διάθεσης τραπεζικών πιστώσεων προς ΜΜΕ. Αύξηση δυνατοτήτων πρόσβασης σε μη τραπεζικές χρηματοοικονομικές εναλλακτικές προς ΜΜΕ. Υποστήριξη σε ΜΜΕ για να αποκτήσουν τις απαραίτητες επιχειρηματικές δεξιότητες προκειμένου να βελτιωθεί η παραγωγικότητά τους και η πρόσβαση τους σε αγορές του εξωτερικού (εκτός ΕΕ). Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος των ΜΜΕ, π.χ. εισάγοντας τις υπηρεσίες μιας στάσης (one-stop-shops), μειώνοντας τον διοικητικό φόρτο και αυξάνοντας την ρυθμιστική σταθερότητα.
Ιδιωτικά κεφάλαια		
Μικρές	Μικρές	<ul style="list-style-type: none"> Συνεχιζόμενη υποστήριξη της δραστηριότητας των ιδιωτικών εταιρειών επιχειρηματικών συμμετοχών μετά από το πάγωμά τους κατά την περίοδο της κρίσης. Επέκταση της διαθεσιμότητας και της πρόσβασης σε ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια για τις ελληνικές ΜΜΕ. Βελτίωση των κανόνων διοίκησης σε επίπεδο ταμείου και εταιρείας όπου γίνονται οι επενδύσεις. Κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου διαχείρισης στοιχείων ενεργητικού στην Ελλάδα.

Δομή της Αγοράς	Θεσμοί της Αγοράς	Βασικές προκλήσεις
Κεφαλαιαγορές		
Μικρές	Μικρές	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάκαμψη των αγορών δανειακών και ιδίων κεφαλαίων με την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των ημεδαπών και αλλοδαπών επενδυτών. ▪ Εκ νέου πρόσβαση των τραπεζών στις κεφαλαιαγορές. ▪ Μεγαλύτερη ολοκλήρωση των κεφαλαιαγορών της περιοχής, συμπεριλαμβανομένων μηχανισμών διαπραγμάτευσης, εκκαθάρισης και διακανονισμού.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΕΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ¹⁴ - Ελλάδα

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ		
Μέγεθος του χάσματος ένταξης	Χάσμα ένταξης	Βασικές προκλήσεις
Νέοι		
Απασχόληση των Νέων	Μεγάλο	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία ευκαιριών μάθησης για νέους με βάση την εργασία (όπως πρακτικές ασκήσεις, μαθητείες, προγράμματα εκπαίδευσης) βελτιώνοντας τη συνεργασία ανάμεσα στους εργοδότες του ιδιωτικού τομέα και τους εκπαιδευτές προκειμένου να εξασφαλιστούν επαρκείς ευκαιρίες για νέους, κυρίως για πτυχιούχους, στην επίσημη απασχόληση.
Χρηματοοικονομική ένταξη	Μέτριο	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία προγραμμάτων χρηματοδότησης για νέους επιχειρηματίες με την υποστήριξη συμβουλευτικών υπηρεσιών των επιχειρήσεων και διασυνδέσεις με τα πανεπιστήμια (με πιθανό «διπλό αποτέλεσμα», δηλαδή τη δημιουργία έμμεσης απασχόλησης)
Δομή αγοράς εργασίας	Μέτριο	<ul style="list-style-type: none"> Υποστήριξη ενός ρυθμιστικού πλαισίου που θα οδηγούσε στη σύσταση νεοφυών επιχειρήσεων. Συμβολή στη μεγαλύτερη ευελιξία της αγοράς εργασίας, κυρίως ως προς τις προσλήψεις και τους μισθούς.
Αναντιστοιχία δεξιοτήτων	Μέτριο	<ul style="list-style-type: none"> Υποστήριξη της βελτίωσης της ποιότητας της επαγγελματικής κατάρτισης μέσα από συνεργασίες ανάμεσα στον ιδιωτικό τομέα και τους φορείς παροχής εκπαίδευσης για να βελτιωθεί η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και να ανταποκρίνεται στις

14 Μεταξύ άλλων προϋποθέσεων, σημειώνεται ότι το άρθρο 10 (8) του ΤΧΣ ορίζει πως «Η αξιολόγηση της δομής και της σύνθεσης των διοικητικών συμβουλίων και των επιτροπών θα πληροί τα παρακάτω κατ' ελάχιστον κριτήρια: (i) Στο Διοικητικό Συμβούλιο να συμμετέχουν τουλάχιστον τρεις εμπειρογνώμονες ως ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη με επαρκείς γνώσεις και διεθνή εμπειρία τουλάχιστον δέκα πέντε (15) ετών σε αντίστοιχα τραπεζικά ιδρύματα, εκ των οποίων τουλάχιστον τρία (3) έτη εμπειρία στο Διοικητικό Συμβούλιο ενός διεθνούς τραπεζικού ομίλου που δεν δραστηριοποιείται στην ελληνική αγορά. Αυτοί οι εμπειρογνώμονες δεν πρέπει να είχαν καμία σχέση, τα τελευταία 10 χρόνια, με πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα. (ii) Τα ανωτέρω ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη προεδρεύουν σε όλες τις Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου. (iii) Τουλάχιστον ένα μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου θα διαθέτει σχετική εξειδίκευση και διεθνή εμπειρία τουλάχιστον πέντε (5) ετών στη διαχείριση μη εξυπηρετούμενων δανείων. Το εν λόγω μέλος θα εστιάζει και θα έχει αποκλειστική ευθύνη στη διαχείριση μη εξυπηρετούμενων δανείων σε επίπεδο του Διοικητικού Συμβουλίου και θα προεδρεύει σε ειδική επιτροπή του Διοικητικού Συμβουλίου του πιστωτικού ιδρύματος που ασχολείται με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια»

		απαιτήσεις του εργοδότη.
Ποιότητα εκπαίδευσης	Μέτριο	<ul style="list-style-type: none"> Υποστήριξη πρωτοβουλιών για να περιληφθούν οι εταιρείες του ιδιωτικού τομέα στην ανάπτυξη βελτιωμένων προτύπων επαγγελματικών προσόντων προκειμένου να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του εργοδότη, ως μέρος του εθνικού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων.
Φύλο		
Απασχόληση και επιχειρήσεις	Μεγάλο	<ul style="list-style-type: none"> Βελτίωση επιχειρηματικών ευκαιριών και εκπαίδευσης για γυναίκες, κυρίως σε σχέση με τις χρηματοοικονομικές γνώσεις, την επιχειρηματική κατάρτιση και την πρόσβαση στην απασχόληση. Βελτίωση των πολιτικών ανθρωπίνων πόρων των πελατών προκειμένου να αυξηθεί η απασχόληση των γυναικών και να διευκολυνθεί η πρόσβαση τους σε ανώτερες διοικητικές θέσεις. Βελτίωση των συμπράξεων ανάμεσα σε πελάτες του ιδιωτικού τομέα και τεχνικά πανεπιστήμια για να αυξηθούν οι ευκαιρίες πρόσβασης των γυναικών σε επαγγέλματα των τομέων της επιστήμης, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών παρέχοντας τους κίνητρα για εγγραφή σε αυτές τις σχολές.
Νομοθεσία και κοινωνικοί κανόνες	Μεγάλο	<ul style="list-style-type: none"> Υποστήριξη των δεσμεύσεων του στρατηγικού διαλόγου σχετικά με την ισότητα των φύλων.
Εργασιακή πολιτική και πρακτικές	Μέτριο-Μεγάλο	<ul style="list-style-type: none"> Παροχή κινήτρων στους πελάτες του ιδιωτικού τομέα για τη βελτίωση των πρακτικών των ίσων ευκαιριών, συμπεριλαμβανομένης της ίσης αμοιβής και πρόσβασης στην απασχόληση, της πρόσβασης σε ποιοτική παιδική μέριμνα και σε προγράμματα ανάδειξης των γυναικών σε ηγετικές θέσεις.
Πρόσβαση στη χρηματοδότηση	Μέτριο	<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη της ικανότητας των τοπικών τραπεζών να ανοίξουν πιστωτικές γραμμές για γυναίκες επιχειρηματίες, συνδυάζοντας την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, την κατάρτιση και την παροχή επιχειρηματικών συμβουλών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4 – ΝΟΜΙΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ

Το παράρτημα αυτό εστιάζεται στην ανάλυση δυο τομέων όπου το Πρόγραμμα Νομικής Μετάβασης (Legal Transition Programme) της EBRD σκοπεύει να ασχοληθεί με την Ελλάδα στην περίοδο της στρατηγικής: (1) την εταιρική διακυβέρνηση των συστημικών τραπεζών και (2) τη ρύθμιση του επαγγέλματος του Διαχειριστή Αφερεγγυότητας.

1. Εταιρική διακυβέρνηση των συστημικών τραπεζών

Το νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει την εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών στην Ελλάδα παρουσιάζεται λεπτομερώς σε ορισμένους νόμους και κανονιστικές πράξεις, εκ των οποίων οι σημαντικότεροι είναι εξής:

- Ο Νόμος 42/2014 περί «πρόσβασης στη δραστηριότητα πιστωτικών ιδρυμάτων και την προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων (μεταφορά της Οδηγίας 2013/36 ΕΕ, κατάργηση του Νόμου 3601/2007), και άλλων διατάξεων»,
- Ο Νόμος 2190/1920 περί «ανωνύμων εταιριών», όπως τροποποιήθηκε,
- Ο Νόμος 3016/2002 περί «εταιρικής διακυβέρνησης, αμοιβών μελών του διοικητικού συμβουλίου και άλλες διατάξεις», όπως τροποποιήθηκε,
- Ο Ελληνικός Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης για τις Εισηγμένες Εταιρίες (Οκτώβριος 2013).

Το νομικό πλαίσιο περί εταιρικής διακυβέρνησης των τραπεζών έχει εναρμονιστεί με το κεκτημένο της ΕΕ και είναι εν γένει συγκρίσιμο με τις άλλες χώρες της ΕΕ. Οι τράπεζες είναι οργανωμένες με βάση ένα μονιστικό σύστημα, με διοικητικό συμβούλιο που διορίζεται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων, συμπεριλαμβανομένων εκτελεστικών και μη εκτελεστικών στελεχών, καθώς και δυο ανεξάρτητων διευθυντών. Ο πρόεδρος του ΔΣ δεν ασκεί ταυτόχρονα καθήκοντα διευθύνοντος συμβούλου, εκτός αν εξουσιοδοτηθεί από την Τράπεζα της Ελλάδας ή την Ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

Οι τράπεζες οφείλουν να διαθέτουν μια επιτροπή ελέγχου, όπου τουλάχιστον ένα μέλος να είναι ανεξάρτητο, ενώ τα ιδρύματα που θεωρούνται «σημαντικά σχετικά με το μέγεθος, την εσωτερική οργάνωση και τη φύση, το πεδίο και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων» οφείλουν επίσης να συστήσουν επιτροπή αμοιβών, επιτροπή διαχείρισης κινδύνων και επιτροπή διορισμών. Δε χρειάζεται από το νόμο αυτές οι τρεις επιτροπές να απαρτίζονται από ανεξάρτητους διευθυντές. Τούτο δεν απαιτείται από το νόμο της ΕΕ, θα ήταν όμως σκόπιμο να γίνει στα πλαίσια της Ελλάδας.

Οι τράπεζες υπόκεινται στην εποπτεία τις Τράπεζας της Ελλάδας και της Ελληνικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Επίσης, στα πλαίσια του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (SSM) της ΕΕ, που άρχισε να λειτουργεί το Νοέμβριο του 2014, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έγινε ο τραπεζικός επόπτης όλων των τραπεζών της ευρωζώνης, άμεσα υπεύθυνος για την εποπτεία των περίπου 123 μεγαλύτερων τραπεζικών ομίλων. Στην Ελλάδα, οι τράπεζες που τελούν υπό την άμεση εποπτεία της ΕΚΤ είναι η Alpha Bank, η Eurobank, η τράπεζα Πειραιώς και η Εθνική Τράπεζα. Αυτές οι τέσσερις τράπεζες κατέχουν άνω του 90% του τραπεζικού ενεργητικού στην Ελλάδα.

Το 2012, και οι τέσσερις τράπεζες συμμετείχαν στην ανταλλαγή ομολόγων του ελληνικού δημοσίου. Η ανταλλαγή ομολόγων είχε ως αποτέλεσμα σημαντικές ζημιές, που εξάντλησαν την κεφαλαιακή βάση των τραπεζών. Η ενδιάμεση ανακεφαλαιοποίηση επανέφερε τους δείκτες κεφαλαίων των τραπεζών σε επίπεδο που επιτρέπει τη λειτουργία τους στην αγορά και την πρόσβασή τους σε πράξεις του ευρωσυστήματος. Τα κεφάλαια της ανακεφαλαιοποίησης χορηγήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, μέσω του ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ).

Το ΤΧΣ ιδρύθηκε τον Ιούλιο 2010, ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, με σκοπό να συνεισφέρει στη διατήρηση της σταθερότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος παρέχοντας κεφαλαιακή ενίσχυση στα νόμιμα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα. Οι βασικές λειτουργίες του ταμείου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: Την παρακολούθηση και αξιολόγηση τη συμμόρφωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στα αντίστοιχα προγράμματα αναδιάρθρωσης τους, την άσκηση των δικαιωμάτων του μετόχου που απορρέουν από τη συμμετοχή του στα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση, τη διευκόλυνση της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων από

τα πιστωτικά ιδρύματα. Το ΤΧΣ ασκεί εξουσία σε πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή υποστήριξη απευθείας ή μέσω αντιπροσώπου διοριζόμενου από το διοικητικό συμβούλιο του ιδρύματος, δυνάμει του Νόμου και της Συμφωνίας Πλαισίου που έχει υπογραφεί με τα πιστωτικά ιδρύματα. Το ΤΧΣ έχει, μεταξύ άλλων, αρμοδιότητα: να ζητήσει τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων, να ασκήσει βέτο σε ορισμένες αποφάσεις σε επίπεδο διοικητικού συμβουλίου, να ζητήσει τη σύγκληση διοικητικού συμβουλίου και να εγκρίνει το διορισμό του οικονομικού διευθυντή. Επίσης, το ΤΧΣ έχει ελεύθερη πρόσβαση σε όλα τα βιβλία και αρχεία του πιστωτικού ιδρύματος για την άσκηση των δικαιωμάτων του. Τέλος, αλλά εξίσου σημαντικό, σύμφωνα με τις νομοθετικές τροποποιήσεις του Οκτωβρίου 2015, το ΤΧΣ εξουσιοδοτείται να αξιολογεί το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης των πιστωτικών ιδρυμάτων στα οποία έχει παράσχει κεφαλαιακή υποστήριξη.¹⁵

Η συμφωνία διάσωσης που επετεύχθη στη διάσκεψη κορυφής της ευρωζώνης τον Ιούλιο του 2015, ανέφερε, μεταξύ άλλων, την ανάγκη να «πραγματοποιήσει τα απαραίτητα βήματα για την ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένων αποφασιστικής δράσης για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και μέτρων για την ενδυνάμωση της διακυβέρνησης του ΤΧΣ και των τραπεζών, ιδίως με την εξάλειψη κάθε πιθανότητας πολιτικών παρεμβάσεων, ιδιαίτερα στις διαδικασίες διορισμού”.

Η εκταμίευση των κεφαλαίων διάσωσης συνδέεται με την πρόοδο στην υλοποίηση των όρων πολιτικής, σύμφωνα με το Μνημόνιο Συνεννόησης (ΜΣ) της 19^{ης} Αυγούστου 2015, ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (που ενεργεί εξ ονόματος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας) και την Ελλάδα. Το ΜΣ ορίζει ότι «μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου 2016, το ελληνικό ταμείο χρηματοπιστωτικής σταθερότητας (ΤΧΣ) με τη βοήθεια ανεξαρτήτου συμβούλου, θα θεσπίσει ένα πρόγραμμα για την αξιολόγηση των διοικητικών συμβουλίων των τραπεζών (Alpha bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα και Τράπεζα Πειραιώς) -δηλαδή τις τράπεζες που διέσωσε το ΤΧΣ. Αυτή η επισκόπηση θα συνάδει με τις συνετές διεθνείς πρακτικές εφαρμόζοντας κριτήρια πέραν της συγκεκριμένης εποπτείας και απαιτήσεων».

Για το σκοπό αυτό, ο Νόμος περί ΤΧΣ τροποποιήθηκε για να εξουσιοδοτήσει το Ταμείο να αξιολογεί το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης των πιστωτικών ιδρυμάτων στα οποία έχει παράσχει κεφαλαιακή υποστήριξη. Μεταξύ άλλων, το ΤΧΣ μπορεί τώρα να: αξιολογεί το μέγεθος, τη δομή και την κατανομή των εξουσιών και των αρμοδιοτήτων στα πλαίσια του διοικητικού συμβουλίου, των επιτροπών του διοικητικού συμβουλίου και, ενδεχομένως, άλλων επιτροπών του πιστωτικού ιδρύματος με βάση τα κριτήρια που θα θεσπίσει, προτείνοντας βελτιώσεις και τροποποιήσεις στο υπάρχον πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης του ιδρύματος.

Τον Οκτώβριο του 2015, η Αξιολόγηση Ποιότητας του Ενεργητικού (ΑQR) και οι ασκήσεις αντοχής (stress tests) που πραγματοποιήθηκαν από την ΕΚΤ, διαπίστωσαν ότι υπήρχε έλλειμμα 14, 4 δισ. ευρώ στα πλαίσια ενός δυσμενούς σεναρίου για τις τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες. Το Νοέμβριο του 2015, οι τέσσερις τράπεζες ολοκλήρωσαν τις αυξήσεις κεφαλαίου για να ανταποκριθούν στα κριτήρια των stress tests της ΕΚΤ. Σ’ αυτό το γύρο, το ΤΧΣ υποστήριξε μόνο δυο τράπεζες, την τράπεζα Πειραιώς και την Εθνική Τράπεζα. Ως αποτέλεσμα της τελευταίας ανακεφαλαιοποίησης, το ΤΧΣ κατέχει το 11% της Alpha Bank, το 2% της Eurobank, το 40,39% της Εθνικής και το 26% της Τράπεζας Πειραιώς. Μέσα από ένα χρηματοοικονομικό πακέτο που στηρίζει το πρόγραμμα ανακεφαλαιοποίησης, η EBRD έγινε μέτοχος των τεσσάρων Τραπεζών, με ποσοστά 2,11% στην Alpha Bank (που αντιστοιχούν σε επένδυση 65εκ. ευρώ), 2,8% στη Eurobank (που αντιστοιχούν σε επένδυση 65εκ. ευρώ), συμμετοχή στην Εθνική Τράπεζα που αντιστοιχεί σε επένδυση 50 εκ. ευρώ, και με 5,22% στην Τράπεζα Πειραιώς (που αντιστοιχεί σε επένδυση 70 εκ. ευρώ). Ως μέτοχος, η EBRD θα έχει ενεργό ρόλο εστιάζοντας κυρίως στην εταιρική διακυβέρνηση. Το Δεκέμβριο του 2015, η EBRD ξεκίνησε ένα πρόγραμμα τεχνικής συνεργασίας προκειμένου να βοηθήσει το ΤΧΣ στην αξιολόγηση των διοικητικών συμβουλίων και των επιτροπών των τεσσάρων συστημικών τραπεζών (Alpha Bank, Eurobank, Εθνική και Τράπεζα Πειραιώς) και να ενισχύσει την

¹⁵ Τα δικαιώματα του HFSF ορίζονται από το Νόμο και ισχύουν ανεξάρτητα από το ποσοστό συμμετοχής του στις τράπεζες

εποπτική ικανότητα του ΤΧΣ επί των διοικητικών συμβουλίων των τεσσάρων τραπεζών, εξασφαλίζοντας καλύτερη εταιρική διακυβέρνηση των μεγαλύτερων τραπεζών της χώρας

2. Ρύθμιση του επαγγέλματος του Διαχειριστή Αφερεγγυότητας

Ο πτωχευτικός κώδικας (ο Κώδικας) που ψηφίστηκε το 2007 είναι το η βασική νομοθετική πράξη που διέπει τις διαδικασίες αφερεγγυότητας στην Ελλάδα. Έκτοτε ο κώδικας έχει επανειλημμένα βελτιωθεί προκειμένου να καταστεί αποτελεσματικότερος και να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της οικονομίας. Το 2014, ο Νόμος 4307/2014 εισήγαγε δύο νέες επείγουσες ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση του επιδεινούμενου προβλήματος των εξυπηρετούμενων δανείων, είτε μέσα από μια απλοποιημένη συμφωνία αναδιάρθρωσης ανάμεσα στον οφειλέτη και μια ειδική πλειοψηφία των πιστωτών του, είτε μέσα από μια ταχεία εκκαθάριση της περιουσίας του με βάση τη συνεχιζόμενη δραστηριότητα. Σήμερα, ο Κώδικας προβλέπει τέσσερις μορφές διαδικασιών: τη διαδικασία αφερεγγυότητας, το άνοιγμα της διαδικασίας, τη διαδικασία επικύρωσης και τη διαδικασία ειδικής εκκαθάρισης.

Η EBRD πρόβη πρόσφατα σε λεπτομερή αξιολόγηση του επαγγέλματος του Διαχειριστή Αφερεγγυότητας (Insolvency Office Holder, IOH) στην Ελλάδα. Η αξιολόγηση καταδεικνύει ότι το επάγγελμα του διαχειριστή αφερεγγυότητας δεν είναι ευθυγραμμισμένο με τα διεθνή πρότυπα και τις βέλτιστες πρακτικές λόγω της μη κατοχύρωσης του επαγγέλματος του διαχειριστή αφερεγγυότητας και της μη ύπαρξης κατάλληλης πιστοποίησης. Οι επιπτώσεις της μη ύπαρξης εξειδικευμένων επαγγελματιών σε θέματα εφαρμογής της νομοθεσίας περί αφερεγγυότητας επιτείνεται από το γεγονός ότι τα δικαστήρια που είναι αρμόδια να εκδικάσουν υποθέσεις που υπάγονται στον Πτωχευτικό Κώδικα είναι τα δικαστήρια γενικής δικαιοδοσίας και συνεπώς υπάρχουν λίγες πιθανότητες να δημιουργηθεί μεγάλη εξειδίκευση μέσα στο δικαστικό σώμα.

Εν απουσία ειδικευμένου επαγγέλματος διαχειριστή αφερεγγυότητας, ο Κώδικας και οι συναφείς κανονισμοί καλύπτουν τις αντίστοιχες θέσεις που απαιτούνται για τις διάφορες διαδικασίες με άτομα άλλων επαγγελμάτων (δικηγόροι, ελεγκτές κλπ) και ποικίλων προσόντων. Δεν υπάρχει ομοιομορφία στο διορισμό διαχειριστών αφερεγγυότητας που να εκτελούν παρόμοιες ή συναφείς λειτουργίες. Το σημαντικότερο, δεν απαιτείται από κανέναν απ' αυτούς τους επαγγελματίες να έχουν ειδικές γνώσεις σε θέματα δικαίου ή αφερεγγυότητας. Η αξιολόγηση εντόπισε τις παρακάτω βασικές αδυναμίες στους υπάρχοντες κανονισμούς, τις οποίες θα πρέπει να λάβει υπόψη η νέα νομοθετική ρύθμιση:

- Απουσία ρυθμιστικού οργάνου που να εποπτεύει το έργο των διαχειριστών αφερεγγυότητας.
- Απουσία δημοσίου μητρώου επαγγελματιών ειδικευμένων να ασκούν το επάγγελμα του διαχειριστή αφερεγγυότητας.
- Έλλειψη εξειδικευμένης ειδικότητας και εμπειρίας σε θέματα αφερεγγυότητας.
- Απουσία ενός κώδικα δεοντολογίας που να αναφέρεται στα ειδικά καθήκοντα του διαχειριστή αφερεγγυότητας.
- Έλλειψη συνεχούς εκπαίδευσης, εκτός για τους ελεγκτές.
- Το σύστημα διορισμού δε χαρακτηρίζεται από μεγάλη διαφάνεια και δεν εξασφαλίζει ότι οι επαγγελματικές δεξιότητες ανταποκρίνονται στην αντίστοιχη υπόθεση.
- Σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές, η επιρροή των πιστωτών είναι επιθυμητή κατά το διορισμό ενός διαχειριστή αφερεγγυότητας. Στα πλαίσια του υπάρχοντος συστήματος, ενώ οι προπτωχευτικές διαδικασίες προβλέπουν την επιρροή των πιστωτών στους διορισμούς, υπάρχουν λίγες πιθανότητες να συμβεί αυτό κατά τις διαδικασίες αφερεγγυότητας. Και σε αυτή την περίπτωση, θα ήταν σκόπιμη μια πιο συνεκτική και ενιαία προσέγγιση.
- Έλλειψη διαφάνειας των διαδικασιών αφερεγγυότητας λόγω ανεπαρκούς ροής πληροφοριών από τους διαχειριστές αφερεγγυότητας προς άλλους φορείς.
- Έλλειψη σαφήνειας σχετικά με ένα εύλογο επίπεδο αμοιβών που θα εξασφαλίζει ότι η αμοιβή θα ανταποκρίνεται στα καθήκοντα και τις ευθύνες του διαχειριστή αφερεγγυότητας, και σχετικά με το εάν θα καλύπτονται οι εύλογες δαπάνες. Η ιεράρχηση των αμοιβών και των

δαπανών του διαχειριστή αφερεγγυότητας ποικίλει ανάλογα με τις διαδικασίες, πράγμα που δεν είναι λογικό και δημιουργεί προστριβές.

Η διαθεσιμότητα μιας μεγάλης ομάδας πεπειραμένων διαχειριστών αφερεγγυότητας με επαρκείς εμπορικές γνώσεις είναι απαραίτητη για την επιτυχημένη εφαρμογή του νόμου. Οι διαχειριστές αφερεγγυότητας διορίζονται από το δικαστήριο, κατέχουν θέσεις εμπιστοσύνης και είναι υποχρεωμένοι να εξασφαλίζουν την αποτελεσματική και αμερόληπτη εφαρμογή του νόμου. Δεδομένου ότι, κατά κανόνα, διαθέτουν τις τελευταίες πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση του οφειλέτη, είναι συχνά τα καταλληλότερα άτομα για να λάβουν τις σωστές αποφάσεις σχετικά με την έγκαιρη εξυγίανση των βιώσιμων επιχειρήσεων και την ταχεία αποχώρηση των μη βιώσιμων. Λόγω του σημαντικού τους ρόλου, είναι απαραίτητο να κατοχυρωθούν οι διαχειριστές αφερεγγυότητας, να κατέχουν τις αναγκαίες νομικές γνώσεις, καθώς και επαρκή εμπειρία σε οικονομικά και χρηματοπιστωτικά θέματα.

Ένα εκσυγχρονισμένο επάγγελμα του διαχειριστή αφερεγγυότητας θα συμβάλει στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών αφερεγγυότητας και στη δημιουργία ενός πιο αξιόπιστου πλαισίου αφερεγγυότητας, με αποτέλεσμα τη βελτίωση το επενδυτικού κλίματος στην Ελλάδα. Πολλά προβλήματα και αδυναμίες που εντοπίστηκαν στην αξιολόγηση καταδεικνύουν ότι είναι απαραίτητο να γίνει συστηματική δουλειά για την ανάπτυξη του επαγγέλματος του διαχειριστή αφερεγγυότητας τα επόμενα χρόνια.

Σύμφωνα με το Μνημόνιο Συνεννόησης που υπέγραψε η Ελλάδα με το ΔΝΤ, την ΕΚΤ και την Επιτροπή της ΕΕ, η χώρα έχει δεσμευτεί να θεσπίσει νομοθετικές μεταρρυθμίσεις, μεταξύ των οποίων τροπολογίες στο πλαίσιο του Διαχειριστή Αφερεγγυότητας. Η EBRD είναι πρόθυμη να συνδράμει την Ελλάδα σε αυτές τις προσπάθειες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5 – ΕΠΙΠΕΔΟ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΦΥΛΩΝ

Ανθρώπινη ανάπτυξη και ανισότητα των φύλων

Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 29^η θέση παγκοσμίως από 155 χώρες, σύμφωνα με τον Δείκτη Ανισότητας των Φύλων (GII) του Αναπτυξιακού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών (UNDP).¹⁷ Ο Παγκόσμιος Δείκτης για το Χάσμα στον τομέα της Ισότητας των Φύλων (Gender Gap Index) του Παγκόσμιου Οικονομικού Forum του 2014 κατατάσσει την Ελλάδα στην 87η θέση μεταξύ 145 χωρών. Η διαφορετική βαθμολογία μπορεί να αποδοθεί στη χρήση διαφορετικών δεικτών, με τον GI να περιέχει 5 δείκτες και τον GGI 14.

Συμμετοχή στην αγορά εργασίας και μισθολογικό χάσμα

Το 2014, η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα ήταν 41,1% σε σχέση με 58% των ανδρών. Το μισθολογικό χάσμα ήταν 15%, ποσοστό που βρίσκεται κοντά στο 16%, τον μέσο όρο της ΕΕ. Οι γυναίκες πλήττονται πολύ περισσότερο από την ανεργία από ό,τι οι άνδρες (30,2% για τις γυναίκες, έναντι 23,7% για τους άνδρες). Η ανεργία των νέων είναι ανησυχητικά υψηλή. Σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας για το 2014, το ποσοστό της ανεργίας το νέων γυναικών (15-24) ήταν 59,5% έναντι 49,3% των ανδρών.

Δείκτης	Άνδρες	Γυναίκες	Έτος
Συμμετοχή στην Αγορά Εργασίας	58%	41.1%	2015
Μισθολογικό Χάσμα	15%		2014

Πηγή: Eurostat 2014, 2010.

Αναφορικά με τη διευκόλυνση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, η άδεια μητρότητας πληρώνεται εξ ολοκλήρου από το κράτος, διαρκεί 119 ημέρες και καλύπτει το 100% του μισθού. Ωστόσο, η ίδια νομοθεσία προβλέπει μόνο δύο ημέρες άδειας πατρότητας που πληρώνεται εξ ολοκλήρου από τον εργοδότη.

Υγεία και παιδεία

Σύμφωνα με στοιχεία της UNICEF (2012), η μεταγεννητική θνησιμότητα ανήλθε σε 3 θανάτους ανά 1000 γεννήσεις, ενώ η βρεφική θνησιμότητα σε 4 θανάτους ανά 1000 γεννήσεις για το ίδιο έτος. Τα στοιχεία της UNESCO για την Ελλάδα αναφέρουν διαφορές στην εκπαίδευση μεταξύ των δύο φύλων σε ορισμένους κλάδους σπουδών:

Κατανομή πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανά κλάδο σπουδών: Ελλάδα		
	Γυναίκες (%)	Άνδρες (%)
Εκπαίδευση	13.6	6
Ανθρωπιστικές σπουδές και Καλές Τέχνες	16.5	7.7
Κοινωνικές επιστήμες, διοίκηση επιχειρήσεων και νομικά	31.2	25.7
Θετικές επιστήμες	9.5	16.4
Σπουδές μηχανικών, βιομηχανικές σπουδές, δομικά έργα	8.9	27
Γεωργία	3.9	4.9
Υγεία	14.1	8
Υπηρεσίες	2.2	4.1

Πηγή: Ινστιτούτο Στατιστικής της UNESCO 2012

Συμμετοχή στην ηγεσία και στη λήψη αποφάσεων

Η Ελλάδα έχει θεσπίσει δεσμευτικές ποσοτώσεις σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, που απαιτούν από τα πολιτικά κόμματα να περιλάβουν τουλάχιστον ένα τρίτο υποψηφίων από κάθε φύλο σε εθνικές, περιφερειακές, δημοτικές και κοινοτικές εκλογές. Παρά τις προσπάθειες να αυξηθεί η γυναικεία συμμετοχή στην πολιτική και δημόσια ζωή, οι γυναίκες εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται. Μετά από τις βουλευτικές εκλογές του Σεπτεμβρίου 2015, μόνον 56 από τα 300 μέλη του κοινοβουλίου είναι γυναίκες (19%).

Μόνο 10% των μελών των διοικητικών συμβουλίων των μεγαλύτερων εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιριών στην Ελλάδα είναι γυναίκες, ενώ στο 96% των περιπτώσεων, πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου είναι άνδρας. Ωστόσο, η γυναικεία εκπροσώπηση στο δικαστικό σώμα είναι πολύ καλή: 44% των δικαστών του Αρείου Πάγου είναι γυναίκες. Επίσης, γυναίκες είναι η πρόεδρος και εισαγγελέας του Αρείου Πάγου.

Επιχειρηματικότητα και πρόσβαση σε χρηματοδότηση

Οι γυναίκες στην Ελλάδα δεν αντιμετωπίζουν ιδιαίτερους περιορισμούς σχετικά με την πρόσβαση σε ακίνητη ή άλλη περιουσία. Ο ελληνικός Αστικός Κώδικας περιέχει διατάξεις ουδέτερες ως προς το φύλο σχετικά με την ακίνητη και άλλη περιουσία, συμπεριλαμβάνοντας διατάξεις χωρίς διακρίσεις και για τα δυο καθεστάτα που αφορούν τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων (διαχωρισμό των περιουσιών ή κοινοκτημοσύνη) και τη λήξη τους.

Οι γυναίκες και οι άνδρες στην Ελλάδα απολαμβάνουν σχεδόν ισότιμη πρόσβαση σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Σύμφωνα με τη βάση δεδομένων Global Financial Inclusion της Παγκόσμιας Τράπεζας, το 2015, 88% των ανδρών είχαν λογαριασμό σε ένα επίσημο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, έναντι 87% των γυναικών.